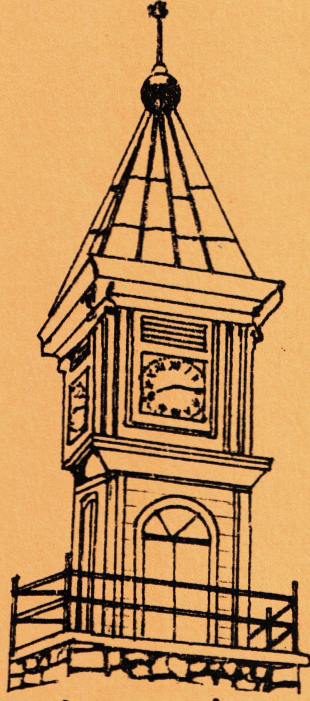

T.C. TURİZM BAKANLIĞI
(Yatırımlar Genel Müdürlüğü)

BİLECİK İLİ
TURİZM ENVANTERİ
VE
TURİZMİ GELİŞTİRME
PLANI

-1994 -

BİLECİK VALİLİĞİ

T.C. TURİZM BAKANLIĞI
(Yatırımlar Genel Müdürlüğü)

BİLECİK İLİ
TURİZM ENVANTERİ
VE
TURİZMİ GELİŞTİRME
PLANI

HAZIRLAYANLAR

Hilal EREN

Nevay ELÇİ

E-ARAŞTIRMA PLANLAMA DANIŞMANLIK
Uzerlik Sok.Yeni Pasaj Kat:3 No:12 KADIKÖY
216-348 54 89 346 80 00 İSTANBUL

İÇİNDEKİLER	SAYFA
1. İL'İN TANITIMI, BÖLGESİ VE ÇEVRESİNDEKİ YERİ.....	1
2. TARİHSEL GELİŞİM.....	6
3. FİZİKSEL ÖZELLİKLER, DOĞAL DEĞERLER.....	10
3.1. İKLİM.....	10
3.2. YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ.....	14
3.2.1. DAĞLAR.....	14
3.2.2. OVALAR.....	15
3.2.3. YAYLALAR, PLATOLAR, VADİLER.....	15
3.2.4. AKARSULAR.....	17
3.2.5. GÖLLER.....	17
3.3. BİTKİ ÖRTÜSÜ.....	17
3.4. HAYVAN TÜRLERİ.....	18
3.5. JEOLojİK YAPI.....	18
3.6. YERALTI ZENGİNLİKLERİ.....	22
3.7. DOĞAL TURİSTİK DEĞERLER.....	22
3.7.1. PİKNIK VE MESİRE ALANLARI.....	22
3.7.1.1. MERKEZ İLÇE.....	22
3.7.1.2. BOZÜYÜK İLÇESİ.....	23
3.7.1.3. PAZARYERİ İLÇESİ.....	24
3.7.1.4. SÖĞÜT İLÇESİ.....	25
3.7.1.5. GÖLPAZARI İLÇESİ.....	25
3.7.1.6. OSMANELİ İLÇESİ.....	25
3.7.2. İÇME VE KAPLICALAR.....	26
3.7.3. YABAN HAYAT VE AVCILIK OLANAKLARI.....	29
3.7.3.1. KARA AVCILIĞI.....	29
3.7.3.2. SU AVCILIĞI.....	30
4. ULAŞIM VE TEKNİK ALTYAPI.....	31
4.1. ULAŞIM.....	31
4.2. HABERLEŞME.....	37
4.3. İÇME SUYU - KANALİZASYON.....	37
4.4. ELEKTRİK.....	38

4.5. BARAJ VE GÖLETLER.....	40
5. SOSYAL ALTYAPI.....	42
5.1. EĞİTİM.....	42
5.1.1. İLK - ORTA - YÜKSEK ÖĞRETİM.....	43
5.1.2. DİĞER EĞİTİM KURUMLARI.....	45
5.2. KÜLTÜREL ETKİNLİKLER.....	45
5.2.1. KÜTÜPHANELER.....	45
5.2.3. YEREL YAYIN ORGANLARI.....	45
5.2.3. SİNEMA, TİYATRO VE SERGİ SALONLARI.....	46
5.3. SPOR.....	46
5.4. SAĞLIK.....	48
6. ARAZİ KULLANIMI VE EKONOMİK YAPI.....	52
6.1. ARAZİ KULLANIMI.....	52
6.2. EKONOMİK YAPI-İSTİHDAM.....	52
6.2.1. TARIM.....	52
6.2.2. HAYVANCILIK.....	56
6.2.3. ORMANCILIK.....	57
6.2.4. MADENCİLİK.....	58
6.2.5. SANAYİ.....	59
6.2.6. TİCARET.....	61
7. NÜFUS.....	62
7.1. NÜFUS YAPISI VE GELİŞİMİ.....	62
7.2. KENTSEL KADEMELENME.....	66
7.3. NÜFUS PROJEKSİYONLARI.....	66
8. SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLER.....	78
8.1. TARİHİ DEĞERLER.....	78
8.1.1. ANTİK KENTLER.....	78
8.1.2. TEK ESERLER.....	79
8.1.2.1. MERKEZ İLÇE.....	79
8.1.2.2. SÖĞÜT İLÇESİ.....	83
8.1.2.3. BOZÜYÜK İLÇESİ.....	86
8.1.2.4. OSMANELİ İLÇESİ.....	87
8.1.2.5. İNHİSAR İLÇESİ.....	88

8.1.2.6. GÖLPAZARI İLÇESİ.....	88
8.1.2.7. PAZARYERİ İLÇESİ.....	88
8.2. KÜLTÜREL YAPI.....	95
8.2.1. YAŞAMA BİÇİMİ.....	95
8.2.2. GİYİM - KUŞAM.....	95
8.2.3. BESLENME BİÇİMLERİ.....	96
8.2.4. HALK MÜZİĞİ VE GELENEKSEL OYUNLAR.....	97
8.2.5. GELENEKSEL EL SANATLARI.....	98
8.2.6. YEREL MİMARİ VE ÖZELLİKLERİ.....	100
8.2.7. BELİRLİ GÜNLER.....	101
9. TURİZM.....	103
9.1. ORGANİZE TURLAR VE TUR GÜZERGAHLARI.....	103
9.2. MEVCUT TURİZM VE REKREASYON TESİSLERİ.....	103
9.3. MEVCUT KAYNAKLARA OLAN TALEP VE TALEBİ SINIRLAYAN ETKENLER.....	105
10. ALTINCI BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI.....	108
11. TURİZM GELİŞİMİ VE PROJEKSİYONLAR.....	112
11.1. BİLECİKTE GELİŞMESİ BEKLENEN TURİZM TÜRLERİ.....	112
11.1.1. İŞ TURİZMİ.....	112
11.1.2. DİNİ TURİZM.....	112
11.1.3. KÜLTÜR TURİZMİ.....	113
11.1.4. KENT TURİZMİ.....	113
11.1.5. YAYLA TURİZMİ.....	113
11.1.6. AV TURİZMİ.....	114
11.1.7. SU SPORLARI.....	114
11.1.8. DAĞ TURİZMİ.....	114
11.1.9. YÜRÜYÜŞ TURİZMİ.....	114
11.1.10. TERMAL TURİZM.....	115
11.1.11. GENÇLİK TURİZMİ.....	115
11.1.12. KAMP-KARAVAN TURİZMİ.....	115
11.1.13. GÜNÜBİRLİK TURİZM.....	115
11.2. TURİZM ARZ VE TALEP VARSAYIMLARI.....	115
11.2.1. KONAKLAMA TALEBİ VARSAYIMI.....	115
11.2.2. TURİZM SEKTÖRÜNDE ÇALIŞACAK PERSONEL SAYISI VARSAYIMI.....	118
11.2.3. KONAKLAMA TESİSLERİ YATIRIM VE İNŞAAT ALANI VARSAYIMLARI.....	122
11.2.4. ÖNGÖRÜLEN YATAK KAPASİTELERİNİN TESİS TÜRLERİNE VE GELİŞME ALANLARINA DAĞILIMI.....	122

11.3. HAFTA SONU VE GÜNÜBİRLİK REKREASYON HACMI.....	123
11.3.1. ALAN STANDARTLARI.....	124
11.3.2. PROJEKSİYONLAR.....	125
12. TURİZM VE REKREASYON YATIRIMLARININ GELİŞMESİNİ SINIRLAYAN ETKENLER VE ÖNERİLER.....	128
12.1. TURİZM TALEBİ YÖNÜNDEN SINIRLAYICILAR VE ÖNERİLER.....	128
12.2. TURİZM ARZI YÖNÜNDEN SINIRLAYICILAR VE ÖNERİLER.....	129
12.2.1. TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	129
12.2.2. KONAKLAMA, YEME-İÇME VE REKREASYON TESİSLERİNİN KALİTE VE KAPASİTELERİNİN ARTTIRILMASI.....	130
12.2.3. TEKNİK ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ.....	130
13. ÖNERİLER.....	132
13.1. ULAŞIM.....	132
13.2. GELİŞME ALANLARI.....	133
13.2.1. BİLECİK MERKEZ GELİŞMESİ.....	133
13.2.2. BOZÜYÜK GELİŞMESİ.....	134
13.2.3. OSMANELİ GELİŞMESİ.....	135
13.2.4. SÖĞÜT GELİŞMESİ.....	136
13.2.5. PAZARYERİ GELİŞMESİ.....	137
13.3. AYRINTILI ÇALIŞMAYA YÖNELİK GENEL ÖNERİLER.....	137
13.4. GELİŞME ALANLARINDA YATAK KAPASİTELERİNE AİT GERÇEKLEŞME VARSAYIMLARI.....	138
13.5. ÖNCELİKLE PLANLANACAK ALANLAR.....	139
13.6. TURİSTİK TURLAR.....	139
13.7. MOLA NOKTALARI.....	141
13.8. İDARİ VE MALİ ÖNLEMLER.....	141

TABLOLAR

SAYFA

1. BELEDİYELER.....	4
2. İKLİM VERİLERİ.....	11
3. TEPELER.....	15
4. MESİRE ALANLARININ İLÇELERE DAĞILIMI.....	26
5. KARAYOLU SATIŞ DURUMU.....	31
6. BİLECİK MERKEZİN İLÇE MERKEZLERİNE MESAFELERİ.....	33
7. BİLECİK İLİ KARAYOLLARININ ORTALAMA TRAFİK HACMİ.....	33
8. KÖY YOLLARI SATIŞ DURUMU.....	36
9. DEMİRYOLU YOLCU SEFERLERİ.....	36
10. TELEFON BAĞLANTILI HABERLEŞME ARAÇLARI ABONE SAYILARI.....	37
11. KÖYLER İÇME SUYU DURUMU.....	38
12. TEK ABONE DURUMU.....	38
13. GÖLETLER VE ÖZELLİKLERİ.....	41
14. EĞİTİM DURUMU.....	42
15. İLKÖĞRETİM.....	43
16. ORTA ÖĞRETİM.....	44
17. BİLECİK'DEKİ GAZETELER.....	46
18. BRANŞLARINA GÖRE SPORCU, HAKEM VE ANTRENÖR SAYISI.....	47
19. FAALİYET DALLARINA GÖRE SPOR KLÜPLERİNİN DAĞILIMI.....	47
20. İLÇELERE GÖRE SPOR TESİSLERİ.....	48
21. SAĞLIK PERSONELİNİN İLÇELERE DAĞILIMI.....	50
22. BİLECİK'DEKİ ECZANE, SERBEST DOKTOR, DIŞ HEKİMİ SAYILARI.....	50
23. YILLARA GÖRE DEMOGRAFİK VERİLER.....	51
24. BİLECİK İLİ ARAZI KULLANIMI.....	52
25. EKONOMİK OLARAK FAAL NÜFUSUN FAALİYET KOLLARINA DAĞILIMI.....	54
26. KÜLTÜR ARAZİSİ DAĞILIMI.....	55
27. HAYVAN VARLIĞI.....	56
28. HAYVANSAL ÜRÜNLER.....	56
29. BİLECİK ORMAN DURUMU.....	57
30. AĞAÇ CİNSLERİ.....	58
31. SANAYİ KURULUŞLARININ İLÇELERE DAĞILIMI.....	59
32. BİLECİK İLİ NÜFUS GELİŞİMİ.....	63
33. 5'ER YILLIK PERİYOTLARLA BİLECİK VE TÜRKİYE NÜFUS GELİŞİMİ.....	63
34. TÜRKİYE VE BİLECİK'DE NÜFUSLAR VE YOĞUNLUKLAR.....	65
35. 5'ER YILLIK PERİYOTLARLA BİLECİK İLÇELERİ NÜFUS ARTIŞ HIZLARI.....	65
36. TÜRKİYE VE BİLECİK NÜFUS GELİŞME İNDEKSİ.....	66
37. NÜFUS PROJEKSİYON SONUÇLARI.....	76
38. NÜFUS PROJEKSİYON SONUÇLARI.....	77
39. BİLECİK'DE BULUNAN KORUNMASI GEREKLİ TEK YAPILAR VE SİT ALANLARI.....	30-34
40. BELİRLİ GÜNLER.....	102
41. TURİZM YATIRIM VE İŞLETME BELGELİ TESİSLER.....	104
42. BELEDİYE BELGELİ TESİSLER.....	104
43. LOKANTA VE KAFETERYALAR.....	105
44. BELGELİ TESİSLERDE KONAKLAYAN TURİST VE GECELEMELERİN YILLARA DAĞILIMI.....	105

45. ULUSLARINA GÖRE BELGELİ TESİSLERDE KONAKLAYANLARIN SON ÜÇ YILDAKİ DAĞILIMI.....	106
46. BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ KAPASİTE VARSAYIMI ALTERNATİF I.....	119
47. BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ KAPASİTE VARSAYIMI ALTERNATİF II.....	120
48. TESİS TÜRLERİNE GÖRE İSTİHDAM VARSAYIMI.....	121
49. KONAKLAMA TESİSLERİ YATIRIM VE İNŞAAT ALANI VARSAYIMI.....	122
50. TESİS TÜRLERİNE GÖRE YATAK SAYISI DAĞILIMI.....	122
51. REKREASYON ALAN STANDARTLARI.....	124
52. 1995 YILI REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ.....	126
53. 2000 YILI REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ.....	126
54. 2005 YILI REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ.....	127
55. 2010 YILI REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ.....	127
56. GELİŞME ALANLARINDA SU GEREKSİNİMİ VARSAYIMI.....	131
57. KAPASİTELERE AİT GERÇEKLEŞME VARSAYIMLARI.....	138

BİLECİK KENT BİLEĞİ

HARİTALAR	SAYFA
1.ULKE'DEKİ YERİ	2
2.BÖLGESİNDEKİ YERİ	2
3.İDARİ BÖLÜNÜM	3
4.BAŞLICA MERKEZLERDEN UZAKLIKLAR	5
5.EĞİM DURUMU	16
6.JEOLOJİK DURUM	19
7.JEOMORFOLOJİK DURUM	20
8.TÜRKİYE DEPREM HARİTASI	21
9.DOĞAL DEĞERLER	28
10.ULAŞIM AĞI VE YOL KALİTELERİ	32
11.TRAFİK HACMİ	34
12.TCK KARAYOLU PROJELERİ	35
13.ELEKTRİFİKASYON	39
14.SAĞLIK KURUMLARI	49
15.ARAZİ KULLANIMI	53
16.ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	60
17.NÜFUS BÜYÜKLÜKLERİ	64
18.KENTSEL KADEMELENME	67
19.TARİHİ DEĞERLER	89
20.TUR GÜZERGAHLARI	140

GRAFİKLER

1.İKLİM ELEMANLARI	12
2.RUZGAR GÜLÜ	13

1. İL'İN TANITIMI BÖLGESİ VE ÇEVRESİNDEKİ YERİ

Bilecik ili Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara, Karadeniz, Ege ve İç Anadolu bölgelerinin kesiştiği bir bölgede yer almaktadır. 39°39' ve 40°31' kuzey enlemleriyle 29°43' ve 30°40' doğu boylamları arasında bulunan ili kuzeyde Sakarya, doğuda Bolu, güneydoğuda Eskişehir ve güneyde Kütahya çevrelemektedir.

4307 km²'lik (göller hariç) yüzölçümüyle Türkiye topraklarının %0.5'ini kaplayan Bilecik'te 1990 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre 175526 kişi yaşamaktadır. Türkiye nüfusunun %0,31'ini barındıran il'de km²'ye 41 kişi düşmektedir.

Bilecik'in oldukça bozuk olan yeryüzü şekillerini, tepelik alanlar, dik ve derin vadilerle yarılmış aşınım düzlükleri oluşturmaktadır. Toprakların %32'sini dağlar, %8'ini ovalar, %60'ını yaylalar ve platolar kaplamaktadır. İl merkezinin denizden yüksekliği 500 m.'dir. İl'in su varlıklarını Sakarya Irmağı, Çerkeşli Gölü ve Dodurga Baraj Gölü oluşturmaktadır.

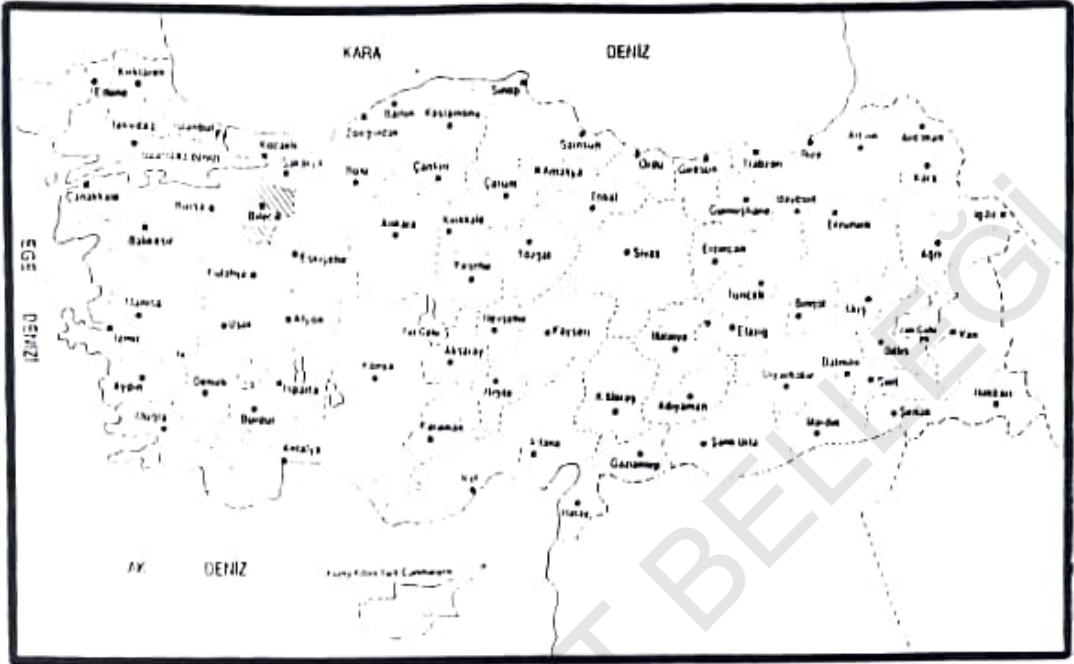
Yeraltı ve yerüstü zenginlikleri pek fazla olmayan il'de önemli maden olarak refrakter kil yatakları bulunmaktadır.

Bilecik'te başlıca ekonomik faaliyet tarımdır. İl faal nüfusunun yaklaşık %75'i geçimini tarımdan sağlamaktadır.

İklim açısından il, İç Anadolu Bölgesi'nin karasal iklimiyle, Marmara Bölgesi'nin denizsel ve ılıman iklimleri arasında bir geçiş iklimi niteliği taşımaktadır.

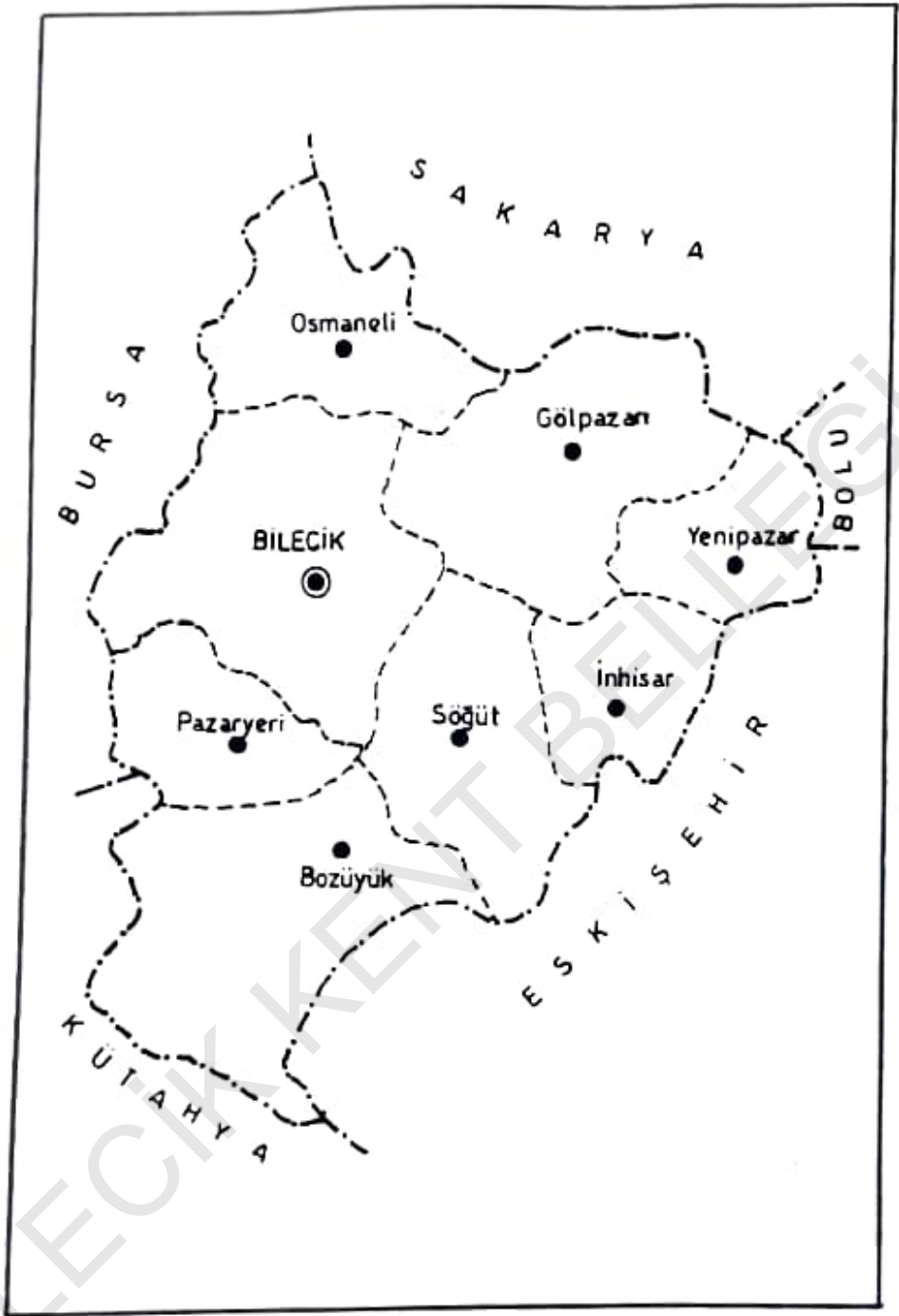
İl, bugünkü idari bölünüşe göre, Merkez ilçe dahil 8 ilçeden oluşmaktadır. Bunlar Merkez, Bozüyük, Gölpaazarı, İnhisar, Osmaneli, Pazaryeri, Söğüt ve Yenipazar'dır. Ayrıca Merkez bucaklar dahil 10 bucak ve 250 köy bulunmaktadır.

ÜLKE DEKİ YERİ

BÖLGESİNDEKİ YERİ

BİLECİK İDARİ BÖLÜNÜM

- İl Sınırı
- İlçe Sınırı
- ⊙ İl Merkezi
- İlçe Merkezi

Ayrıca il'deki belediyelerin ilçelere göre dağılımı şöyledir:

TABLO: 1
BELEDİYELER

İLÇESİ	BELEDİYE ADI
MERKEZ	BİLECİK BAYIRKÖY VEZİRHAN
OSMANELİ	OSMANELİ
BOZÜYÜK	BOZÜYÜK ÇIHANGAZI DODURGA
SOĞUT	SOĞUT ÇALTI KÜRE
INHISAR	INHISAR TARPAK
GOLPAZARI	GOLPAZARI
PAZARYERİ	PAZARYERİ
YENİPAZAR	YENİPAZAR

Bilecik il merkezinin başlıca merkezlerden uzaklıkları şöyledir:

İstanbul.....	250
İzmir.....	417
Ankara.....	312
Eskişehir.....	80
Bursa.....	151
Sakarya.....	102
Kocaeli.....	139
Bolu.....	216
Kütahya.....	110
Balıkesir.....	245

2. TARİHSEL GELİŞİM

Tarihte, Bilecik ili'nin en eski adı Agrilion ya da Agrillum'dur. Bu kent, bugünkü Bilecik'in 4 km güneybatısında, Nikaia (Iznik) - Dorileion (Eskişehir) yolu üzerinde bulunuyordu.

Yöredeki bir başka eski kent, Bizans döneminde Belokeme (Belekome) olarak anılan Bizans kentidir. Bu kent Hamsu ile Dabbaghane Deresi kavşağındaki kayalar üzerine kurulmuştur. Bugün kentten yalnız Belokeme Kalesi'nin temelleri kalmıştır.

İLÇELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

BİLECİK: Bilecik'te ilk yerleşime İÖ 3000'den öncelere rastlanmaktadır. Anadolu'da Tunç Çağı'na geçiş sürecinde önemli bir yeri olan Bilecik'ten İÖ 3000'lerde tunç yapımı için kalay çıkarıldığı bilinmektedir.

Bilecik, İÖ 1200'de Frigler'in, daha sonra satraplık olarak Persler'in egemenliği altına girmiş, Persler'in İskender ordularına yenilmesinden sonra Roma İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Bu süreçte Bilecik, hem maden ticareti dolayısıyla hem de Trakya ve Anadolu arasında bir geçiş noktası olması nedeniyle, hızlı gelişen bir yerleşim merkezi olmuştur. Bilecik Bizans Dönemi'nde, Bizans'ın ileri bir karakolu olarak sık sık Selçuklu akınlarına hedef egemenliklerini sürdürmüşlerdir. 1299'da Osman Bey'ce Osmanlı topraklarına katılan Bilecik, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk merkezi olmuş, daha ilk yıllardan başlayarak gelişmiştir. Bu yıllarda Anadolu Eyaleti'nin Sultanönü Sancağı'na bağlı kaza merkezi, XIX. yy'da da Hüdavendigâr Vilayeti içinde Ertuğrul Sancağı'nın merkezi oldu. Ertuğrul Sancağı II. Abdülhamid'ce kurulmuştu. 1895'te sancağın toplam nüfusu 125850 idi. Bilecik merkez nüfusu 5000

idi. Merkeze bağlı 32 köy, Gölpazarı, Lefke, Küplü, Yarhisar, Pazarcık adlarında 5 bucak vardı.

Orhan Gazi ve Osman Gazi'ce yaptırılan 2 cami, rüştiye mektebi, arşı, ipek fabrikaları bulunmaktaydı. Bilecik il sınırları içinde 200' aşkın cami ve mescit, 8 medrese, 13 kilise, 200 kadar okul bulunmaktaydı.

Bilecik 1924'te il oldu.

BOZÜYÜK: Eski bir yerleşim merkezi olan Bozüyük'n adı tarihte Lamunia olarak geçmektedir. tarihte sırasıyla Frigler'in, Persler'in daha sonra Romalılar'ın yönetimine girdi. Roma'nın ikiye ayrılmasından sonra bir süre Bizanslılar'ın egemenliğinde kaldı. Selçuklular'ın Anadolu'yu işgallerinden sonra Bozüyük, Sultanönü U Beyliği'ne bağlı bir nahiyeye oldu. Sultanönü Osmanlı sınırları içine katılınca Bozüyük nce Söğüt'e; 1885'te Ertuğrul Livası kurulunca, Söğüt'n nahiyesi olarak bu livaya bağlandı. II. Meşrutiyet'in ilanıyla, aynı livaya bağlı kaza merkezi oldu. 1924'te Bilecik ili'ne bağlanarak ilçe durumuna getirildi.

GÖLPAZARI: İlçenin eski bir yerleşim merkezi olduğu, sınırları içindeki hyklerden anlaşılmaktadır. İ 1200'lerde Frigler'in bir yerleşim yeri olduğu sanılmaktadır. Gölpazarı, tarih sırasıyla Frigler'in, Persler'in, Romalılar'ın ve Bizanslılar'ın egemenliği altına girdi. Bizans egemenliği sırasında Harmankaya Tekfurluğu'na bağlı olan Gölpazarı, Osmanlılar'ın Bilecik'i ele geçirmelerinden sonra Osmanlı sınırları içine alındı. İlk yıllarda, Ertuğrul Livası'nın Merkez Kazası'na bağlı bir nahiyeydi. 1926'da Bilecik ili'ne bağlı bir ilçe oldu.

OSMANELİ: Eski bir yerleşim merkezi olan Osmaneli'nin, tarihte adı melagina, Leukae, Lefke olarak geçmektedir. İlçe sınırları içindeki hykler ve bazı kalıntılardan, ilk yerleşimin İ 2000'lerde yapıldığı anlaşılmaktadır. İ 1200'lerde, Frigler'in, Persler'in daha sonra da Romalılar'ın egemenliğine girdi. 395'te, Roma İmparatorluğu ikiye bölününce, Osmaneli ve evresi Bizanslılar'ın eline geçti. Bu dönemde de ilçe, önemini korudu. 1308'de Osman Gazi'ce Osmanlı topraklarına katıldı. Osmanlılar Dönemi'nde İstanbul - Bağdat ve Mekke yolu üzerinde bulunduğu için önemini yitirmedi. Kısa bir süre Cebecioğlu adında bir yeniçeri ve ailesinin yönettiği Osmaneli, Ertuğrul Livası kurulduğunda (1885) bu livanın merkez kazasına bağlı bir nahiyeye oldu. 1913'e kadar adı Lefke diye anılan ilçe, bu tarihten sonra Osmaneli adını aldı. 1924'te Bilecik ili kurulunca ilçe olarak buraya bağlandı.

PAZARYERİ: Pazaryeri ilçesine, ilk yerleşim 1273'de Oğuzlar'ın Kayı Boyu'ndan bir grupca geerletirilmiştir. Bu yer, bugünkü ilçe merkezinin 4 km uzağında Doğanlar adı verilen bölgeydi. Osmanlılar Dönemi'nde ilçe önemli ticaret yolları üzerinde olduğu için, Osmanlı orduları sefer sırasında burada konaklardı. 1885'te Pazarcık adıyla Ertuğrul Livası'nın merkez kazasına bağlı bir nahiyeye olan Pazaryeri 1924'te Bilecik'e bağlandı, 1954'te de ilçe oldu.

SÖĞÜT: 1232 yılında Ertuğrul Gazi tarafından fethedilen Söğüt, Osmanlı Beyliği'nin ilk dönemlerinde bu beyliğin merkezi olmuştur. 1885 yılında Ertuğrul Livası'na bağlı bir kaza olan Söğüt 1926 yılında Bilecik ili'ne bağlı bir ilçe olmuştur.

Kurtuluş Savaşı sırasında İnönü Savaşları bu bölgede geçmiştir. İlçe merkezi Türk ve işgal kuvvetleri arasında çeşitli kereler el değiştirmiş, 4 Eylül, 1922 yılında işgalden kurtulmuştur.

YENİPAZAR: Yenipazar Osman Gazi (1255 - 1324) tarafından Osmanlı Beyliği topraklarına katılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde yörede Müslüman, Rum ve Ermeniler yaşamaktaydı. Kurtuluş Savaşı sırasında Rum ve Ermeniler göç etmişler, onların yerine Yugoslavya'dan Türk asıllı göçmenler gelmiştir.

Cumhuriyetten önce Bolu'nun Gönyük ilçesine bağlı olan Yenipazar 1926 yılında Gölpazarı ilçemize bağlı bir bucakken 11 Ağustos 1988'de ilçe olmuştur.

KRONOLOJİ

İÖ 1200'ler	Frigler
İÖ VI-V yy	Persler
İÖ 334	İskender'in Anadolu'da Pers egemenliğine son vermesiyle Bitinya toprakları bağımsızlığını kazandı.
İÖ II. yy	Makedonya ve Yunanistan'ın Romalılar'ın eline geçmesi üzerine Anadolu'daki Helenistik devletler tek tek Roma egemenliğine girdi.
İÖ 74	Bitinya toprakları Roma egemenliğine girdi.
395	Roma İmparatorluğu ikiye ayrıldıktan sonra Bitinya Doğu Roma topraklarına katıldı.
807	Harun-ür Reşid Bilecik'i aldı. Fakat kısa bir süre sonra Bizans Bilecik'i yeniden ele geçirdi.
1219-1236	Selçuklu Sultanı I. Alaaddin Keykubad Bilecik ve Söğüt'ü aldı. Ertuğrul Gazi'yi uç beyi olarak atadı.
1258	Söğüt'te Osman Bey doğdu.
1281	Ertuğrul Gazi öldü, yerine Osman Bey geçti.
1284	Selçuklu Hakanı Söğüt'ü Osman Bey'e mülk olarak verdi.
1289	Giyaseddin Mesud Eskişehir'i de topraklarına katarak Söğüt Sancağı'nı kurdu. Buraya Osman Bey'i atadı.
1299	Osman Bey Bilecik'i alarak yörede Osmanlı Beyliği'nin bağımsızlığını ilan etti.
1885	Bilecik Hüdavendigâr Vilayeti'ne bağlı bir liva durumuna geldi.
23 Nisan 1920	Ahmet Hamdi Bey, Mustafa Kemal Bey, Mehmet Salih Bey, Necip Bey, İsmet Bey, Birinci Büyük Millet Meclisi'ne Bilecik mebusu seçildiler.
25 Temmuz 1920	Batı Cephesi Komutanlığı'na bağlı olarak Bilecik'te Ertuğrul Grubu oluşturuldu.
24 Ekim 1920	Gediz yenilgisi sonrasında Bilecik'teki Ertuğrul Grubu dağıtıldı.

- 5 Aralık 1920 Babıralı Hükümeti'nin temsilcileri Dahiliye Nazırı İzmet Paşa ve Bahriye Nazırı Salih Paşa ile Ankara Hükümeti'ni temsil eden Mustafa Kemal Bilecik'te bir görüşme yaptılar.
- 8 Ocak 1921 Bilecik Yunan işgali altına girdi.
- 11 Ocak 1921 Birinci İnönü Savaşı sonucunda Bilecik Yunan işgalinden kurtuldu.
- 27 Mart 1921 Bilecik ikinci kez Yunan işgali altına girdi.
- 31 Mart 1921 İkinci İnönü Savaşı sonucunda Yunanlılar Bilecik ve yöresinden çekildiler.
- 18 Haziran 1921 İnönü Şehitleri'ni Anma Günü ilan edildi.
- 13 Temmuz 1921 Bilecik son Yunan toplu saldırısında üçüncü kez işgal edildi. Türk birliklerinin saldırısı sonucu Yunanlılar kenti kısa bir süre için boşalttılsa da 22 Temmuz'da yeniden işgal ettiler.
- 4 Eylül 1922 Söğüt ve Bozüyük Yunan işgalinden kesin olarak kurtuldu.
- 5 Eylül 1922 Pazaryeri işgalden kurtuldu
- 6 Eylül 1922 Bilecik kesin olarak kurtarıldı.
- 11 Ağustos 1923 Halil Işık, Ahmet İffet Mercimeklioğlu, Dr. Fikret Onuralp, İbrahim Çolak ve Rasim Öztekin İkinci Büyük Millet Meclisi'nde Bilecik mebusu seçildiler.

3. FİZİKSEL ÖZELLİKLER, DOĞAL DEĞERLER

3.1. İKLİM

Bilecik ili'nde, Marmara ve İç Anadolu Bölgeleri'nin geçiş kısmında konumlanmış olması, su kaynakları ve farklılık gösteren topografyasına paralel olarak 3 farklı iklim tipi görülmektedir. Genel olarak Merkez, Gölpazarı, Osmaneli ve Söğüt ilçelerinde "Marmara Bölgesi", Bozüyük, Pazaryeri, Yenipazar ve İnhisar ilçelerinde ise "İç Anadolu Bölgesi" iklimi geçerlidir. Ayrıca Gölpazarı, Osmaneli ve İnhisar ilçelerinin Sakarya Irmağı kıyı şeridinde "mikroklima" iklim bölgeleri görülmektedir.

SICAKLIK

Bilecik'te yıllık sıcaklık ortalaması 12.2 °C'dir. Bu değer, komşu il merkezlerinden Sakarya'da 14.1 °C, Bolu'da 10.1 °C, Eskişehir'de 10.9 °C ve Kütahya'da 10.5 °C'dir.

İl'de en yüksek sıcaklık 1945 Ağustos'unda 40.6 °C, en düşük sıcaklık ise 1950 Ocak ayında -16.0 °C olarak saptanmıştır. Bilecik'de yılın 90.5 günü açık, 93.9 günü ise kapalı geçmektedir. (Meteorolojik rasat süresinde) Merkez ilçe'de en sıcak geçen aylar temmuz, ağustos, en soğuk aylar ise ocak ve şubatır.

YAĞIŞLAR

Bilecik ili'nin iklim açısından geçiş alanı niteliği taşıması yağış rejimlerinde de kendisini göstermektedir. Genel olarak il, yağışlar bakımından Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. En çok yağış kış, en az yağış da yaz aylarında görülmektedir. Ancak, bir ölçüde karasal İç Anadolu ikliminin etkilerine de açık olduğundan il'de yazlar Akdeniz Bölgesi kadar kurak geçmemektedir.

TABLO:2

İKLİM VERİLERİ (BİLECİK)

	A Y L A R												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	2.1	3.6	6.0	10.9	15.6	19.1	21.7	21.5	17.9	13.7	9.4	4.7	12.2
2	48.4	43.5	46.3	39.3	50.4	37.3	17.1	13.0	21.3	32.8	37.3	51.8	438.6
3	76	74	70	63	64	61	57	57	61	66	70	76	66
4	954.0	953.3	953.2	952.6	952.5	952.5	951.6	952.1	954.9	956.7	956.4	955.0	953.7
5													
6	2.9	2.3	3.5	4.1	5.3	9.3	17.2	17.4	13.3	7.9	4.2	3.3	90.5
7	15.1	13.1	13.1	9.3	6.2	2.6	1.1	1.2	2.8	6.5	9.5	13.5	93.9

1. ORTALAMA SICAKLIK (°C)

2. ORTALAMA YAĞIŞ (mm)

3. ORTALAMA NİSBI NEM (%)

4. ORTALAMA AKTÜEL BASINÇ (mb)

5. ORTALAMA DENİZ SUYU SICAKLIĞI (°C)

6. ORTALAMA AÇIK GÜNLER SAYISI

7. ORTALAMA KAPALI GÜNLER S.

1. Derecede uygun iklim verileri

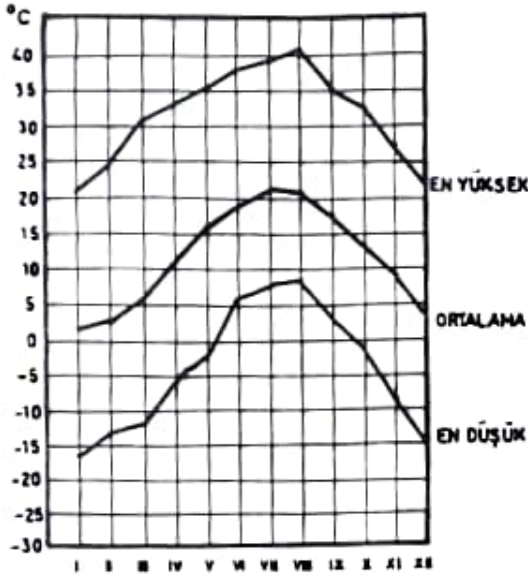

2. Derecede uygun iklim verileri

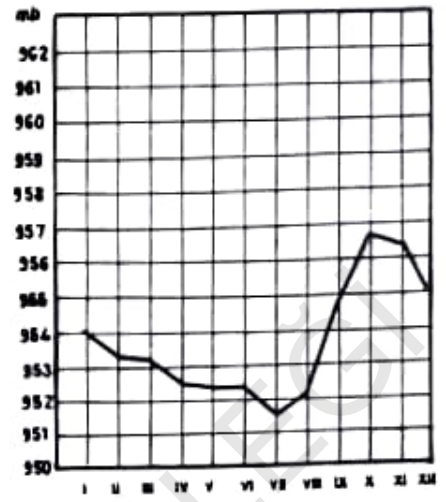

3. Derecede uygun iklim verileri

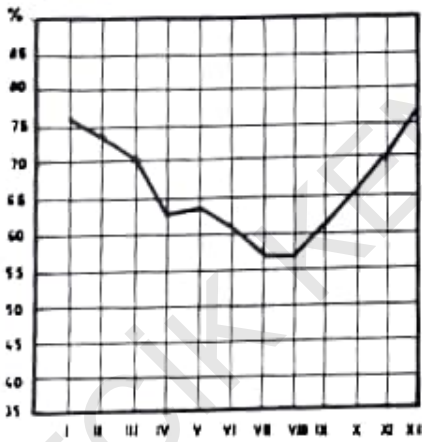
SICAKLIK

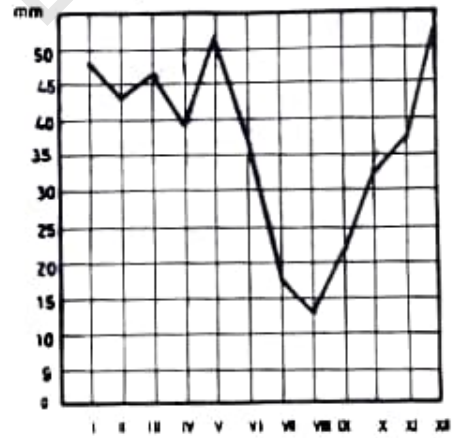
AKTÜEL BASINÇ (ort.)

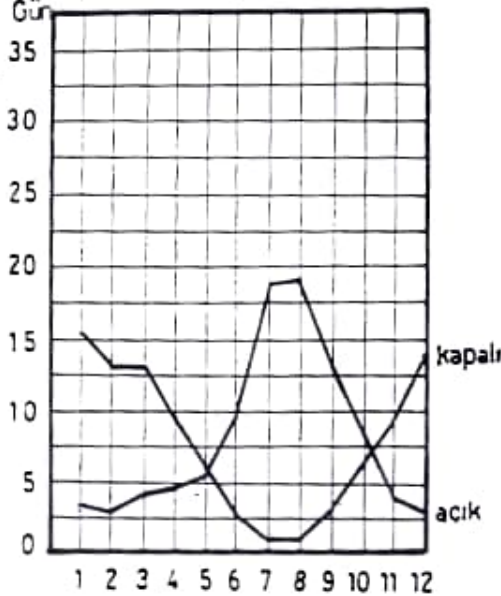
NİSBI NEM (ort.)

YAĞIŞ (ort.)

AÇIK-KAPALI GÜNLER

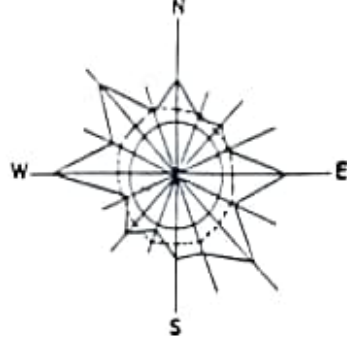
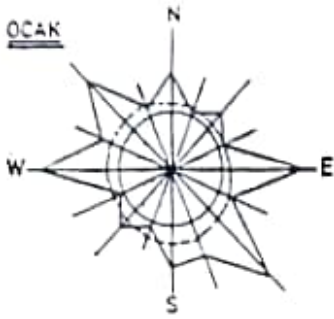

BİLECİK AYLARA GÖRE RÜZGAR GÜLÜ

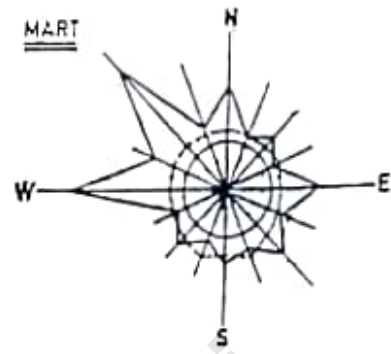
.13.

ŞUBAT

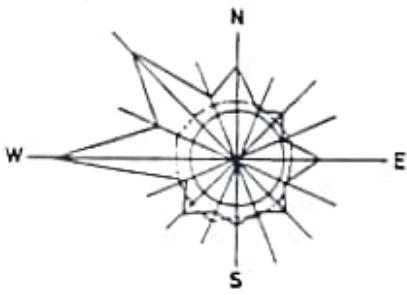
OCAK

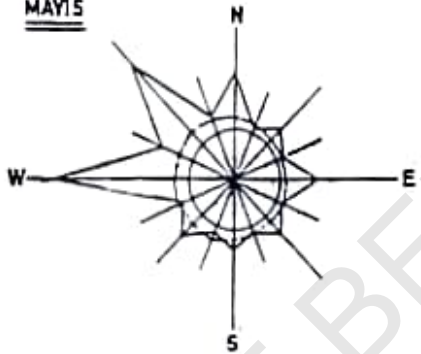
MART

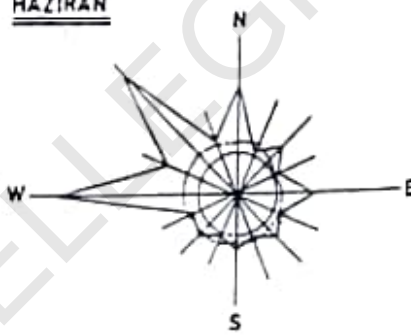
NİSAN

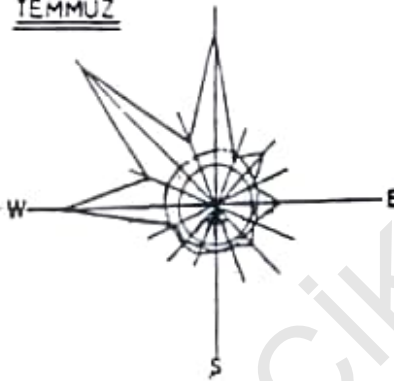
MAYIS

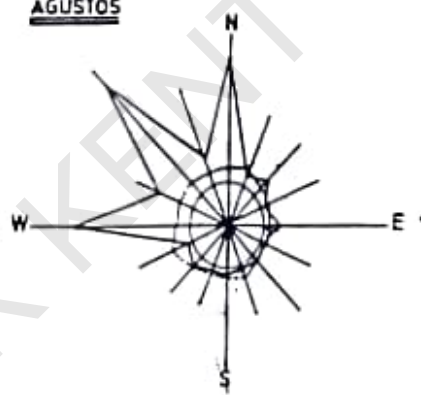
HAZİRAN

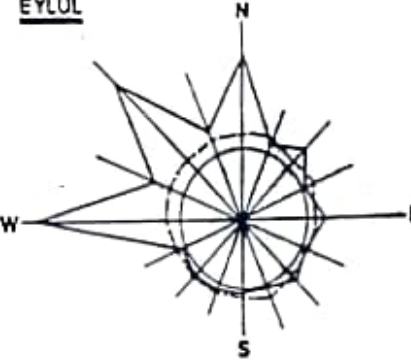
TEMMUZ

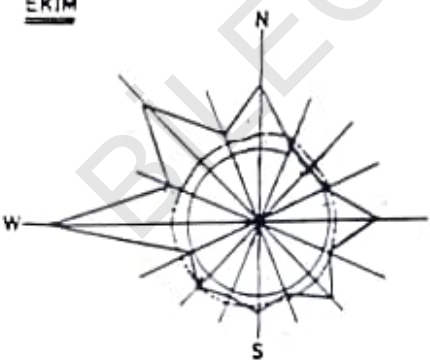
AĞUSTOS

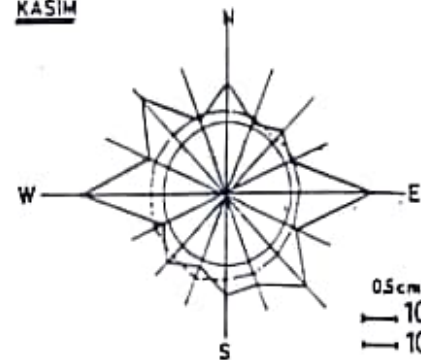
EYLÜL

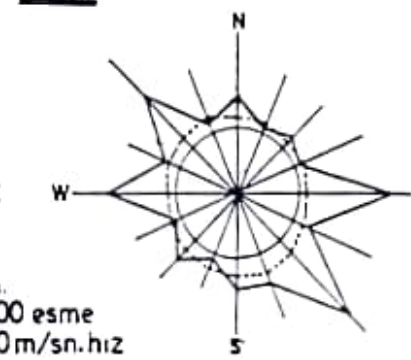
EKİM

KASIM

ARALIK

05cm.
— 100 esme
— 10 m/sn.hız

EN HIZLI RÜZGAR YÖNÜ VE HIZI

SE	W	NW	NW	NW	W	WW	WW	WW	W	W	SE	W
293	269	366	336	361	478	493	484	387	440	292	328	4515
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	v.114
S	SW	S	SSE	W	W	WW	WNW	W	SW	S	SSE	SSE
24.4	25.5	22.5	21.4	22.7	24.2	24.8	21.0	20.1	22.8	25.4	27.9	27.9

EN ÇOK ESEN RÜZGAR YÖNÜ VE ESME SAYISI

Bilecik il merkezinde yıllık yağış toplamı 438.6 mm.'dir. Aynı değer, komşu il merkezlerinden Sakarya'da 783.0 mm, Bolu'da 545.6 mm, Eskişehir'de 383.6 mm ve Kütahya'da 579.7 mm'dir.

Bilecik, kar yağışlarının oldukça bol görüldüğü bir ildir. İl merkezinde ortalama kar yağışlı günler sayısı 19.5, en yüksek kar örtüsü kalınlığı ise 41 cm. olarak saptanmıştır.

RÜZGARLAR

Bilecik il merkezinde egemen rüzgar yönü 4515 esme sayısı ile batıdır. Bunu, kuzeybatı rüzgarı izlemektedir. İl merkezinde ortalama rüzgar hızı 3.4 m/sn'dir. En hızlı rüzgar yönü ise 27.9 m/sn hızla güney-güneydoğudur.

3. 2. YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Bilecik ili'nin yeryüzü şekillerini tepelik alanlar, dik ve derin vadilerle yarılmış aşınım düzlükleri oluşturmaktadır.

Güneyde Dodurga, İnönü ve Söğüt çevresinde oldukça engebeli olan il topraklarının en yüksek noktası güneybatıdaki dağlık bölgededir. İl'in kuzey bölümü özellikle Sakarya Irmağı Vadisi yöresi oldukça düz bir görünümündedir.

3. 2.1 DAĞLAR

İl topraklarının yaklaşık %32'sini kaplayan dağlar genellikle tepelik alanlar biçimindedir. İl'in en yüksek doruğu Bozüyük'te 1906 m.'ye ulaşan Kala Dağı'dır.

Bilecik il'indeki yüksek tepeler, ilçelere göre aşağıda gösterilmiştir:

**TABLO: 3
TEPELER**

İLÇE	TEPE ADI	YUKSEKLİK (m)
MERKEZ	Dokuz Öküz T.	1150
	Çaytepe	786
	Kavşaktepe	624
	Yediler	576
OSMANELİ	Avdantepe	926
	Yaylaktepe	922
	Kurudağ	805
GÖLPAZARI	Göldağ	900
	Kurşunlu	750
BOZÜYÜK	Kala	1906
	Üçtepeler	1790
	Osmaniye	1210
	Kızılcaviran	1250
	Kızıltepe	900
SÖĞÜT	Bozdağ	1359
	Kamurantekke	1307
	Ballıkaya	1051
	Zemzemiye	1000
	Ortaca	1000
	Akköy	950
	Harmanköy	850
PAZARYERİ	Ahı	1000

3. 2.2. OVALAR

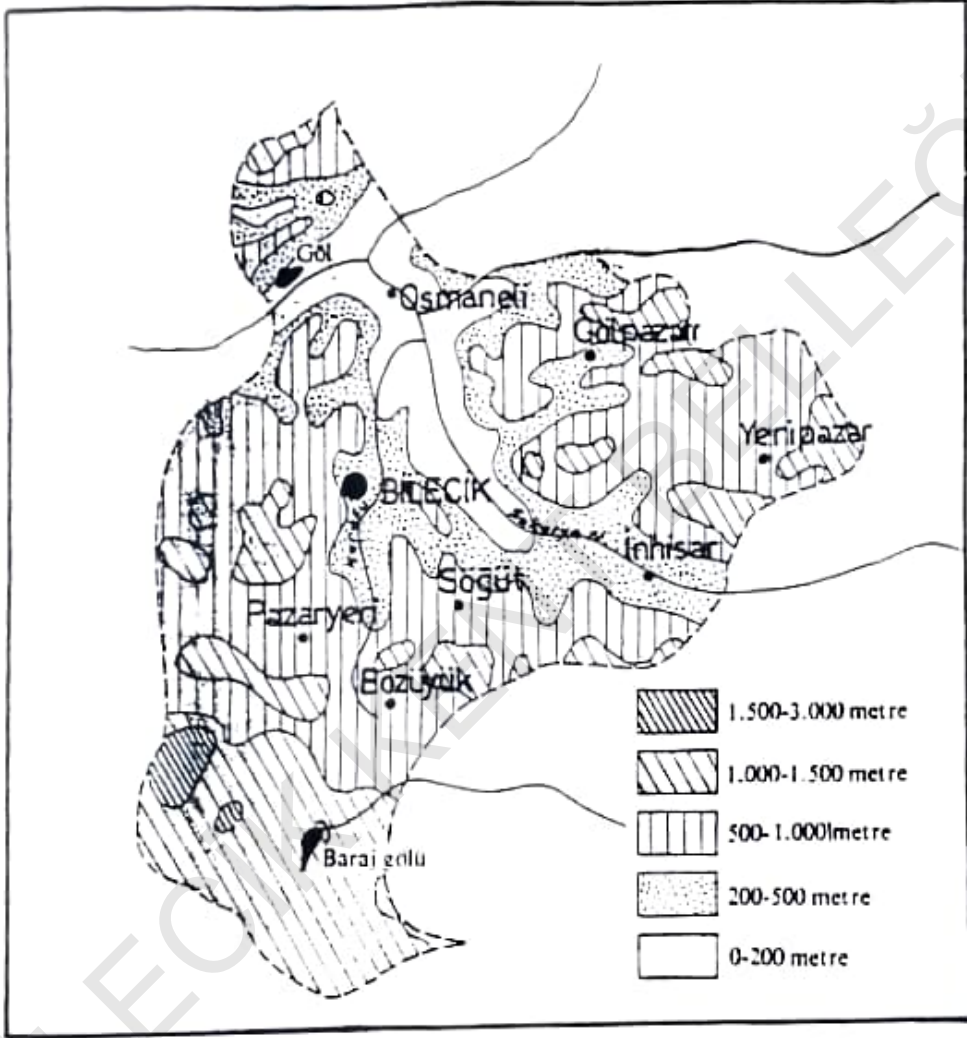
Bilecik topraklarının %7.5'lük bölümünü kaplayan ovalar, genellikle Sakarya Irmağı boyunca uzanan çok geniş olmayan düzlükler şeklindedir.

İl'in en önemli ovası Bozüyük Ovası'dır. Yaklaşık 60 km²'lik bir alanı kaplayan bu ova kuzeybatıda daralarak Karasu Vadisi'ne doğru yayılır. Ova, güneyde genişleyerek, bir yandan İnönü - Kandili düzlüğüne, diğer yandan Karaağaç ve Kandilli köylerinin kuzeyindeki sırtlara kadar uzanmaktadır.

3. 2.3. YAYLALAR - PLATOLAR - VADİLER

İl'de yayla tanımı içerisine sokulabilecek düzlükler azdır. Bu tür yeryüzü şekilleri il topraklarının sadece %0.5'ini kaplamaktadır. En önemli yaylalar Pazaryeri ve Bozüyük ilçelerindeki Kömürsu, Sofular, Batan ve Kamçı yaylalarıdır. İl topraklarının %59.9 gibi büyük bir bölümü aşınım düzlükleri durumundadır. "V" şeklinde vadilerle parçalanmış bu düzlükler il topraklarının oldukça bozuk bir görünüm almasına neden olmuştur.

HARİTA:5

EĞİM DURUMU

Vadiler genellikle dik ve derin yarıklar biçimindedir. Bunların en önemlisi Sakarya Vadisi'dir. Diğer önemli vadiler; Göksu Çayı Vadisi, Göynük Çayı Vadisi, Karasu Vadisi'dir.

3. 2.4. AKARSULAR

Bilecik ili'nin en önemli akarsuyu Sakarya Irmağı'dır. Bu ırmağa dökülen çay ve dereler ise il'in diğer su kaynaklarını oluşturur.

İnhisar ilçesi yakınlarında il topraklarına giren Sakarya Irmağı, bir yay çizerek kuzeye yönelir. Vezirhan'ın kuzeydoğusunda Karasu'yu aldıktan sonra yine kuzeydoğuya doğru bir dirsek yaparak Göynük Çayı'nın sularını alır. Bu noktadan sonra kuzeybatıya yönelip bir dirsek daha yapan Sakarya Irmağı'na batıdan Göksu Çayı katılır. İrmak daha sonra kuzeydoğuya dönerek il sınırları dışına çıkar.

Toplam yağış alanı 65.000 km²'yi bulan ırmağın toplam uzunluğu 824 km. olup, Bilecik il sınırları içerisindeki uzunluğu 80 km. kadardır. Saniyede akıttığı su miktarı ortalama 100 m³ dolayındadır. Yaz aylarında bu değer 10 m³'e kadar düşmektedir. Ortalama derinliği 1.5 m., en derin yeri ise 5 m. civarındadır.

Sakarya Irmağı'nın bir kolu olan Karasu'nun akıttığı su miktarı saniyede ortalama 3.6 m³'dür. Kimi zaman 72.6 m³'e çıkan bu değer, kimi zaman da 0.9 m³'e kadar inebilmektedir.

Bilecik'deki diğer önemli akarsular, Göynük Çayı, Göksu, Sarısu ve Hamsu Deresi'dir.

3. 2.5. GÖLLER

Bilecik il sınırları içerisinde bir doğal göl, bir de baraj gölü bulunmaktadır. İl'in kuzeyinde Osmaneli yakınındaki doğal gölün adı Çerkeşli Gölü'dür. Yüzölçümü 434000 m² olan gölün hacmi 1000000 m³'dür.

İl'in tek baraj gölü ise güneyde Sarısu üzerindeki Dodurga Barajı'nın gölüdür. 1976 yılında sulama ve taşkın amacıyla işletmeye açılan Dodurga (Daridere) Barajı toprak dolgu tipindedir. Barajın temelden yükselişi 33.40 m., depolama hacmi ise 35 milyon m³ olup, göl alanı 245 ha.'dır.

3. 3. BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bilecik ili'nde dağlık alanlar genellikle koruluk durumundaki ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlarda, 1000 m yüksekliği aşan bölümlerdeki egemen ağaç türleri karaçam (pinus nigra) ve kayındır (fagus orientalis). Platolar üzerinde yer yer topluluklar oluşturan karaçamlara karşılık, daha alçak kesimlerde kızılçam (pinus brutia) ve

meşe (guercus) türlerine rastlanmaktadır. Bunlar alçak kesimlerde ve ovalık yörelerde kestane (cestanea vesca), kayın ve meşe türleri ile birlikte görülür. Yükselti arttıkça kestanelerin sayısı azalmakta, buna karşılık kayınlar egemen duruma geçmektedir. Yırce Dağı'nın 1500 m'yi aşan kesimlerinde köknar (abies) türleri ile birlikte ardıç (junipemus) ağaçları da yer almaktadır. İlin alçak ve düz alanlarında otsu bitkiler ve çalılıklar görülür.

3. 4. HAYVAN TÜRLERİ

Bilecik ili av hayvanları bakımından oldukça zengin bir bölgededir. Av bölgeleri genellikle ilin ormanlık, dağlık ve kayalık kesimleridir. Av hayvanları arasında en çok rastlananlar tavşan, keklik, çulluk ve yaban ördeğidir. Öbür av hayvanları arasında kurt, tilki, ayı, sansar, dağkeçisi ve yabandomuzu bulunur. Sakarya Irmağı ve bu ırmağa dökülen çaylarda sazan ve yayın balıkları avlanabilmektedir.

3. 5. JEOLJİK YAPI

Bilecik ili'nin temelini oluşturan paleozoik (I. Zaman) yaşlı başkalaşım kütleleri, özellikle güneyde (Bozüyük - Dodurga) ve batıda (Merkez İlçe - Pazaryeri) oldukça yaygındır. Gnays, şist ve mermer gibi kütleler arasına granit (magmatik kütle) sokulumu vardır. Bu ilişki en güzel Söğüt ilçesi yöresinde görülür.

Mezozoik (II. Zaman) yaşlı kireçtaşları ilin doğu ve batısında görülür. Bunlar, küçük masifler (kütle) durumunda paleozoik yaşlı oluşukları örtmektedir. Ammonit kavrıkları içeren bu kireçtaşları bazı bölümlerde kumtaşı ve konglomeralar (tortul kütleler) ile örtülmüştür. Osmaneli, Gölpazarı ve Yenipazar yöresinde kretase (II. Zaman'ın son sistemi) yaşlı fliş serileri görülmektedir. Kumtaşı, kireçtaşı ve mamlardan oluşan bu serilerde fosiller de bulunmuştur.

Bilecik'te neojen (III. Zaman'ın son sistemi) tortulları özellikle Sakarya Irmağı çevresinde yaygındır. Burada neojen yapılanmalar kireçtaşları başta olmak üzere kumtaşı, marn ve konglomeralardan oluşmaktadır. Bu oluşuklardan açık renkli sarımsı kireçtaşları Bozüyük ilçesinde ve ilçenin kuzeyinde görülür.

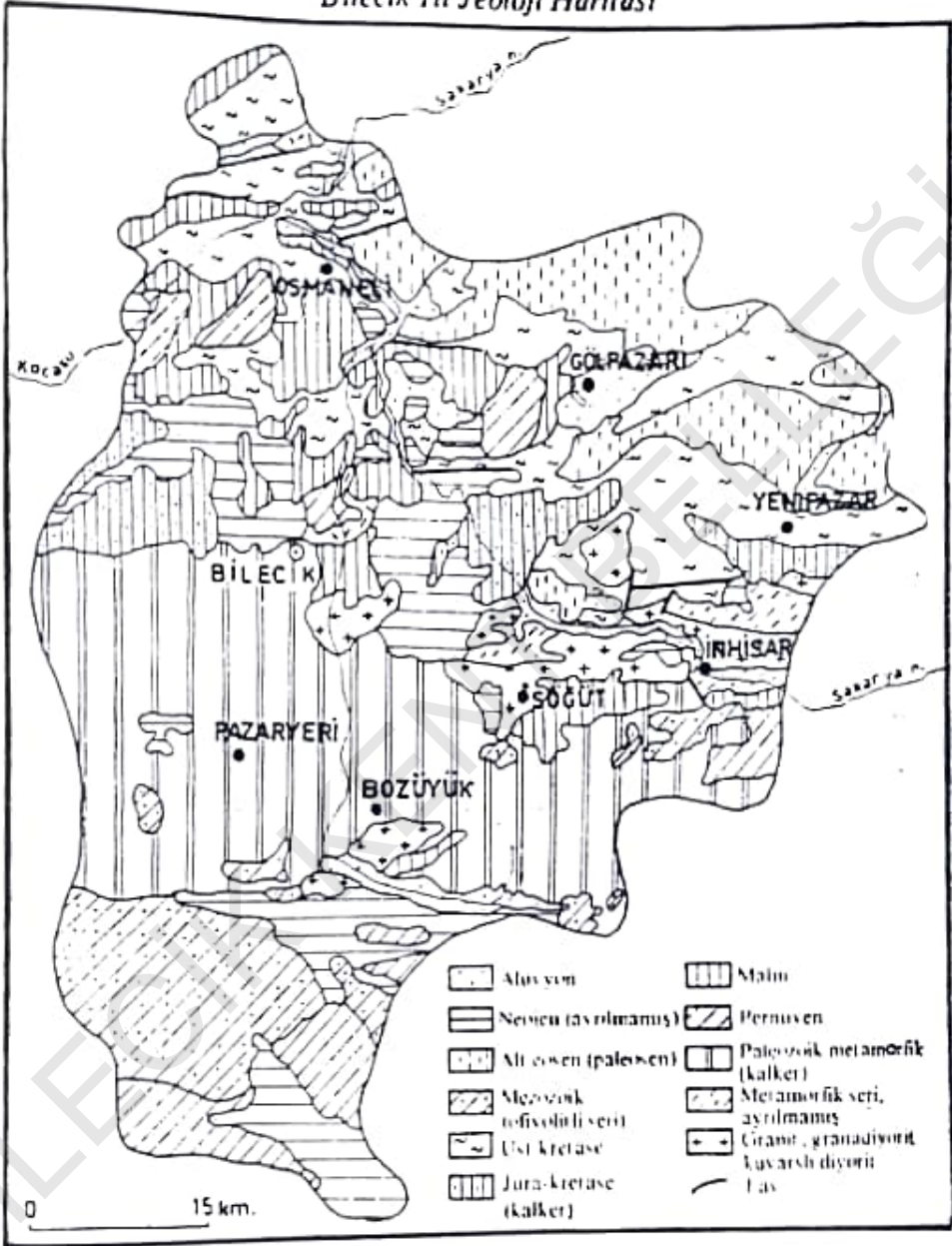
İlde en genç, kuvaterner (IV. Zaman) yaşlı alüvyonlar akarsu yatakları çevresinde ve taşkın ovalarının tabanında görülmektedir. Sakarya Irmağı ve Göksu Çayı çevresinde yaygın olan bu oluşuklar yer yer iyice kalınlaşmaktadır.

Bilecik ili'nin kuzey bölümü, birinci derece deprem kuşağı içinde yer almaktadır. İl'in geri kalan bölümü ikinci derecede deprem kuşağındadır. İl'in bu konumu nedeniyle zaman zaman can ve mal kaybına yol açan depremler olmaktadır.

5 Şubat 1949'da Orhaneli ilçesinde olan depremde 38 konut tümüyle yıkılmış, 57 konut ise zarar görmüştür. 20 Şubat 1956'da Eskişehir'de olan deprem, Bilecik'i de etkilemiş, 62 konut tümüyle yıkılmış, 753 konut ise zarar görmüştür.

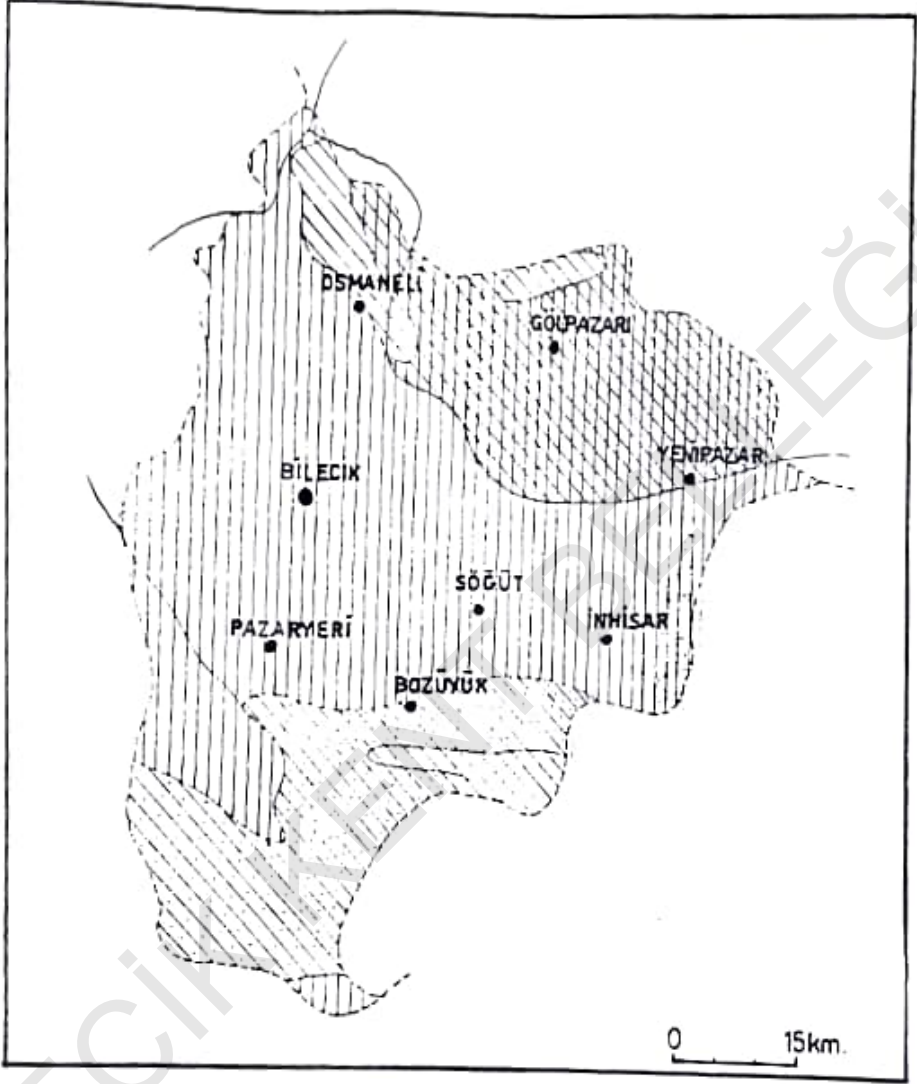
HARİTA:6

Bilecik İli Jeoloji Haritası

HARİTA:7

Bilecik İli Jeomorfoloji Haritası

- KIRIKLI KIVRIMLI DAĞLAR
- BAŞLICA TRAVERTEN ALANLARI
- İÇ VE YÜKSEK OVA
- AŞINTI TEPELİK-DALGALI ARAZİ

3. 6. YERALTI ZENGİNLİKLERİ

Bilecik'in önemli yeraltı zenginliklerinden biri olan refrakter kil yatakları, Söğüt ilçesinin Küre, Siri ve Çaltı köylerinde bulunmaktadır.

Gölpazarı ilçesi'ndeki bitümlü şeyl yatağı, Söğüt ilçesi'nde beyaz, gri ve bej renkli oniks mermerler, yine Söğüt'te kil ve kumlarla birlikte karstik boşlukları dolduran ikincil altına rastlanmıştır. (1 tonunda 10-15 gr. altın bulunmaktadır.)

Mermer ve kil dışında metalik olmayan maden yatakları kaolen, pegmatit kuvars, kuvars kumu ve talk yataklarıdır.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün Bilecik'te ilçelere göre saptadığı maden yatakları şunlardır:

Merkez ilçe	: Mermer
Bozüyük	: Manganez, bitümlü şeyl, linyit kömürü
Osmaneli	: Asbest
Pazaryeri	: Manganez
Söğüt	: Antimon, feldispat, kil kaolin, mermer.

3. 7. DOĞAL TURİSTİK DEĞERLER

Bilecik ili doğal kaynaklar bakımından zengin sayılabilecek bir ildir. Sakarya Nehri ve buna dökülen akarsular, yaylalar, mesire yerleri, çok yoğun olmasa da ormanlık alanlar ilin hemen tüm ilçelerinde mevcuttur.

3. 7.1. PİKNİK VE MESİRE ALANLARI

3. 7.1.1. MERKEZ İLÇE

YEDİLER ORMANLIĞI (ATATÜRK ORMANI): Kent merkezinden 2 km uzaklıkta kentin Eskişehir çıkışında yer alan Yediler Ormanlığı, Atatürk Ormanı adı altında Orman Bakanlığı'nca orman içi dinlenme yeri olarak düzenlenmiştir. İçinde ocak, bank ve masalar bulunmaktadır. 1 ha. civarındaki alan 100-150 kişi kapasitelidir. Çoğunlukla çam ağaçlarından oluşan mesire yeri temiz havası, manzarası ve kente yakınlığı nedeniyle yoğun olarak kullanılmaktadır.

KARASU VADİSİ: Bilecik merkeze 5 km uzaklıkta Karasu Deresi kenarında doğal güzellikteki alanlar yazın halkın piknik yaptığı önemli mesire alanlarındandır. Burada bulunan et mangal lokantaları özellikle yaz aylarında gece-gündüz tam kapasite çalışmaktadır. Karasu Deresi'nde olta balıkçılığı da yapılmaktadır.

ÇAKIRPINAR MESİRE YERİ: Merkeze 4 km uzaklıktaki Çakırpınar köyünde çam ağaçlarıyla kaplı bir mesire alanıdır.

ABBASLIK KÖYÜ ORMANLARI: İl merkezine 5 km. uzaklıkta Abbaslık köyündeki ormanlık alan avcılık olanakları da bulunan ve merkeze yakınlığı nedeniyle tercih edilen bir mesire alanıdır.

AKÇAY MESİRE YERİ: Bilecik merkeze 21 km, İlyasbey (Yarhisar) bucağına 4 km uzaklıktaki Okluca köyünde çağlayanlar yaparak akan suyu ve doğal güzellikleri olan bir mesire alanıdır.

KINIK ŞELALESİ: İlyasbey Bucak merkezine 6 km. uzaklıktaki Kinik köyü Akamendere mevkiinin yakınındaki kayalıktan çıkan su ilginç bir görüntü sağlamaktadır.

HASANDERE - ELMABAĞÇE: Bileciğe 20 km. uzaklıkta Hasandere ve Elmabağçe köyleri arasındaki ormanlık alan doğal güzelliği ve ulaşım kolaylığı nedeniyle önemli gezi ve dinlenme alanlarındandır.

ÇAVUŞKÖY GÖLETİ: Bileciğe 18 km., İlyasbey'e 4 km. uzaklıkta Köy Hizmetleri tarafından yapılan göletin çevresi önemli mesire alanlarındandır.

3. 7.1.2. BOZÜYÜK İLÇESİ

TÜRBİN MESİRE ALANI: Bozüyük ilçe merkezine 7 km. uzaklıkta Bozüyük Elektrik Santralinin bulunduğu il'in en önemli mesire alanlarındandır. Mesire alanının 2 km. uzağında doğan Karasu Nehri bu alana özellik katmaktadır.

Ağaçlık ve yeşilliklerle kaplı mesire yerinde balık ve et lokantaları, masa, ocak, çocuk parkı ve oyun bahçeleri, telefon ve haberleşme olanakları bulunmaktadır. Türbin mesire alanına Bozüyük'ten sürekli ulaşım bulunmaktadır.

GÜLALAN KÖŞKÜ (ATATÜRK KÖŞKÜ): Bozüyük ilçe merkezine 25 km. uzaklıkta Muratdere köyü ormanları içerisinde yer alan köşkün çevresi orman içi dinlenme yeridir.

Atatürk'ün 1930 yıllarında ziyaret edip avlandığı köşkün çevresi çam ve köknar ağaçları ile çevrilidir. Mesire alanında ocak, bank, masa ve manzara ve seyir terasları bulunmaktadır. Kampçılık ve avcılık olanakları bulunmaktadır.

DODURGA BARAJI: Bozüyük ilçe merkezine yaklaşık 20 km. uzaklıkta Dodurga kasabasının 2 km. güneybatısında yer alan DSİ'ye ait baraj ve çevresi dinlenme ve kamp yapmaya elverişlidir. Barajda sazan ve aynalı sazan balıkları yetiştirilmektedir.

KARACAR VE KUŞOLUK ÇEŞMELERİ: Dodurga ve Göynücek köyü arasında Dodurga'ya 10 km. mesafede doğal güzelliklere sahip bir mesire alanıdır.

ARMUTLU MEVKİİ: Dodurga'ya 6-7 km. mesafede bir mesire alanıdır.

KÖMÜRSÜ YAYLASI: Bozüyük ilçe merkezine 28 km. uzaklıkta köknar, karaçam, kayın, ardiç, titrek kavak ağaçlarıyla yazın çeşitli çiçeklerle kaplı yaylada 3-5 adet kaynak suyu bulunmaktadır. En yüksek zirvesi 1700 m. civarındadır. Kış ve yayla turizmi açısından önemli yaylalardandır. Yayla 39 ha. açık alan, 51 ha bozuk orman olmak üzere toplam 90 ha alan kaplamaktadır.

SOFULAR YAYLASI: İlçe merkezine 25 km. uzaklıkta çam ve köknar ağaçları kaplı yaylanın yüksekliği ortalama 1600 m. civarındadır. Kış ve yayla turizmi açısından önemlidir. Sofular Yaylası 104 ha. açık alana sahiptir.

BATAN YAYLASI: Kömürsü ve Sofular Yaylası ile aynı özellikleri taşıyan Batan Yaylası da hafta sonu tatillerinin geçirilebileceği doğal güzelliklere sahip bir yayladır. Yaylada en yüksek rakım 1618 mt.'dir.

Kömürsü, Sofular ve Batan Yaylası Bileciğin en yoğun ormanlarının bulunduğu bölgede yer almaktadırlar. Bu yaylalarda kar yağışı kasım ayı başında başlamakta, mart ayı sonuna kadar karla kaplı kalmaktadır. Kar yüksekliği 50-150 cm. civarında olmaktadır.

Kış sporları potansiyeli olan Kömürsü ve Sofular yaylalarında toplam 194 ha. alan kış sporları için düşünülmektedir. Bilecik Orman İşletme Müdürlüğü, Turizm Müdürlüğü ve Gençlik Spor Bakanlığı yetkilileri ile bu alanda incelemeler yapılmaktadır. Muratdere Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalan Kömürsü Yaylası'nın kayak merkezi olması, Sofular alanından - Kömürsü (Yangın Kulesi) tepesi ile Kömürsü sırt noktasına 3.5 km. uzunluğunda çiftli teleferik taşıyıcısı yapılması, orman yolunun ıslah edilmesi, Orman İşletme Müdürlüğü'nce hazırlanan bir raporda önerilmiştir. Ancak söz konusu alanın kış sporları, merkezi olup olamayacağı uzmanların incelemelerinden sonra belli olacaktır.

3. 7.1.3. PAZARYERİ İLÇESİ

KÜÇÜKELMALI GÖLET ÇEVRESİ: İlçe merkezine 10 km. uzaklıkta Küçükelmali köyü yakınındaki gölet çevresi çam ağaçlarıyla kaplı orman içi dinlenme yeridir. 5 ha. alan kaplayan orman içi dinlenme yerinde masa - bank, ocak, WC, çocuk parkı olanakları bulunmaktadır. 2000 - 3000 kişi kapasitelidir. Küçük Elmalı göletinde rakım 950 m.'dir.

BOZCAARMUT GÖLET ÇEVRESİ: Bozcaarmut köyü yakınlarında ilçe merkezine 15 km. uzaklıkta çevresi köknar ve çam ormanları ile kaplı bir mesire alanıdır. Bozcaarmut göletinde rakım 1051 m.'dir.

UZUNÇAM YÖRESİ: İlçe merkezine 9 km. uzaklıkta çam ve yapraklı ağaçlarla kaplı ormanlık bir mesire alanıdır. Uzunçam yöresinin yüksekliği yaklaşık 1300 mt. civarındadır.

ARMUTLU MEVKİİ: Dodurga'ya 6-7 km. mesafede bir mesire alanıdır.

KÖMÜRSÜ YAYLASI: Bozüyük ilçe merkezine 28 km. uzaklıkta köknar, karaçam, kayın, ardiç, titrek kavak ağaçlarıyla yazın çeşitli çiçeklerle kaplı yaylada 3-5 adet kaynak suyu bulunmaktadır. En yüksek zirvesi 1700 m. civarındadır. Kış ve yayla turizmi açısından önemli yaylalardandır. Yayla 39 ha. açık alan, 51 ha bozuk orman olmak üzere toplam 90 ha alan kaplamaktadır.

SOFULAR YAYLASI: İlçe merkezine 25 km. uzaklıkta çam ve köknar ağaçları kaplı yaylanın yüksekliği ortalama 1600 m. civarındadır. Kış ve yayla turizmi açısından önemlidir. Sofular Yaylası 104 ha. açık alana sahiptir.

BATAN YAYLASI: Kömürsü ve Sofular Yaylası ile aynı özellikleri taşıyan Batan Yaylası da hafta sonu tatillerinin geçirilebileceği doğal güzelliklere sahip bir yayladır. Yaylada en yüksek rakım 1618 mt.'dir.

Kömürsü, Sofular ve Batan Yaylası Bileciğin en yoğun ormanlarının bulunduğu bölgede yer almaktadırlar. Bu yaylalarda kar yağışı kasım ayı başında başlamakta, mart ayı sonuna kadar karla kaplı kalmaktadır. Kar yüksekliği 50-150 cm. civarında olmaktadır.

Kış sporları potansiyeli olan Kömürsü ve Sofular yaylalarında toplam 194 ha. alan kış sporları için düşünülmektedir. Bilecik Orman İşletme Müdürlüğü, Turizm Müdürlüğü ve Gençlik Spor Bakanlığı yetkilileri ile bu alanda incelemeler yapılmaktadır. Muratdere Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalan Kömürsü Yaylası'nın kayak merkezi olması, Sofular alanından - Kömürsü (Yangın Kulesi) tepesi ile Kömürsü sırt noktasına 3.5 km. uzunluğunda çiftli teleferik taşıyıcısı yapılması, orman yolunun ıslah edilmesi, Orman İşletme Müdürlüğü'nce hazırlanan bir raporda önerilmiştir. Ancak söz konusu alanın kış sporları, merkezi olup olamayacağı uzmanların incelemelerinden sonra belli olacaktır.

3. 7.1.3. PAZARYERİ İLÇESİ

KÜÇÜKELMALI GÖLET ÇEVRESİ: İlçe merkezine 10 km. uzaklıkta Küçükelmali köyü yakınındaki gölet çevresi çam ağaçlarıyla kaplı orman içi dinlenme yeridir. 5 ha. alan kaplayan orman içi dinlenme yerinde masa - bank, ocak, WC, çocuk parkı olanakları bulunmaktadır. 2000 - 3000 kişi kapasitelidir. Küçük Elmalı göletinde rakım 950 m.'dir.

BOZCAARMUT GÖLET ÇEVRESİ: Bozcaarmut köyü yakınlarında ilçe merkezine 15 km. uzaklıkta çevresi köknar ve çam ormanları ile kaplı bir mesire alanıdır. Bozcaarmut göletinde rakım 1051 m.'dir.

UZUNÇAM YÖRESİ: İlçe merkezine 9 km. uzaklıkta çam ve yapraklı ağaçlarla kaplı ormanlık bir mesire alanıdır. Uzunçam yöresinin yüksekliği yaklaşık 1300 mt. civarındadır.

ARMUTLU MEVKİİ: Dodurga'ya 6-7 km. mesafede bir mesire alanıdır.

KÖMÜRSÜ YAYLASI: Bozüyük ilçe merkezine 28 km. uzaklıkta köknar, karaçam, kayın, ardıç, titrek kavak ağaçlarıyla yazın çeşitli çiçeklerle kaplı yaylada 3-5 adet kaynak suyu bulunmaktadır. En yüksek zirvesi 1700 m. civarındadır. Kış ve yayla turizmi açısından önemli yaylalardandır. Yayla 39 ha. açık alan, 51 ha bozuk orman olmak üzere toplam 90 ha alan kaplamaktadır.

SOFULAR YAYLASI: İlçe merkezine 25 km. uzaklıkta çam ve köknar ağaçları kaplı yaylanın yüksekliği ortalama 1600 m. civarındadır. Kış ve yayla turizmi açısından önemlidir. Sofular Yaylası 104 ha. açık alana sahiptir.

BATAN YAYLASI: Kömürsü ve Sofular Yaylası ile aynı özellikleri taşıyan Batan Yaylası da hafta sonu tatillerinin geçirilebileceği doğal güzelliklere sahip bir yayladır. Yaylada en yüksek rakım 1618 mt.'dir.

Kömürsü, Sofular ve Batan Yaylası Bileciğin en yoğun ormanlarının bulunduğu bölgede yer almaktadırlar. Bu yaylalarda kar yağışı kasım ayı başında başlamakta, mart ayı sonuna kadar karla kaplı kalmaktadır. Kar yüksekliği 50-150 cm. civarında olmaktadır.

Kış sporları potansiyeli olan Kömürsü ve Sofular yaylalarında toplam 194 ha. alan kış sporları için düşünülmektedir. Bilecik Orman İşletme Müdürlüğü, Turizm Müdürlüğü ve Gençlik Spor Bakanlığı yetkilileri ile bu alanda incelemeler yapılmaktadır. Muratdere Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalan Kömürsü Yaylası'nın kayak merkezi olması, Sofular alanından - Kömürsü (Yangın Kulesi) tepesi ile Kömürsü sırt noktasına 3.5 km. uzunluğunda çiftli teleferik taşıyıcısı yapılması, orman yolunun ıslah edilmesi, Orman İşletme Müdürlüğü'nce hazırlanan bir raporda önerilmiştir. Ancak söz konusu alanın kış sporları, merkezi olup olamayacağı uzmanların incelemelerinden sonra belli olacaktır.

3. 7.1.3. PAZARYERİ İLÇESİ

KÜÇÜKELMALI GÖLET ÇEVRESİ: İlçe merkezine 10 km. uzaklıkta Küçükelmali köyü yakınındaki gölet çevresi çam ağaçlarıyla kaplı orman içi dinlenme yeridir. 5 ha. alan kaplayan orman içi dinlenme yerinde masa - bank, ocak, WC, çocuk parkı olanakları bulunmaktadır. 2000 - 3000 kişi kapasitelidir. Küçük Elmalı göletinde rakım 950 m.'dir.

BOZCAARMUT GÖLET ÇEVRESİ: Bozcaarmut köyü yakınlarında ilçe merkezine 15 km. uzaklıkta çevresi köknar ve çam ormanları ile kaplı bir mesire alanıdır. Bozcaarmut göletinde rakım 1051 m.'dir.

UZUNÇAM YÖRESİ: İlçe merkezine 9 km. uzaklıkta çam ve yapraklı ağaçlarla kaplı ormanlık bir mesire alanıdır. Uzunçam yöresinin yüksekliği yaklaşık 1300 mt. civarındadır.

GÖLCÜK: Dülgeroğlu köyü civarında doğal güzellikleri ile piknik yapılan bir alandır.

BÜYÜKELMALI GÖLETİ: İlçe merkezine 13 km. uzaklıkta Büyükelmalı köyü yakınındaki gölet çevresi doğal güzelliklere sahip piknik yapılan bir alandır. Büyükelmalı göletinde rakım 895 m.'dir.

SARNIÇ GÖLETİ: İlçe merkezine 15 km. uzaklıkta Sarnıç köyü yakınındaki gölet çevresi piknik yapmaya elverişlidir. Sarnıç göletinde rakım 930 m.'dir.

ESERE GÖLETİ: İlçe merkezine 2 km. uzaklıkta bulunan gölet çevresi piknik yapmaya elverişlidir.

KAMÇI YAYLASI: Bozcaarmut köyü civarındaki yayla çam ormanları ile kaplıdır. Kamp ve dinlenme yeri olarak kullanılmaktadır. Kamçı Yaylası'nın yüksekliği 1250 m. civarındadır.

3. 7.1.4. SÖĞÜT İLÇESİ

KÜSNÜK ÇAYIRI: Söğüt ilçe merkezi girişinde Ertuğrul Gazi Türbesi'nin yanında çevresi ağaçlık bir mesire alanıdır.

HANKAYA MESİRE YERİ: Söğüt Deresi üzerindeki Hankaya mevkiinde, merkeze 1 km. uzaklıkta dinlenme ve yemek yeme yerleri bulunan, suyun çağlayanlar oluşturduğu ağaçlık bir mesire alanıdır. Burada bazı kuş ve evcil hayvanların bulunduğu bir bölüm ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır.

SAVCIBEY MESİRE ALANI: İlçe merkezine 10 km. uzaklıkta Savcibey köyü civarındaki ormanlık alan mesire alanıdır.

100. YIL ORMAN FIDANLIĞI: Orman içinde mesire alanıdır.

3. 7.1.5. GÖLPAZARI İLÇESİ

Gölpazarı ilçesindeki mesire alanları HASAN PINARI, HAMAM BOĞAZI, KOYUNLU HAMAMI, ARAP DERESİ, DALAK SUYU ve DEVRENT ÇEŞMESİ'dir.

3. 7.1.6. OSMANELİ İLÇESİ

SAKARYA NEHRİ KIYILARI: Sakarya Nehri kıyıları ilçe halkının yararlandığı piknik yerleridir. Amatör balık avcılığı da yapılmaktadır.

TABLO: 4
MESİRE ALANLARININ İLÇELERE DAĞILIMI

İLÇESİ	ADI	İLÇE MERKEZİNE UZAKLIĞI (km)
MERKEZ	• YEDİLER ORMANLIĞI (ATATÜRK ORMANI)	2
	• KARASU VADİSİ	5
	• ÇAKIRPINAR M.Y.	5
	• ABBASLIK KÖYÜ ORMANLARI	5
	• AKÇAY M.Y.	21
	• KINIK ŞELALESİ	17
	• HASANDERE - ELMABAĞÇE	20
	• ÇAVUŞKÖY GÖLETİ	18
BOZÜYÜK	• TÜRBİN M.Y.	7
	• GÜLALAN KÖŞKÜ	25
	• DODURGA BARAJI	20
	• KARACAR VE KUŞOLUK ÇEŞMELERİ	28
	• ARMUTLU MEVKİİ	25
	• KÖMÜRSU YAYLASI	28
	• SOFULAR YAYLASI	25
	• BATAN YAYLASI	30
PAZARYERİ	• KÜÇÜKELMALI GÖLET ÇEVRESİ	10
	• BOZCAARMUT GÖLET ÇEVRESİ	15
	• UZUNÇAM YÖRESİ	9
	• GÖLCÜK (DÜLGEROĞLU)	12
	• BÜYÜKELMALI GÖLET ÇEVRESİ	13
	• SARNIÇ GÖLET ÇEVRESİ	15
	• ESERE GÖLET ÇEVRESİ	2
	• KAMÇI YAYLASI	17
SÖĞÜT	• KÜSNÜK ÇAYIRI	-
	• HANKAYA M.Y.	1
	• SAVCIBEY M.A.	10
	• 100. ORMAN FIDANLIĞI	-
GÖLPAZARI	• HASAN PINARI	
	• HAMAM BOĞAZI	
	• KOYUNLU HAMAMI	
	• ARAP DERESİ	
	• DALAK SUYU	
	• DEVRENT ÇEŞMESİ	
OSMANELİ	• SAKARYA NEHRİ KIYILARI	

3.7.2. İÇME VE KAPLICALAR

OSMANELİ İÇMELERİ: Osmaneli ilçesi, Selçik köyü sınırları içinde, ilçe merkezine 9 km. uzaklıktaki içmenin suyu renksiz, kokusuzdur. 15.5 °C - 20 °C sıcaklıktaki kaynak suları sodyum klorür, sodyum bikarbonat ve sodyum sulfatça zengindir. Kaynaklardan saniyede ortalama 1 lt. su çıkmaktadır. Yapılan analizlere göre kaynak suları böbrek taşı ve kumlarının düşürülmesinde, egzama, mide hastalıkları, safra kesesi ve damar hastalıkları tedavisinde yararlıdır.

İçmelerde 40 yatak kapasiteli bir otel ve 48 yatak kapasiteli pansiyon bulunmaktadır. Çevresi ağaçlık olan içmelerle Selçuk köyü arasındaki yol stabilize edilmiştir.

Osmaneli Belediyesi'nce işletilen içme tesisleri Haziran ayında açılmakta, Kasım başında kapatılmaktadır. Tesiste aydınlatma jeneratörle sağlanmaktadır. Kalorifer tesisi olmadığından kış aylarında çalıştırılmamaktadır. Osmaneli Belediyesi ve Selçuk köyü arasında içmelerin sahipliği konusunda mahkeme sürmekte olduğundan yeni yatırımlar yapılmamaktadır. İçmelerde 4 ayrı çeşme bulunmaktadır. Yaz aylarında oldukça ilgi gören içmelere Zonguldak, Eskişehir, Bursa, İnegöl, Adapazarı ve İstanbul'dan gelenler olmaktadır. 1994 yılında içmelere giden yolun onarımı Osmaneli Belediyesi'nce yapılacaktır. İçmelerde sağlık personeli bulunmamakta, bakım ve temizlik işlerinden görevli iki belediye personeli bulunmaktadır.

SÖĞÜT ÇALTI KAPLICASI: Söğüt ilçe merkezine 10 km. Bilecik ilçe merkezine 40 km. uzaklıkta Çaltı köyüne 5 km. uzaklıkta Sakarya Nehri kıyısında bulunan kaplıcadan banyo ve içme olarak yararlanılmaktadır. Kaplıcanın suyu 30 km. uzaklıktaki bir kaynaktan gelmektedir. Bikarbonatlı olan suyun sıcaklığı 38°C, debisi ise 5 lt/sn.'dir. Banyo ve içme olarak kullanılan kaplıca, çibani, kaşıntılı deri hastalıkları, mide rahatsızlıkları, romatizmal hastalıklar, nevrin, polinevrin, safra kesesi ve kadın hastalıklarına iyi gelmektedir.

İki bölümden oluşan eski kaplıca binası kaplıca kaynak koruma zonu içinde kaldığından kullanıma kapatılmıştır. Çaltı Belediyesi'nce inşaatı tamamlanan 400 m² civarındaki yeni kaplıca tesisi 1994 yazında hizmete girecektir. Kadın ve erkeklere ait 2 bölümden oluşan kaplıcada her bölümde 25'er m² civarında havuz ile banyo, duş soyunma ve dinlenme yerleri bulunmaktadır. Konaklama tesisi olmayan bu kaynaktan 60 kişi kapasiteli 2 tip motel yapımı düşünülmektedir.

Konaklama tesisi olmadığından kaplıcaya çevreden günübirlik olarak gelmektedir. Alışveriş olanağı yoktur. Kaplıcaya ulaşım Çaltı kasabasından İnhisar yönüne giden 4 km.'lik stabilize yoldan Küre yönüne saptıktan sonra 1 km.'lik toprak yol ile sağlanmaktadır.

BİLECİK İL HARİTASI

K
A

ölçek: 1/400 000

- İl Sınırı
- İlçe Sınırı
- ⊙ İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Devlet Yolu
- İl Yolu
- DDY
- Akarsu
- Göl

DOĞAL DEĞERLER

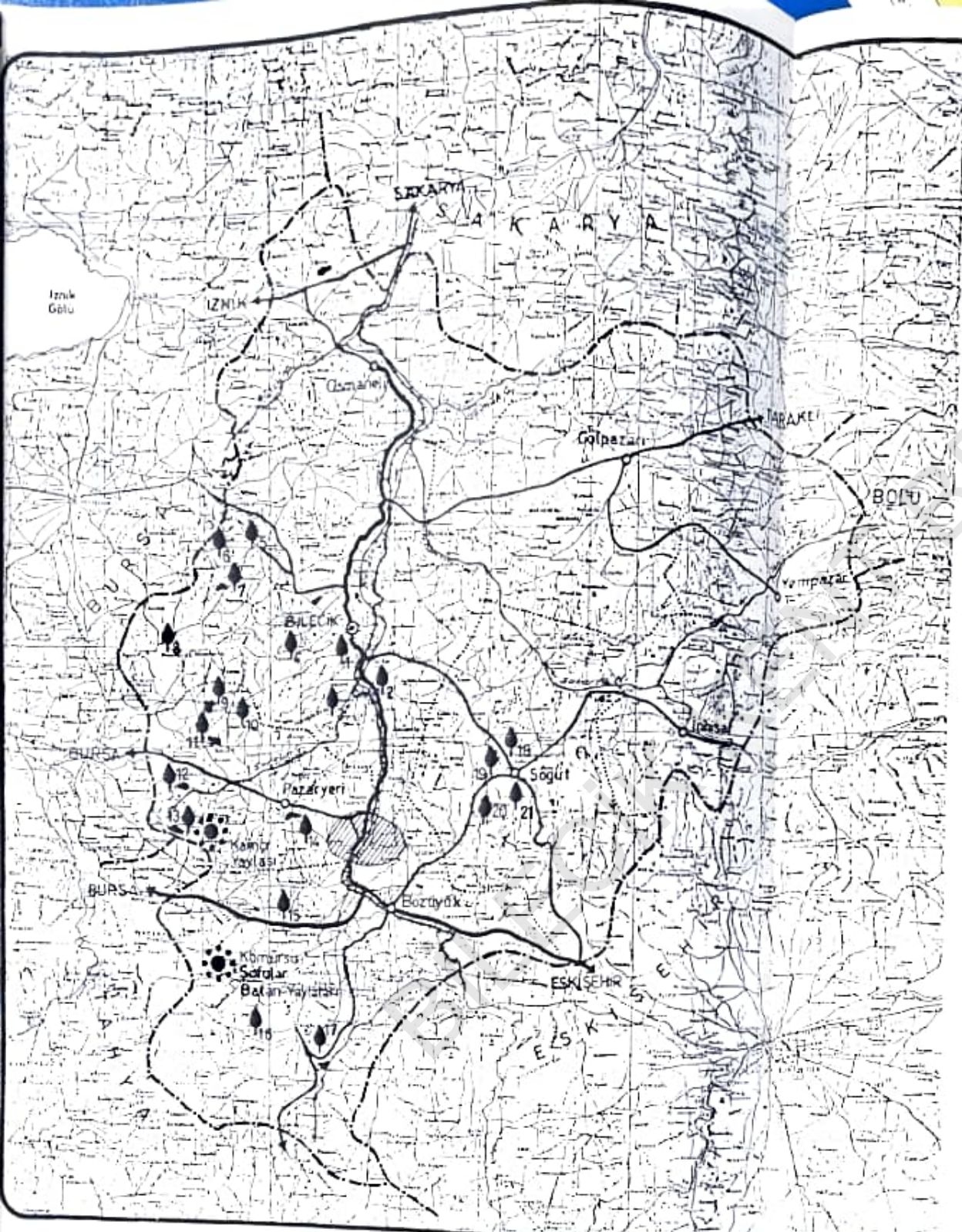
- MESİRE ALANLARI
- 1. YEDİLER (ATATÜRK) ORMANLIĞI
- 2. KARASU VADİSİ
- 3. ABRASLIK KOYU ORMANLARI
- 4. ÇAKIRPINAR
- 5. AKÇAY
- 6. KINIK ŞEHALESİ
- 7. ÇAVUŞKÖY GÖLETİ
- 8. HASANDERE-EİMABANÇ
- 9. SARNIÇ GÖLETİ
- 10. DULGEROĞLU
- 11. BÜYÜKEMALİ GÖLETİ
- 12. KÜÇÜKEMALİ GÖLETİ
- 13. BOZCAARMUT GÖLETİ
- 14. ESERE GÖLETİ
- 15. GÜLALAN (ATATÜRK) KÜŞKÜ
- 16. KARACAR VE KUŞLUK ÇEŞMELERİ
- 17. DODURGA BARAJI
- 18. KUSNUK ÇAYIRI
- 19. HANKAYA
- 20. SAVCIBEY
- 21. 100. YIL ORMAN FİDANLIĞI

YAYLA

SULUK YERLEŞTİRME, KORUMA VE ÜRETME ALANI

3.7.3. YABAN HAYAT VE AVCILIK OLANAKLARI

Bilecik il'i yabani hayvanlar bakımından zengindir. İl'in doğal yapısı nedeniyle değişik türlerde av olanakları bulunmaktadır.

3.7.3.1. KARA AVCILIĞI:

Avcılık özellikle Merkez, Pazaryeri ve Bozüyük ilçelerinde yaygındır.

İl'de yaban hayvanlarının arasında en önemlileri domuz, ayı, kurt, keklik, tavşan, bildircin ve üveyikdir. Kütahya sınırı yakınlarında geyik ve karaca bulunmaktadır.

Av mevsiminin açılışı göçmen kuşlardan bildircin ve üveyik avı ile başlar.

Dağlık, kayalık ve çalılık arazilerde keklik avı yapılmaktadır. Söğüt ilçesinde bulunan Sakarya Vadisi iyi bir keklik avlağıdır. Ayrıca il'in her tarafında tavşan bulunmaktadır.

Havaların soğuması ile birlikte ekim ayı civarında çulluk avı başlamaktadır. Kışın tahtalı avı da yaygın olarak yapılmaktadır.

Küçük dere ve göletlerde ördek, ormanlık alanlarda çok miktarda yaban domuzu, kurt, çakal ve tilki avı yapılmaktadır.

Domuz avı ise köpeklerle ve sürek avı şeklinde yapılmaktadır.

Merkez Abbaslık, Kapaklı, Kurtköy, Pazaryeri ilçesi, Bozcaarmut köyü ormanlarında ayı, Bozüyük ilçesi Dodurga ve Muratdere ormanlarında ayı ve geyik bulunmakta ise de merkez av komisyonu kararlarına göre bu hayvanların avlanması yasaktır. Bilecik - Bozüyük yolu üzerindeki tünelin bulunduğu mevkiide vadinin iki yamacı Orman Bakanlığı'nca Bozüyük - Ayvalı Sülün yerleşme Koruma ve Üretim alanı olarak saptanmıştır.

1992-1993 av mevsimine ait merkez av komisyon kararına göre Bilecik'te bazı alanlar yasak av sahaları olarak saptanmıştır. Bunlar:

GÖLPAZARI: Kuzey ve Doğusu; Sakarya il sınırı; Güneyi: Vezirhan - Gölpazar Taraklı yolu; Batısı: Merkez - Osmaneli ilçe sınırı.

SÖĞÜT: Kuzeyi: Handabat - Küne yolunun Bilecik - Söğüt yolunu kestiği nokta, Batısı ve Güneyi Bilecik - Söğüt, Söğüt - Eskişehir yolu; Doğusu Handabat - Çaltı köy yolu.

İNHİSAR: Güneyde Sakarya, Doğusu: Eskişehir il sınırı; Batısı: Yakacık Kaya batı yolu; Kuzeyi: İnhisar ilçe sınırı içinde kalan sahalardır.

3.7.3.2. SU AVCILIĞI

Merkez ilçe, Söğüt ve Osmaneli ilçelerinden geçen Sakarya Nehri balıkçılık açısından önemlidir. Sakarya Nehri ve kolları olan Göksu, Göynük Çayı ile küçük derelerde olta, serpme ve ağlarla, kızılkanat, yayın, sazan, tatlı su kefali, alabalık, turna ve kum balığı avı yapılmaktadır.

Bozüyük ilçesi Türbin mevkiindeki Karasu Deresi'nde amatörce alabalık; Dodurga göletinde aynalı sazan avı yapılmaktadır. Ayrıca il'deki sulama göletlerinde sazan ve aynalı sazan üretilmekte ve av yasağı olmayan dönemlerde bu göletlerde sportif amaçla avlanılmaktadır.

BİLECİK KENT BELLEĞİ

3.7.3.2. SU AVCILIĞI

Merkez ilçe, Söğüt ve Osmaneli ilçelerinden geçen Sakarya Nehri balıkçılık açısından önemlidir. Sakarya Nehri ve kolları olan Göksu, Göynük Çayı ile küçük derelerde olta, serpm ve ağlarla, kızılkanat, yayın, sazan, tatlı su kefali, alabalık, turna ve kum balığı avı yapılmaktadır.

Bozüyük ilçesi Türbin mevkiindeki Karasu Deresi'nde amatörce alabalık; Dodurga göletinde aynalı sazan avı yapılmaktadır. Ayrıca il'deki sulama göletlerinde sazan ve aynalı sazan üretilmekte ve av yasağı olmayan dönemlerde bu göletlerde sportif amaçla avlanılmaktadır.

BİLECİK KENT BELLİĞİ

4. ULAŞIM VE TEKNİK ALTYAPI

4.1. ULAŞIM

Bilecik, karayolu ve demiryolu ulaşımından yararlanan bir ildir.

KARAYOLU:

Bilecik ilinden İç Anadolu, Akdeniz ve Ege Bölgesi'nin bazı illerini İstanbul'a bağlayan 650 no'lu Devlet Karayolu geçmektedir. Bu karayolu il sınırları içinde Osmaneli, Bilecik ve Bozüyük ilçe merkezinden geçerek Eskişehir'e gider.

İl'de toplam 403 km. karayolu bulunmaktadır. bunun 194 km.'si devlet yolu, 209 km.'si ise il yoludur. Devlet yollarının tümü asfalttır.

TABLO: 5
KARAYOLU SATIŞ DURUMU

	BETON - ASFALT	SATHI KAPLAMA	STABLIZE	PARKE	TOPLAM
DEVLET YOLU	48	146	-	-	194
İL YOLU	-	204	4	1	209
TOPLAM	48	350	4	1	403

KAYNAK: TCK Şube Şefliği

BİLECİK İL HARİTASI

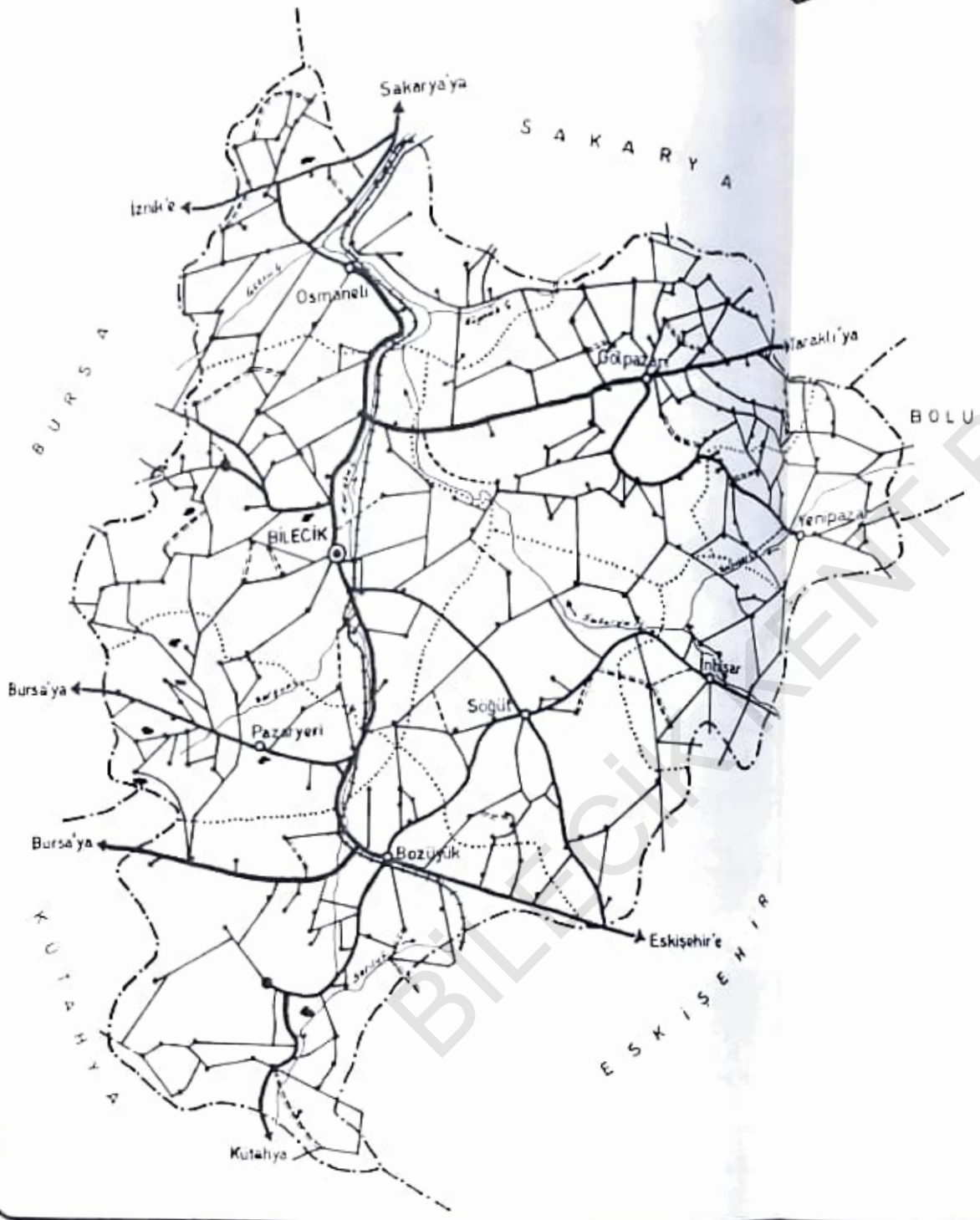
ölçek: 1/400 000

K
▲

- İl Sınırı
- ..... İlçe Sınırı
- ⊙ İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Bucak Merkezi
- Köy Merkezi
- Devlet Yolu
- İl Yolu
- Köy Yolu
- DDY
- Akarsu
- ◆ Göl

ULAŞIM AĞI VE YOL KALİTELERİ

- == Asphalt yollar
- Stabilize yol
- Tesviye yol
- ==== Tasarı köy yolu

TABLO: 6

BİLECİK MERKEZİN İLÇE MERKEZLERİ İLE KARAYOLU MESAFELERİ (km)

BİLECİK - BOZÜYÜK	34
BİLECİK - GÖLPAZARI	44
BİLECİK - OSMANELİ	34
BİLECİK - PAZARYERİ	30
BİLECİK - SÖĞÜT	29
BİLECİK - YENİPAZAR	81

Bilecik'te karayollarında günlük trafik hacmi tabloda belirtilmiştir. Buna göre il'de en yoğun trafik Bozüyük - Eskişehir yolundadır. Bunu Bilecik - Yenişehir yol ayrımı ve Bilecik Bozüyük izlemektedir.

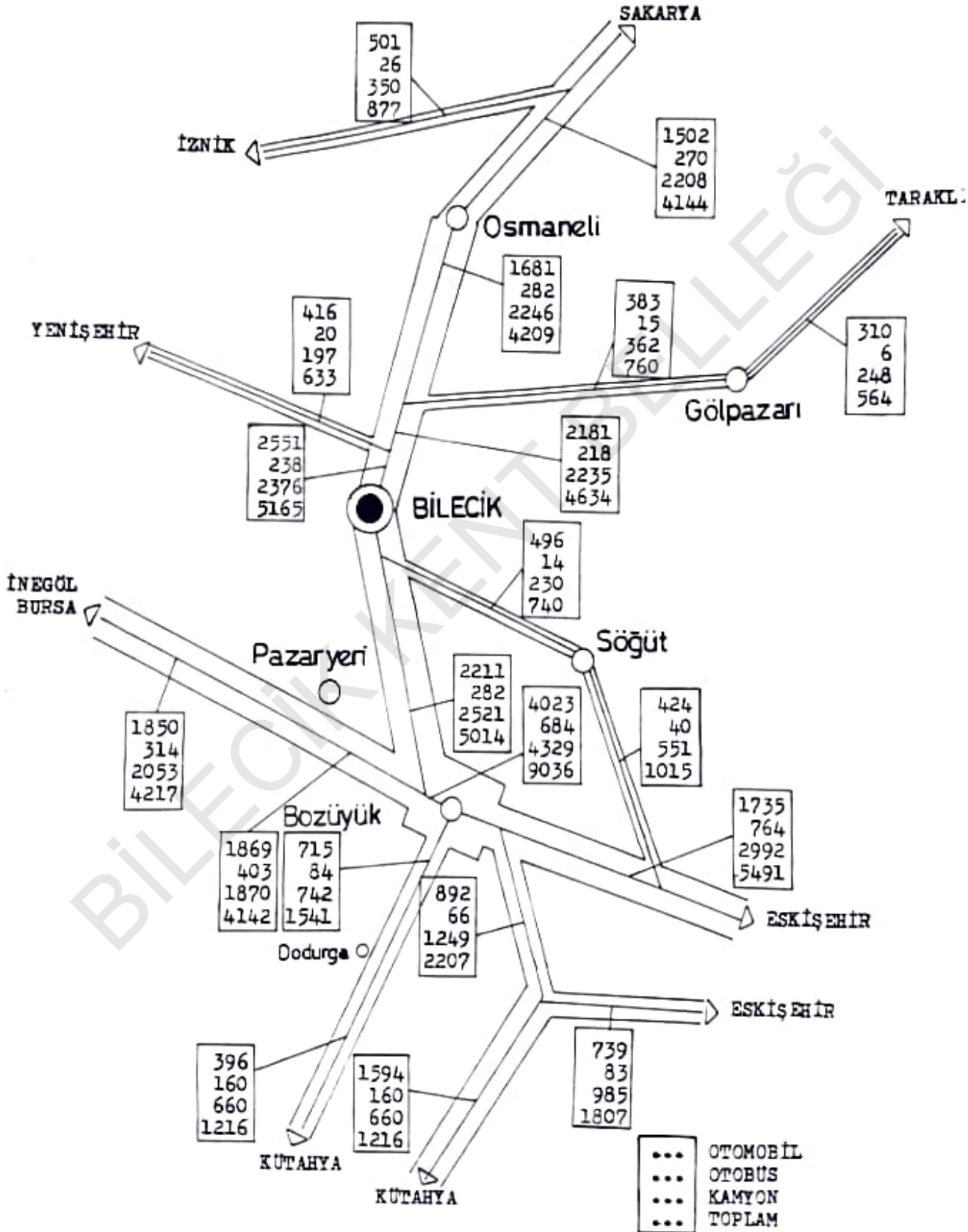
TABLO: 7

BİLECİK İL'İ KARAYOLLARININ ORTALAMA GÜNLÜK TRAFİK HACMI
(1992 YILI İLK ÜÇ AYINDAKİ)

YOLUN ADI	OTOMOBİL	OTOBÜS	KAMYON	TOPLAM
BİLECİK - BOZÜYÜK	2211	282	2521	5014
BOZÜYÜK - ESKİŞEHİR	1735	764	2992	5491
BİLECİK - YENİŞEHİR YOL AYRIMI	2551	238	2376	5165
YENİŞEHİR YOL AYRIMI - GÖLPAZARI YOL AYRIMI	2181	218	2235	4634
GÖLPAZARI YOL AYRIMI - OSMANELİ	1681	282	2246	4209
GÖLPAZARI - BİLECİK	383	15	362	760
GÖLPAZARI - TARAKLI	310	6	248	564
OSMANELİ - İZNIK YOLU AYRIMI	1502	250	1990	3742
BOZÜYÜK - İNEGÖL	1869	403	1870	4142
BOZÜYÜK - DODURGA	715	84	742	1541
BİLECİK - SÖĞÜT	496	14	230	740
SÖĞÜT - ESKİŞEHİR YOLU AYRIMI	424	40	551	1015
BOZÜYÜK - KÜTAHYA	1594	119	2207	3920

Bilecik ili köy yolları bakımından iyi sayılmaktadır. Köy yollarının %84'ü asfalt ve stabilize'dir.

TRAFİK HACİM DEĞERLERİ

TABLO: 8
KÖY YOLLARI SATIŞ DURUMU (km)

İLÇESİ	ASFALT	STABİLİZE	TESVİYE	HAM YOL	TOPLAM
MERKEZ	68	219	20	38	345
BOZUYUK	31	204	3	30	268
GÖLPAZARI	19	322	19	43	403
İNİSAR	16	106	6	13	141
OSMANELİ	44	159	18	24	245
PAZARYERİ	26	102	-	17	145
SÖĞÜT	24	129	14	18	185
YENİPAZAR	5	110	26	14	155
TOPLAM	233	1351	106	197	1887

KAYNAK: KÖY HİZMETLERİ İL MUDURLUĞU

DEMİRYOLU:

İstanbul'un Anadolu ile bağlantısını sağlayan demiryolu kuzeyden güneye tüm Bilecik ilinden geçmektedir. Bilecik merkezi raylı sistem ile İstanbul'a 233 km. Ankara'ya ise 345 km. uzaklıktadır. Karayolu ve demiryolu il toprakları boyunca birbirini oldukça yakından izlemektedir. Bilecik, Osmaneli ve Bozüyük ilçe merkezleri demiryolu üzerindedir.

İstanbul ile Ankara ve Doğu Anadolu arasındaki düzenli yolcu trenleri Bilecik'ten geçmektedir. Bu hat üzerinde yük taşımacılığı da ağırlıktadır.

İl içinde demiryolu şebekesi uzunluğu 93 km. ulaşım, 17 km.'de manevra olmak üzere toplam 110 km.'dir.

TABLO: 9
DEMİRYOLU YOLCU SEFERLERİ

ADI	HATTI	SEFER SAYISI (HAFTADA)
ANADOLU EKSPRESİ	ANKARA - İSTANBUL - ANKARA	7
FATİH EKSPRESİ	ANKARA - İSTANBUL - ANKARA	7
ANKARA EKSPRESİ	ANKARA - İSTANBUL - ANKARA	7
BOĞAZIÇI EKSPRESİ	ANKARA - İSTANBUL - ANKARA	7
MAVİ TREN	ANKARA - İSTANBUL - ANKARA	7
TOROS EKSPRESİ	İSTANBUL - GAZİANTEP - İSTANBUL	3
DOĞU EKSPRESİ	İSTANBUL - TATVAN - İSTANBUL	3
PAMUKKALE EKSPRESİ	İSTANBUL - DENİZLİ - İSTANBUL	7

4.2. HABERLEŞME

Bilecik il genelinde 7 PTT merkezi, 11 Şube, 218 Acenta, 4 müdürlükten oluşan 240 işyeri ile PTT hizmetleri yürütülmektedir. 175526 kişilik nüfusa oranladığımızda 731 kişiye 1 PTT işyeri düşmektedir.

İl'de bütün ilçelerde otomatik santral mevcut olup toplam 52 otomatik santral bulunmaktadır. Ayrıca 4 adet manuel santral bulunmaktadır.

TABLO: 10
BİLECİK'TE TELEFON BAĞLANTILI HABERLEŞME
ARAÇLARI ABONE SAYILARI

CINSİ	ABONE SAYISI
TELEFON	36519
TELEKS	46
ŞEHİRLERARASI DATA KANALI	5
DIAL UP DATA	8
TELE - FAX	212
ARAÇ TELEFON	43
ÇAĞRI	3
TURPAK	10
ANKESÖRLÜ TELEFON	207
GENTEKS	3
KONTORLU TELEFON	150
ABONE NEZDİNDE KONTR	35

KAYNAK: Bilecik PTT Müdürlüğü

Telefon abonelerinin 31376'sı konut, 5143' işyeri abonesidir. Yine telefon abonelerinin 30961'i köy ve ilçelerde iken 5558'i Şehir abonesidir.

4.3. İÇME SUYU - KANALİZASYON

Bilecik ilinde su sorunu bulunmamaktadır. İl'de sadece Merkez'e bağlı KuyubaŐı ve Bozüyük'e bağlı Kapanalan köyünde su bulunmamaktadır.

TABLO: 11
KÖYLER İÇME SUYU DURUMU

İLÇELER	SULU KÖY	SUYU YETERSİZ KÖY	SUSUZ KÖY
MERKEZ	39	11	1
BOZUYUK	26	15	1
GÖLPAZARI	53	16	-
INHİSAR	7	2	-
OSMANELİ	25	7	-
PAZARYERİ	14	11	-
SÖĞÜT	19	6	-
YENİPAZAR	21	8	-
TOPLAM	204	76	2

KAYNAK: Bilecik Köy Hizmetleri Müdürlüğü

4.4. ELEKTRİK

Bilecik ili elektrifikasyon yönünden iyi durumdadır. 1964 yılında enterkonnekte sisteme bağlanmıştır. Köyler de dahil olmak üzere elektrik bağlanmayan hiçbir yerleşim bulunmamaktadır. İl'deki elektrifikasyon durumu haritada gösterilmektedir. TEK abonelerinin dağılımı tabloda verilmiştir.

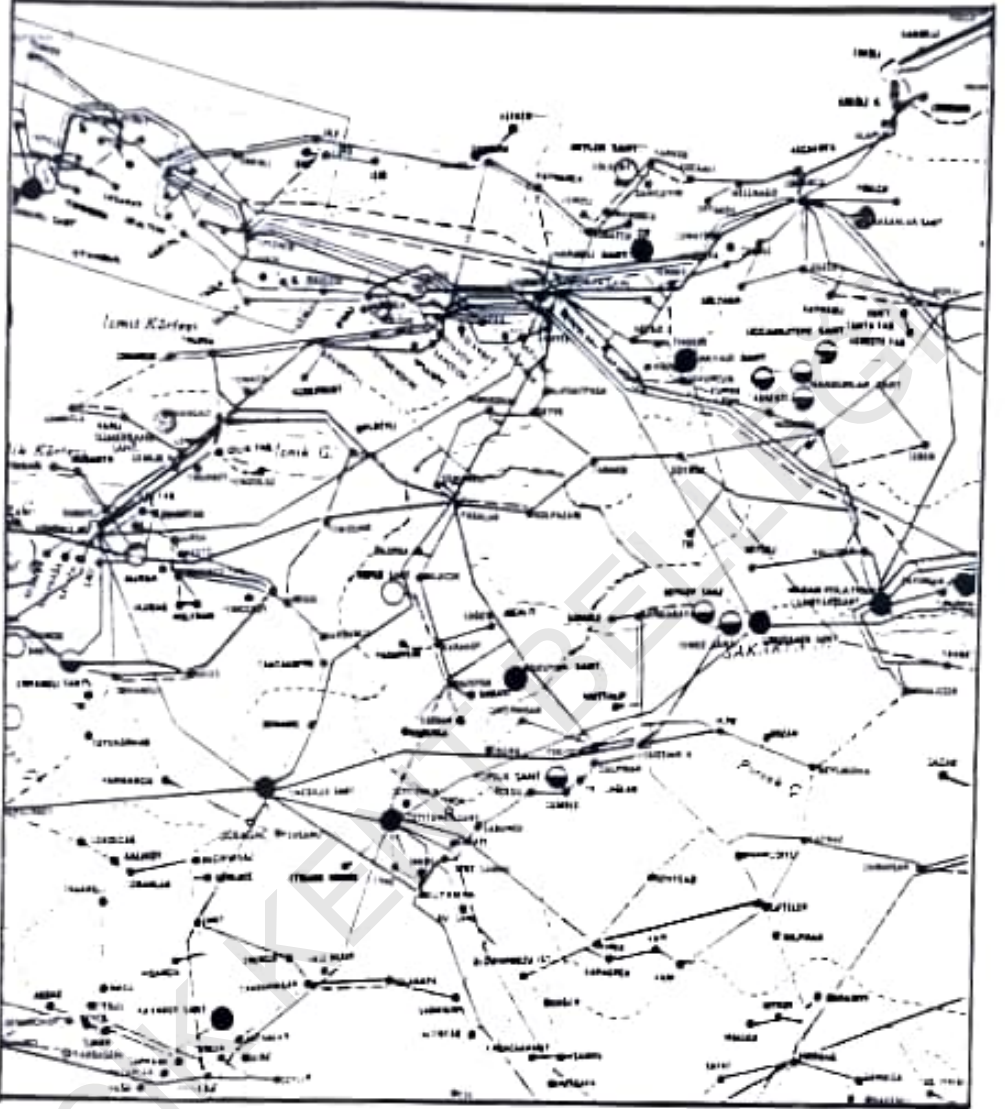
TABLO: 12
TEK ABONE DURUMU

TÜRÜ	MERKEZLER	KÖYLER
KONUT	25515	23414
TİCARET	4310	1503
RESMİ KURUM	495	603
DİĞER	1584	-
TOPLAM	31904	25866

KAYNAK: Bilecik TEK Müdürlüğü

HARİTA:13

BİLECİK İLİ ELEKTRİFİKASYON (TEK)

İŞLETMEDE İNŞA HALİNDE PLANLANAN

HİDROLİK SANTRAL

154 kV

34.5 kV

15 kV VE AŞAĞI

TRANSFORMATÖR İST.

4.5. BARAJ VE GÖLETLER

Bilecik il'i sınırları içinde DSİ tarafından 1976 yılında yaptırılan bir adet baraj bulunmaktadır. Dodurga Beldesi'nin 2 km. güneybatısında Sarısu üzerinde kurulan Dodurga Barajı %88 sulama %12 taşkın önleme amaçlıdır.

Toprak dolgu tipindeki barajın göl alanı 245 ha., depolama hacmi 35 milyon m³tür.

İl'de ayrıca Köy Hizmetleri Müdürlüğü'nce yaptırılan tümü sulama amaçlı 8 gölet bulunmaktadır. Göletlerin ikisi merkez ilçe, 5'i Pazaryeri ilçesinde, birisi de Osmaneli ilçesindedir. Bu göletlerin toplam sulama alanı 7570 dekadır. Bunların arasında yer alan Çerkeşli göleti il'in tek doğal gölüdür.

BİLECİK KENT BELDEĞİ

TABLO: 13
GÖLETLER VE ÖZELLİKLERİ

İLÇESİ	ADI	AMACI	TİPİ	MAX. GÖL ALNI GENİŞLİĞİ (dekar)	SULAMA SAHASI GENİŞLİĞİ (dekar)	SU TOPLAMA HAVZASI GENİŞLİĞİ (dekar)
MERKEZ	ÇAVUŞKÖY	SULAMA	TOPRAK DOLGU	104.17	1261	6.51
	PELİTOZU	SULAMA	TOPRAK DOLGU	215	2450	215
PAZARYERİ	BUYÜKELMALI	SULAMA	TOPRAK DOLGU	101.6	850	4.656
	SARNIÇ	SULAMA	TOPRAK DOLGU	64.125	270	1.1
	KÜÇÜKELMALI	SULAMA	TOPRAK DOLGU	111.468	1320	8.875
	ESERE	SULAMA	TOPRAK DOLGU	97.5	650	12.763
OSMANELİ	BOZCAARMUT	SULAMA	TOPRAK DOLGU	69.226	747	4.7
	ÇERKEŞLİ	SULAMA	TOPRAK DOLGU	1325	22050	1300

KAYNAK: KÖY HİZMETLERİ İL MÜDÜRLÜĞÜ

5. SOSYAL ALTYAPI

5.1. EĞİTİM

Bilecik ili eğitim bakımından ülke ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

TABLO: 14
EĞİTİM DURUMU - TOPLAM NÜFUSA ORANLARI (6 YAŞ ÜZERİ NÜFUS)
(BİLECİK - TÜRKİYE)

	BİLECİK		TÜRKİYE	
	1985	1990	1985	1990
Okuma Yazma Bilmeyen	15.96	13.13	22.51	19.50
Okuma Yazma Bilen	83.91	86.86	77.29	80.45
Belirsiz	0.13	0.01	0.20	0.05
Okul Bitiren	67.18	72.35	58.84	64.52
İlkokul Mezunu	52.56	54.36	43.55	46.13
Ortaokul ve dengi okul mezunu	6.41	7.19	6.50	7.55
Lise ve dengi okul mezunu	6.82	8.50	6.58	7.76
Yüksek okul & Fakülte mezunu	1.39	2.29	2.21	3.05

* Kaynak 1985 - 1990 - Nüfus Sayımı Sonuçları - Nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri.

Bilecik'te okuma yazma oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. 1985 ve 1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusun sosyal yapısı incelendiğinde sözkonusu 5 yıllık süreç içinde okuma yazma bilenler oranında önemli artışlar gözlenmiştir. 1985 yılında kadın nüfusun %60'ı, erkek nüfusun %74'ü okuma yazma bilmekte iken 1990 yılında bu oranlar kadınlar için %81, erkekler için ise %93'e yükselmiştir. Türkiye genelinde 1990 yılında kadın nüfusun %72'si, erkek nüfusun %89'u okuma yazma bilmektedir.

5.1.1. İLK - ORTA - YÜKSEK ÖĞRETİM

İLKÖĞRETİM

Bilecik'te 1992 - 1993 öğretim yılında toplam 252 ilkokulda 15443 öğrenci eğitim görmekte ve 711 öğretmen görev yapmaktadır. İl genelinde ilkokullarda öğretmen başına ortalama 22 öğrenci, okul başına ortalama 61 öğrenci düşmektedir.

TABLO: 15
İLKÖĞRETİM

İLÇELER	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			GEÇİŞ ORANI	ÖĞRETMEN SAYISI
		KIZ	ERKEK	TOPLAM		
MERKEZ	55	1653	1797	3450	86.36	246
BOZÜYÜK	46	2324	2580	4904	92.92	201
GÖLPAZARI	38	571	651	1222	97.30	50
İNHİSAR	11	204	191	395	66.98	12
OSMANELİ	35	942	996	1938	51.49	76
PAZARYERİ	25	647	752	1399	57.82	56
SÖĞÜT	22	837	859	1696	91.12	61
YENİPAZAR	20	216	223	439	45.54	9
TOPLAM	252	7394	8049	15443	(ort.) 73.69	711

ORTAÖĞRETİM:

Bilecik'te 1992 - 1993 öğretim yılında 9 ilköğretim okulu, 4 ortaokul, 24 lise ve dengi olmak üzere toplam 37 ortaöğretim kurumunda 11486 öğrenci ve 665 öğretmen bulunmaktadır. Ortaöğretim tesislerinde okul başına ortalama 310 öğrenci, öğretmen başına ortalama 17 öğrenci düşmektedir. İl genelinde ilkokulu bitiren öğrencilerin %57.07'si orta öğretime devam etmektedir. Ortaöğretime geçiş oranının en yüksek olduğu ilçeler; Merkez, Bozüyük ve İnhisar ilçeleridir.

TABLO: 16
ORTA ÖĞRETİM (ORTAOKUL, LİSE VE DENĞİ)

İLÇELER	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			GEÇİŞ ORANI	ÖĞRETMEN SAYISI
		KIZ	ERKEK	TOPLAM		
MERKEZ	14	1439	2848	4287	81.71	237
BOZÜYÜK	9	1262	2289	3551	80.61	176
GÖLPAZARI	2	237	554	791	60.00	41
İNHISAR	2	79	90	169	70.59	12
OSMANELİ	2	365	511	876	59.12	46
PAZARYERİ	3	231	417	648	26.71	40
SÖĞÜT	4	334	624	958	51.03	60
YENİPAZAR	1	89	117	206	26.80	12
TOPLAM	37	4036	7450	11488	(Ort. 57.07)	665

KAYNAK: İl Millî Eğitim Müdürlüğü

İl'de ayrıca Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık meslek eğitimi veren 6 ilçe merkezinde birer Sağlık Meslek Lisesi bulunmakta ve bu okullarda toplam 651 öğrenci eğitim görmekte , 26 öğretmen görev yapmaktadır. Sağlık meslekiselerinde okul başına ortalama 108 öğrenci, öğretmen başına 25 öğrenci düşmektedir.

YÜKSEK ÖĞRETİM:

Bilecik'te Eskişehir Anadolu Üniversitesi'ne bağlı Bilecik Meslek Yüksek Okulu ile Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'ne bağlı İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi bulunmaktadır.

Bilecik Meslek Yüksek Okulu'nda 1993-1994 öğretim yılında 101'i kız, 388'i erkek 489 öğrenci öğrenim görmektedir. Okulda; yemekhane, atelyeler, laboratuvar, spor salonu, futbol sahası ve basketbol sahası bulunmaktadır.

Bilecik Meslek Yüksek Okulu'nda toplam 20 öğretim elemanı bulunmaktadır. Bunların mesleklerine göre dağılımı şöyledir: 1 işletme ve istatistikçi, 1 matematikçi, 1 elektrik mühendisi, 1 elektrik elektronik mühendisi, 4 inşaat mühendisi, 2 elektronik mühendisi, 1 Türkçe öğretmeni, 1 İngilizce öğretmeni, teknik eğitim fakültesinde de birer tesviye, makina ve döküm öğretmeni görev yapmaktadır.

Bilecik Meslek Yüksek Okulu'nda öğretim elemanı başına 25 öğrenci düşmektedir.

Bilecik Meslek Yüksek Okulu'na bağlı olarak eğitim yapmakta olan maden ve seramik bölümleri ayrılarak Bozüyük Meslek Yüksek Okulu'nu oluşturmuştur. Bu okulda 1 jeoloji mühendisi, 3 maden mühendisi ve 5 seramik öğretmeni olmak üzere

toplam 9 öğretim elemanı görev yapmakta, 72'si kız, 116'sı erkek olmak üzere toplam 188 öğrenci eğitim görmektedir. Öğretim elemanı başına 21 öğrenci düşmektedir.

Bilecik'te ayrıca 1993 - 1994 öğretim yılında öğrenime açılan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bulunmaktadır. Fakültede İktisat bölümünde 53, İşletme bölümünde 68 olmak üzere 121 öğrenci öğrenim görmektedir. 8 öğretim üyesi ve 40 araştırma görevlisi görev yapmaktadır.

5.1.2. DİĞER EĞİTİM KURUMLARI

Bilecik'te Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışan Halk Eğitimi kursları da dönemler halinde çeşitli dallarda eğitim vermektedir. 1992 - 1993 eğitim yılında çeşitli dallarda 61 kurs açılmış, bu kurslara 888'i kız toplam 1051 kursiyer devam etmiştir. Toplam 14 kadrolu öğretmen ile 19 usta öğretmen görev almıştır.

5.2. KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

5.2.1. KÜTÜPHANELER

Bilecik Merkez, Bozüyük, Söğüt, Osmaneli ve Gölpaazarı ilçelerinde halk kütüphaneleri bulunmaktadır. Halk kütüphanelerinde toplam 32242 kitap bulunmaktadır. En çok kitap Bozüyük Halk Kütüphanesi'nde (13438 adet) bulunmakta, bunu 10931 kitap ile Gölpaazarı Halk Kütüphanesi, 5895 kitap ile Söğüt Halk Kütüphanesi izlemektedir. Merkez ilçe'de ayrıca 1 adet gezici kütüphane bulunmaktadır.

Gezici kütüphanede 2319 kitap vardır. 10 semt ve köye hizmet götüren gezici kütüphaneye 225 kayıtlı üye vardır.

5.2.2. YEREL YAYIN ORGANLARI:

Bilecik'te basın 1960'lı yılların sonunda canlanmaya başlamıştır. 1966'da yayınlanmaya başlayan Yarın gazetesi il'in ilk gazetesidir. Yayını hala sürmektedir.

Bunu 1967 Bozüyük'te çıkan Ülke gazetesi izledi. 1960'da Ertuğrul, Bozüyük Postası, Gölpaazarı, 1969'da Bilecik, 1970'te Söğüt Postası, 1978'de Devrim gazeteleri çıkmış ise de bunların yayınları bugün sürdürülmemektedir.

Günümüzde yayını sürdüren gazeteler ve tirajları tabloda gösterilmektedir.

TABLO: 17

BİLECİK'TEKİ GAZETELER

ADI	BASIM YERİ	BASIM TÜRÜ	PERİYODU	TİRAJİ
YARIN	BİLECİK	OFSET	GÜNLÜK	300
SAKARYA	BİLECİK	OFSET	HAFTALIK	1000
BOZÜYÜK	BOZÜYÜK	OTOMATİK		
		TİPO	HAFTALIK	500
METRİSTEPE	BOZÜYÜK	TİPO	HAFTALIK	600
HİZMETLERLE				
GELİŞEN				
PAZARYERİ	ESKİŞEHİR	OFSET	-	2000

5.2.3. SİNEMA, TİYATRO VE SERGİ SALONLARI

İl'deki 3 sinema salonu da kışlıktır. Toplam 1485 kişilik bu sinemalarda 1992 yılına 250'si yabancı, 148'i yerli olmak üzere 398 film gösterilmiştir. Filmleri 18460 kişi izlemiştir.

İl'de tiyatro bulunmamaktadır. Bilecik Belediyesi tarafından 1991 yılında hizmete açılan 1000 kişi kapasiteli kültür merkezinde panel, konferans, tiyatro, müzik, nişan, düğün gibi etkinlikler sürdürülmektedir.

Bilecik Merkez'de kamuya ait bir adet sanat galerisi bulunmaktadır. 1987 yılında hizmete açılan Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde 1992 yılında 9 sergi açılmış bu sergileri 3431 kişi izlemiştir.

5.3. SPOR

İl'deki düzenli spor çalışmaları ilk olarak 1942 yılında Bölge Beden Terbiyesi Müdürlüğü'nün kuruluşuyla başlamıştır. Günümüzde Bilecik'te spor aktiviteleri çok yoğun sayılabilecek düzeyde değildir.

Bilecik'te toplam 11 dalda etkinlik gösteren 38 spor klübü bulunmaktadır. Futbol, voleybol ve basketbol günümüzde en yaygın spor dallarıdır. Taekwando, masa tenisi, atletizm ve güreş de ilgi gören dallardandır.

Bilecik'te 30 Haziran 1993 tarihi itibarı ile 1976 erkek, 29 bayan olmak üzere toplam 2005 lisanslı sporcu bulunmaktadır.

İl'de 159'u erkek, 25'i bayan toplam 184 hakem bulunmakta ve faal olarak görev yapmaktadır. Ayrıca 4'ü kadrolu 20'si fahri olmak üzere toplam 24 antrenör bulunmaktadır.

TABLO: 18
BRANŞLARA GÖRE SPORCU, HAKEM VE ANTRENÖR SAYISI

SPOR DALI	SPORCU	HAKEM	ANTRENÖR
Atletizm	34	35	3
Basketbol	95	27	-
Futbol	1548	61	10
Güreş	17	-	2
Karate	13	-	-
Masa Tenisi	22	7	-
Satranç	3	3	-
Taekwando	61	-	2
Voleybol	212	39	1
Boks	-	1	1
Hentbol	-	12	5
TOPLAM	2005	185	24

TABLO: 19
FAALİYET DALLARINA GÖRE SPOR KLÜPLERİNİN İLÇELERE DAĞILIMI
(38 klüpte)

İLÇE	SPOR DALI	FAAL KLÜP SAYISI
MERKEZ (KLÜP SAYISI: 12)	Futbol	10
	Voleybol	5
	Atletizm	3
	Basketbol	3
	Masa Tenisi	2
	Avcılık	1
	Atıcılık	1
BOZUYUK (KLÜP SAYISI: 12)	Futbol	10
	Voleybol	3
	Basketbol	2
	Hentbol	1
	Atletizm	1
	Avcılık	1
	Atıcılık	1
	Tennis	1
	Bisiklet	1
	Okçuluk	1
	Masa Tenisi	1
	Güreş	1
	Taekwando	1
PAZARYERİ (KLÜP SAYISI: 8)	Futbol	8
	Atletizm	1
	Voleybol	1
SOĞUT (KLÜP SAYISI: 3)	Futbol	3
	Voleybol	1
	Atletizm	1
OSMANELİ (KLÜP SAYISI: 2)	Futbol	2
	Voleybol	1
	Karate	1
GÖLPAZARI (KLÜP SAYISI: 1)	Futbol	1

KAYNAK: Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

İl'de 1 stadyum, 2 kapalı spor salonu ve 5 futbol sahası, ayrıca mülkiyeti veya kullanım hakkı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne ait 17 semt sahası mülkiyeti köy tüzel kişiliklerine ait 28 semt sahası bulunmaktadır. İnşa halinde iki adet halı saha bulunmaktadır.

TABLO: 20
İLÇELERE GÖRE SPOR TESİSLERİ

İLÇESİ	TESİS	KAPASİTESİ (KIŞI)	KURULUŞ YILI
MERKEZ	Stadyum	2000	1971
	Kapalı Spor Salonu	750	1977
Bozüyük	Kapalı Spor Salonu	250	1977
	Futbol Sahası	-	1980
Pazaryeri	Futbol Sahası	-	1987
Osmaneli	Futbol Sahası	500	1982
Gölpazarı	Futbol Sahası	-	1990
Söğüt	Futbol Sahası	100	1982

KAYNAK: Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

5.4. SAĞLIK

Bilecik sağlık hizmetleri açısından çok gelişmemiştir. Bunun nedeni Eskişehir ve Bursa'ya yakınlığıdır. İl'de yataklı tedavi kurumu olarak Bilecik ve Bozüyük Devlet Hastaneleri bulunmaktadır. Bilecik Devlet Hastahanesi inşaa halinde olup 100 yatak kapasitelidir, Bozüyük Devlet Hastahanesi'nde ise 50 yatak bulunmaktadır. Bu durumda il'de 1170 kişiye 1 hastahane yatağı düşmektedir.

İl'de sağlık kuruluşlarında 112 doktor görev yapmaktadır. Bu doktorların 23 tanesi uzman doktordur. Bu durumda il'de doktor başına 1567 kişi düşmektedir. İl'de ayrıca Sağlık Müdürlüğü'ne kayıtlı 6 doktorun özel muayenehanesi bulunmaktadır. Müdürlük yetkililerinden edinilen bilgiye göre serbest çalışan doktorların sayısı daha fazladır ancak Bakanlığa kayıt olmadıkları için kesin sayı saptanamamaktadır.

İl'de Sağlık Bakanlığı'na bağlı kuruluşların tümünde 112 doktor, 6 dişhekimi, 3 eczacı, 103 hemşire, 122 ebe, 25 sağlık memuru, 31 sağlık teknisyeni olmak üzere 402 sağlık eğitimi görmüş personel vardır. Bu durumda 436 kişiye sağlık eğitilmiş bir kişi düşmektedir. Türkiye genelinde 231 kişiye bir sağlık personeli düşmektedir. Sağlık tesislerinde tüm personel sayısı toplamı ise 638'dir.

BİLECİK İL HARİTASI

ölçek 1/400 000

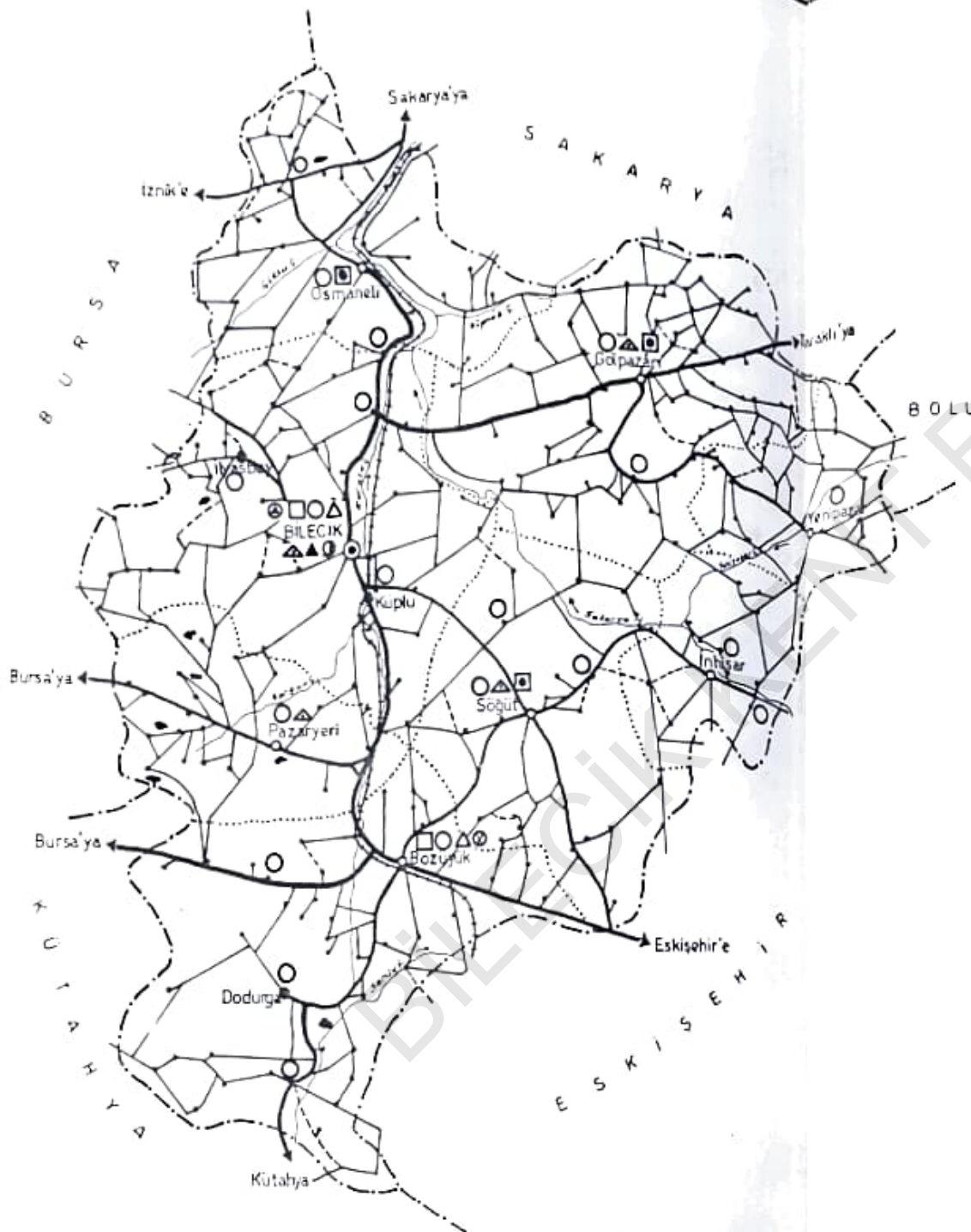
K

- İl Sınırı
- İlçe Sınırı
- ⊙ İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Bucak Merkezi
- Köy Merkezi

- Devlet Yolu
- İl Yolu
- Köy Yolu
- DDY
- Akarsu
- ◆ Göl

SAĞLIK KURUMLARI

- Hastane
- Sağlık Ocağı
- △ Dispanser
- ▲ Sağlık Mestek Lisesi
- ⊠ Sağlık Merkezi
- ⊙ Sağlık Grup Başkanlığı
- ▲ Ana-Çocuk Sağlığı Mrk
- Sıtma Ünitesi
- ⊙ Halk Sağlığı Laboratuvarı

TABLO: 21
SAĞLIK BAKANLIĞI'NA BAĞLI KURULUŞLARDA SAĞLIK PERSONELİ
İLÇELERE DAĞILIMI

	Doktor	Diş D.	Hemşire	Ebe	Sağlık M.	Sağlık Tekn.	Eczacı	Toplam	%
Merkez									
İlçe	44	3	40	48	6	14	2	155	38.58
Bozüyük	27	1	38	30	6	14	1	115	28.61
Pazaryeri	6	1	4	7	1	1	-	20	4.97
Söğüt	10	1	5	12	4	1	-	33	8.21
İnhisar	6	-	2	6	1	-	-	15	3.73
Gölpazarı	10	-	6	9	3	1	-	31	7.71
Yenişehir	3	-	1	5	1	-	-	10	2.49
Osmaneli	6	-	7	7	3	-	-	23	5.72
TOPLAM	112	6	103	122	25	31	3	402	100.00

TABLO: 22
BİLECİK'TEKİ ECZANE, SERBEST DOKTOR VE DIŞ HEKİMİ SAYILARI

İLÇE	ECZANE	SERBEST DOKTOR	SERBEST DIŞ HEKİMİ
Merkez	11	6	4
Bozüyük	9	-	2
Söğüt	4	1	-
Pazaryeri	3	-	-
İnhisar	1	-	-
Gölpazarı	3	1	2
Yenişehir	1	-	-
Osmaneli	3	1	-
TOPLAM	35	9	8

KAYNAK: İl Sağlık Müdürlüğü

6. ARAZİ KULLANIMI VE EKONOMİK YAPI

6.1. ARAZİ KULLANIMI

Bilecik il'i toplam 432100 ha. alana sahiptir ve il'in %47,8'i olan 206616 ha.'ı orman arazisidir. Bunu %32,6 ile 140743 ha. tarım arazisi izlemektedir. İl arazisinin en büyük kısmı orman olmasına rağmen orman arazisinin %50'si bozuk orman niteliğindedir.

Bilecik'te arazi kullanımında en düşük oran yerleşim alanlarına aittir.

TABLO: 24
BİLECİK İLİ ARAZİ KULLANIMI (1992)

ARAZİ TÜRÜ	ALAN (HEKTAR)	%
1- TARIMSAL ARAZİ	140743	32,6
• Kuru Tarım	57007	
• Sulu Tarım	23266	
• Bağ	54765	
• Bahçe	5705	
2- ÇAYIR MERA ARAZİSİ	32200	7,4
a- Çayır	12200	
b- Mera	20000	
3- ORMAN ARAZİSİ	206616	47,8
4- FUNDALIK	-	-
5- YERLEŞİM ALANI	22032	5,1
6- DİĞER (Su sathı, dağlık kayalık bataklık vb.)	30509	7,1
TOPLAM	432100	100

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü ve Orman İl Müdürlüğü

6. ARAZİ KULLANIMI VE EKONOMİK YAPI

6.1. ARAZİ KULLANIMI

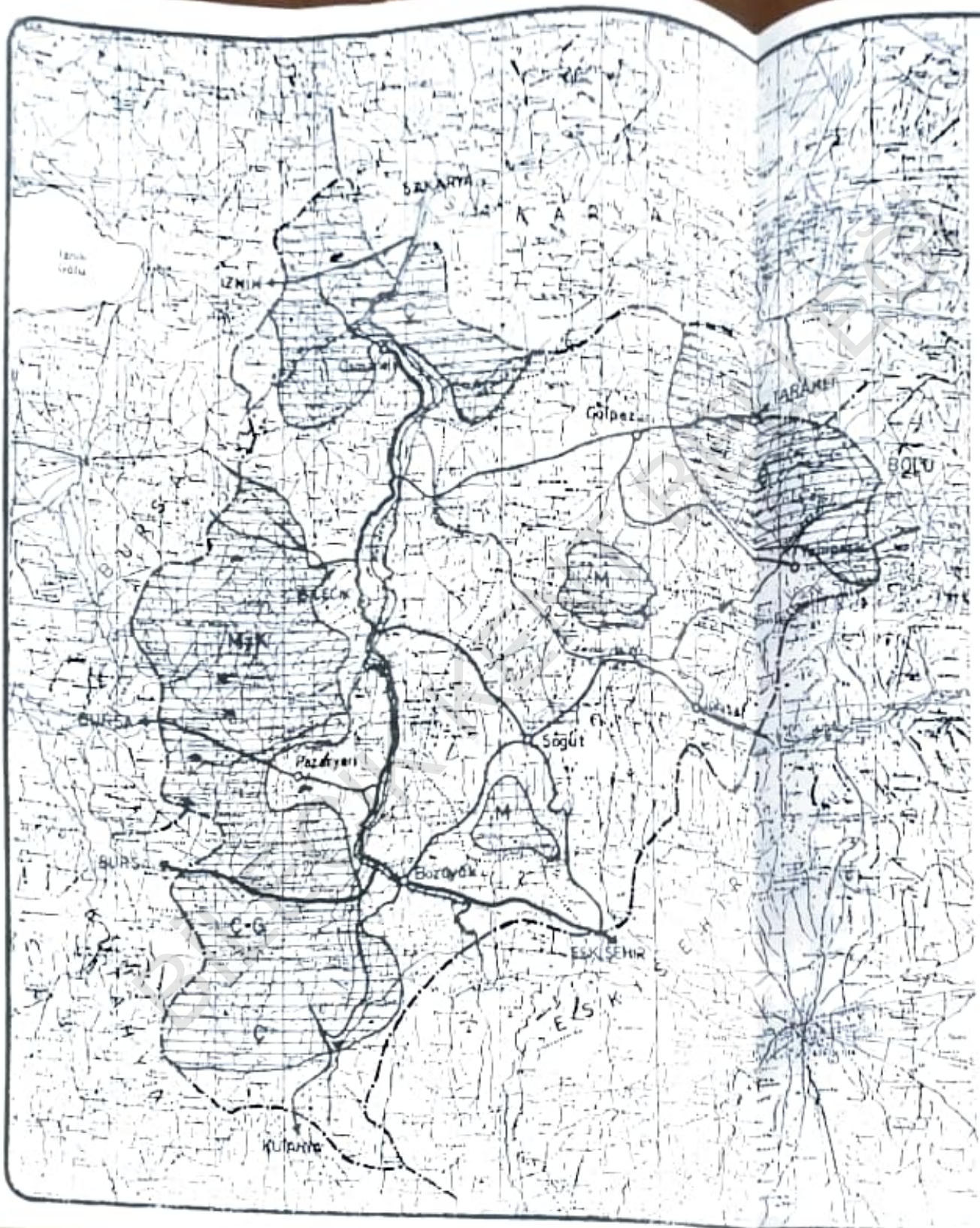
Bilecik ili toplam 432100 ha. alana sahiptir ve il'in %47,8'i olan 206616 ha.'i orman arazisidir. Bunu %32,6 ile 140743 ha. tarım arazisi izlemektedir. İl arazisinin en büyük kısmı orman olmasına rağmen orman arazisinin %50'si bozuk orman niteliğindedir.

Bilecik'te arazi kullanımında en düşük oran yerleşim alanlarına aittir.

TABLO: 24
BİLECİK İLİ ARAZİ KULLANIMI (1992)

ARAZİ TÜRÜ	ALAN (HEKTAR)	%
1- TARIMSAL ARAZİ	140743	32,6
• Kuru Tarım	57007	
• Sulu Tarım	23266	
• Bağ	54765	
• Bahçe	5705	
2- ÇAYIR MERA ARAZİSİ	32200	7,4
a- Çayır	12200	
b- Mera	20000	
3- ORMAN ARAZİSİ	206616	47,8
4- FUNDALIK	-	-
5- YERLEŞİM ALANI	22032	5,1
6- DİĞER (Su sathı, dağlık kayalık bataklık vb.)	30509	7,1
TOPLAM	432100	

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü ve Orman İl Müdürlüğü

6.2. EKONOMİK YAPI - İSTİHDAM

Bilecik'te nüfus azlığı ve tüketicilerin düşük geliri olması nedeniyle ekonomik hayatta durgunluk gözlenmektedir.

Sebze ve meyvacılık, şerbetçiotu tarımı, hayvan ve orman ürünleri, ipekböcekçiliği, kil-kaolen - taik ve mermer ocağı işletmeciliği, imalat sanayiinde üretimde bulunan sanayi kuruluşları il ekonomisini oluşturan temel unsurlardır.

1990 yılı nüfus sayımı sonuçları "Nüfusun Esas Meslek Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı" anketlerine göre il'de ekonomik olarak faal nüfus 85063 kişidir. Ekonomik olarak faal nüfusun işkollarına göre dağılımı incelendiğinde tarım sektörünün il ekonomisinde en önemli paya sahip olduğu görülmektedir. Ancak 1985'de tarımda faal nüfusun %61.45'i çalışmakta iken bu oran 1990'da %55.76'ya düşmüştür.

TABLO: 25
EKONOMİK OLARAK FAAL NÜFUSUN FAALİYET KOLUNA GÖRE DAĞILIMI (1990)

SEKTÖR	Çalışan Sayısı	%
* Ziraat, avcılık, balıkçılık, ormancılık	47431	55.76
* İstihraç Sanayi (Madencilik)	555	0.65
* İmalat Sanayi	12872	15.14
* Elektrik, su, gaz	198	0.23
* İnşaat ve Bayındırlık	2962	3.48
* Ticaret, turizm	3434	4.04
* Ulaştırma, haberleşme, depolama	2875	3.38
* Mali Kurumlar	1062	1.25
* Sosyal Hizmetler	13418	15.77
* Tanımlanmamış	256	0.30
* TOPLAM	85063	100.00

6.2.1. TARIM

Bilecik'te tarım il ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. 8 ilçeye bağlı 250 köyde 1990 nüfus sayımı sonuçlarına göre toplam 85153 kişi yaşamakta olup bunların tamamına yakını geçimini çiftçilikten sağlamaktadır. 1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre il'de ekonomik olarak faal nüfusun %56'sı tarımla uğraşmaktadır.

İklimin çeşitliliği ürün çeşitliliğini de getirmektedir. İl'de tüm arazinin %33'ü olan toplam 140743 ha tarım arazisinin %40.5'inde kuru tarım %16.5'inde sulu tarım yapılmakta %39'u bağ, %4'ü de bahçelerden oluşmaktadır. İl'de 1993 yılı verilerine göre kültür arazisinin dağılımı şöyledir:

TABLO: 26
KÜLTÜR ARAZİSİ DAĞILIMI (1993)

TURU	ALANI (Hektar)
Tarla Bitkileri	80090
Nadas	13660
Sebze	8861
Meyve	5705
Bağ	54765
Kavaklık	3226
Dutluk	2593
Ekilmeyen arazi	20070
TOPLAM	188970

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü

Bilecik'te buğdaydan şerbetçi otuna kadar çeşitlenen 21 cins tarla bitkisi üretilmektedir. Tarla ürünlerinin 1992 yılında il ekonomisine katkısı brüt 320 milyar TL'dir.

1992 yılında 79890 ha. alanda 275391.5 ton tarla bitkisi üretilmiş, hektar başına yaklaşık ortalama 3.5 ton verim elde edilmiştir.

1992 yılında 11910 ha. alan nadasa bırakılmıştır.

İl'de tarla bitkileri arasında en çok buğday, arpa olmak üzere baklagiller başta gelmektedir. Bunları ayçiçeği ve şeker pancarı izlemektedir.

Bilecik, Marmara Bölgesi'nin önemli bir sebze üretim merkezidir. 1992 yılında 21 cins sebze üretilerek, il ekonomisine 175 milyar TL.'lik brüt katkı sağlanmıştır.

Kültür mantarcılığına karşı ilgi belirli bir hızla artmaktadır. Halen toplam 5700 metrekarelik kapalı alanda çalışan 4 işletmenin yıllık mantar üretimi 150 ton'dur.

1992 yılında il'de bulunan toplam 869651 meyve ağacından 24604 ton meyve elde edilmiştir. Ağaç başına ortalama yaklaşık 28 kg. verim sağlanmıştır. En verimli ağaçlar nar (92 kg/ağaç), ceviz (46 kg/ağaç), hurma (38 kg/ağaç), ayva (37 kg/ağaç), armut (36 kg/ağaç) ve Şeftali (36 kg/ağaç)dir.

Bilecik'te doğal yapı ve ekosistemler meyvecilik için çok elverişlidir. Meyve fiyatlarındaki iyileşmeler, çiftçinin bu üretim koluna ilgisinin artmasına neden olmuştur. Ancak, sulanan alanlarda meyveciliğin en büyük rakibi "sebze ürünleri"dir.

1992 yılında 8827 ha. alanda 125756 ton sebze üretilmiş hektar başına yaklaşık 14.2 ton verim elde edilmiştir. En yüksek verim sağlayan sebzeler domates, beyaz lahanalar, hiyar, kavun ve kıvrıkcık marul'dur.

TABLO: 26
KÜLTÜR ARAZİSİ DAĞILIMI (1993)

TURU	ALANI (Hektar)
Tarla Bitkileri	80090
Nadas	13660
Sebze	8861
Meyve	5705
Bağ	54765
Kavaklık	3226
Dutluk	2593
Ekilmeyen arazi	20070
TOPLAM	188970

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü

Bilecik'te buğdaydan şerbetçi otuna kadar çeşitlenen 21 cins tarla bitkisi üretilmektedir. Tarla ürünlerinin 1992 yılında il ekonomisine katkısı brüt 320 milyar TL'dir.

1992 yılında 79890 ha. alanda 275391.5 ton tarla bitkisi üretilmiş, hektar başına yaklaşık ortalama 3.5 ton verim elde edilmiştir.

1992 yılında 11910 ha. alan nadasa bırakılmıştır.

İl'de tarla bitkileri arasında en çok buğday, arpa olmak üzere baklagiller başta gelmektedir. Bunları ayçiçeği ve şeker pancarı izlemektedir.

Bilecik, Marmara Bölgesi'nin önemli bir sebze üretim merkezidir. 1992 yılında 21 cins sebze üretilerek, il ekonomisine 175 milyar TL'lik brüt katkı sağlanmıştır.

Kültür mantarcılığına karşı ilgi belirli bir hızla artmaktadır. Halen toplam 5700 metrekaarelik kapalı alanda çalışan 4 işletmenin yıllık mantar üretimi 150 ton'dur.

1992 yılında il'de bulunan toplam 869651 meyve ağacından 24604 ton meyve elde edilmiştir. Ağaç başına ortalama yaklaşık 28 kg. verim sağlanmıştır. En verimli ağaçlar nar (92 kg/ağaç), ceviz (46 kg/ağaç), hurma (38 kg/ağaç), ayva (37 kg/ağaç), armut (36 kg/ağaç) ve Şeftali (36 kg/ağaç)dir.

Bilecik'te doğal yapı ve ekosistemler meyvecilik için çok elverişlidir. Meyve fiyatlarındaki iyileşmeler, çiftçinin bu üretim koluna ilgisinin artmasına neden olmuştur. Ancak, sulanan alanlarda meyveciliğin en büyük rakibi "sebze ürünleri"dir.

1992 yılında 8827 ha. alanda 125756 ton sebze üretilmiş hektar başına yaklaşık 14.2 ton verim elde edilmiştir. En yüksek verim sağlayan sebzeler domates, beyaz lahanaya, hıyar, kavun ve kıvırcık marul'dur.

Ayrıca 64 ha. çilek ve 3776 ha. çekirdekli üzüm üretimi yapılmış. Çileğin 5781 kg/ha, üzümün ise 5762 kg/ha verimi olmuş ve 370 ton çilek 18804 ton ise çekirdekli üzüm üretimi gerçekleştirilmiştir.

6.2.2. HAYVANCILIK

Bilecik'te hayvancılık hızlı ve olumlu yönde gelişen bir alt sektördür. Nitekim, canlı hayvan ve hayvancılık ürünleri üretimi yolu ile 1992 yılında il ekonomisine brüt 338 milyar TL'lik katkı sağlanmıştır.

TABLO: 27
HAYVAN VARLIĞI (1992)

CINSİ	SAYISI
• Sığır	46099
- Kültür ırkı	8197
- Melez	30059
- Yerli ırk	7843
• Manda	274
• Koyun	126479
• Kılkeçisi	48421
• Tiftik keçisi	2755
• Kümes hayvanı	589000
• At	1679
• Katır	480
• Merkep	4893
TOPLAM	820080

TABLO: 28
HAYVANSAL ÜRÜNLER (1992)

Ürünün Cinsi	Üretim (ton)
• Et	3639
• Süt	20915
• Peynir	5926
• Tereyağı	1115
• Yapağı	114
• Keçikılı	24
• Tiftik	2.3
TOPLAM	31735.3

Ayrıca 39 milyon yumurta elde edilmiştir.

ARICILIK: Arıcılık oldukça iyi durumdadır. 1992 yılında bu sektör il ekonomisine yaklaşık 5 milyar TL'lik brüt katkı sağlamıştır. İl arıcılığına ilişkin 1992 yılı verileri şöyledir:

- Yerli kovan sayısı : 3712 Adet
- Langstrot kovan sayısı : 7462 Adet
- Üretilen bal miktarı : 150 Ton

İPEK BÖCEKÇİLİĞİ: Bilecik'te ipek böcekçiliği tarihi ve çok önemli bir üretim koludur. Bilecik, ülke genelinde yaş koza üretiminde Bursa'dan sonra 2. sırayı almaktadır.

1992 yılı verilerine göre 6 ilçeye bağlı, 117 köyde İpek böcekçiliği ile uğraşmakta olan 3816 çiftçi tarafından 282 ton yaş koza üretim gerçekleştirilmiştir.

SU ÜRÜNLERİ: Bilecik'te özel sektöre ait bir alabalık tesisi ile akarsu, baraj ve göletlerden yılda 500 ton civarında balık elde edilmektedir. Üretim alabalık ve sazan balığı ağırlıklı olup 1992 yılında bu sektörün il ekonomisine katkısı 1 milyar TL'dir. İl'de 15 ortaklı bir su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır.

6.2.3. ORMANCILIK

Bilecik ili'nin yaklaşık %48'i olan 206616 ha. alan orman arazisidir. Orman arazisinin 109909 ha.'ı koru, 96707 ha.'ı ise baltalıktır. Ancak koru niteliğindeki ormanların %71'i bozuk koru, %29'u normal korudur. Baltalık ormanların ise %29'u bozuk baltalık, %71'i normal baltalıktır.

TABLO: 29
BİLECİK ORMAN DURUMU

İŞLETME ŞEFLİĞİ	ORMAN (ha.)				TOPLAM
	KORU		BALTALIK		
	N	B	N	B	
MERKEZ	839.00	22372.00	10348.00	2838.50	36397.50
SÖĞÜT	2136.20	9810.70	20186.00	8356.45	40489.35
OSMANELİ	5695.00	19360.50	637.00	3777.50	29476.00
GÖLPAZARI	5256.30	13279.15	15322.40	8672.45	42530.30
PAZARYERİ	2484.00	2221.50	9316.00	2027.50	16049.00
BOZÜYÜK	2960.40	3003.20	11138.15	1083.35	18185.10
MURATDERE	5021.00	1082.00	-	-	6103.00
DODURGA	7148.65	7238.95	1621.15	1377.20	17385.95
TOPLAM	31540.55	78368.00	68568.70	28132.95	206616.20

KAYNAK: Bilecik Orman İşletme Müdürlüğü

Bilecik'te ormanları oluşturan ağaç türleri, iğnelilerden karaçam, sarıçam, kızılçam, göknar, yapraklılardan ise meşe, kayın ve gürgendir.

TABLO: 30
AĞAÇ CİNSLERİ (Ha.)

İŞLETME ŞEFLİĞİ	İĞNE YAPRAKLI	YAPRAKLI	KARIŞIK	NAKİ	TOPLAM
Merkez	23211.00	13186.50	-	-	36397.50
Söğüt	11946.90	25542.45	-	-	40489.35
Osmaneli	25061.50	4414.50	-	-	29476.00
Gölpazarı	18535.45	23994.85	-	-	42530.30
Pazaryeri	3930.00	12119.00	-	-	16049.00
Bozüyük	5963.60	12221.50	-	-	18185.10
Muratdere	5650.00	-	453.00	-	6103.00
Dodurga	14387.60	2998.35	-	-	17385.95
TOPLAM	108686.05	97477.15	453.00	-	206616.20

6.2.4. MADENCİLİK

Bilecik mermerleri yurt içinde ve yurt dışında ün kazanmıştır. İl'de çok sayıda mermer ocağında üretim sürdürülmektedir.

Bilecik'te çıkan mermerler renk faktörü ve fiziksel özelliklerine göre 4 grupta toplanmıştır. Bu mermerlerden "Bilecik Beji", "Söğüt Beji" ve "Gölpazarı Beji"nin ihraç özelliği bulunmamakta, iç piyasada kullanılmaktadır. Dördüncü grup olan Oniks mermerlerinin ihraç niteliği yüksek olup iç ve dış piyasada aranan mermerlerdir. Oniks Merkez ve Söğüt ilçelerinde çıkarılmaktadır. Söğüt'ün Samrı köyü yöresinde çıkarılan Oniks dış piyasada "Rose" diye adlandırılmakta ve yüksek fiyatta ihraç edilmektedir. Yine Söğüt'ün Çaltı köyü yöresinde ihracata yönelik pembe renkli oniks çıkartılmaktadır. Ancak oniks mermerleri rezervi kısıtlıdır.

Zengin mermer yataklarına karşın Bilecik'te mermer endüstrisi yeterince gelişmemiştir. Bu nedenle il'de çıkartılan blok mermerlerin büyük kısmı İstanbul'daki fabrikalarda işlenmektedir.

İl'deki fabrikalar ise mermeri fayans veya plaka mermer şeklinde işlemekte, plaka mermerler ise 20'yi aşkın imalathanede turistik ve hediyelik eşya yapımında kullanılmaktadır.

Bilecik ayrıca seramik ve reflakter endüstrisinin önemli hammaddeleri kil, kaolen, pegmatit, kuvars ve kuvars kumu ile pudra yapımında kullanılan "Talk" üretilmektedir. İl'de bulunan 8 büyük seramik fabrikası ile Çanakkale'deki seramik fabrikalarının hammaddeleri Bilecik'ten karşılanmaktadır.

6.2.5. SANAYİ

Bilecik'te sanayi 1973'te il'in "Kalkınmada öncelikli yöreler" kapsamına alınması ile başlamıştır. 1970'de il'de sadece 4 fabrika varken 1973'den sonraki 10 yıllık sürede 35 fabrika daha işletmeye açılmıştır.

Ancak 1981'de Bileciğin kalkınmada öncelikli yöreler kapsamından çıkartılması il'deki sanayileşmeyi olumsuz etkilemiştir. 1986'da Bilecik Organize Sanayi Bölgesi'nde yapılacak yatırımların proje bazında ve 2. derecede kalkınmada öncelikli bölgeler statüsüne alınması sanayi girişimlerine yeniden hız kazandırmıştır.

Bilecik 1993 yılında sanayide 73 il içinde 18. sıradadır.

İl sınırları içinde 78'i üretimde, 7'si kapalı, 7'si inşaa halinde ve 6'sı proje safhasında olmak üzere toplam 98 sanayi kuruluşu yer almaktadır. İl'de sanayinin en yoğun olduğu ilçe Bozüyük'tür. İnhisar ve Yenipazar ilçelerinde sanayi kuruluşu bulunmamaktadır.

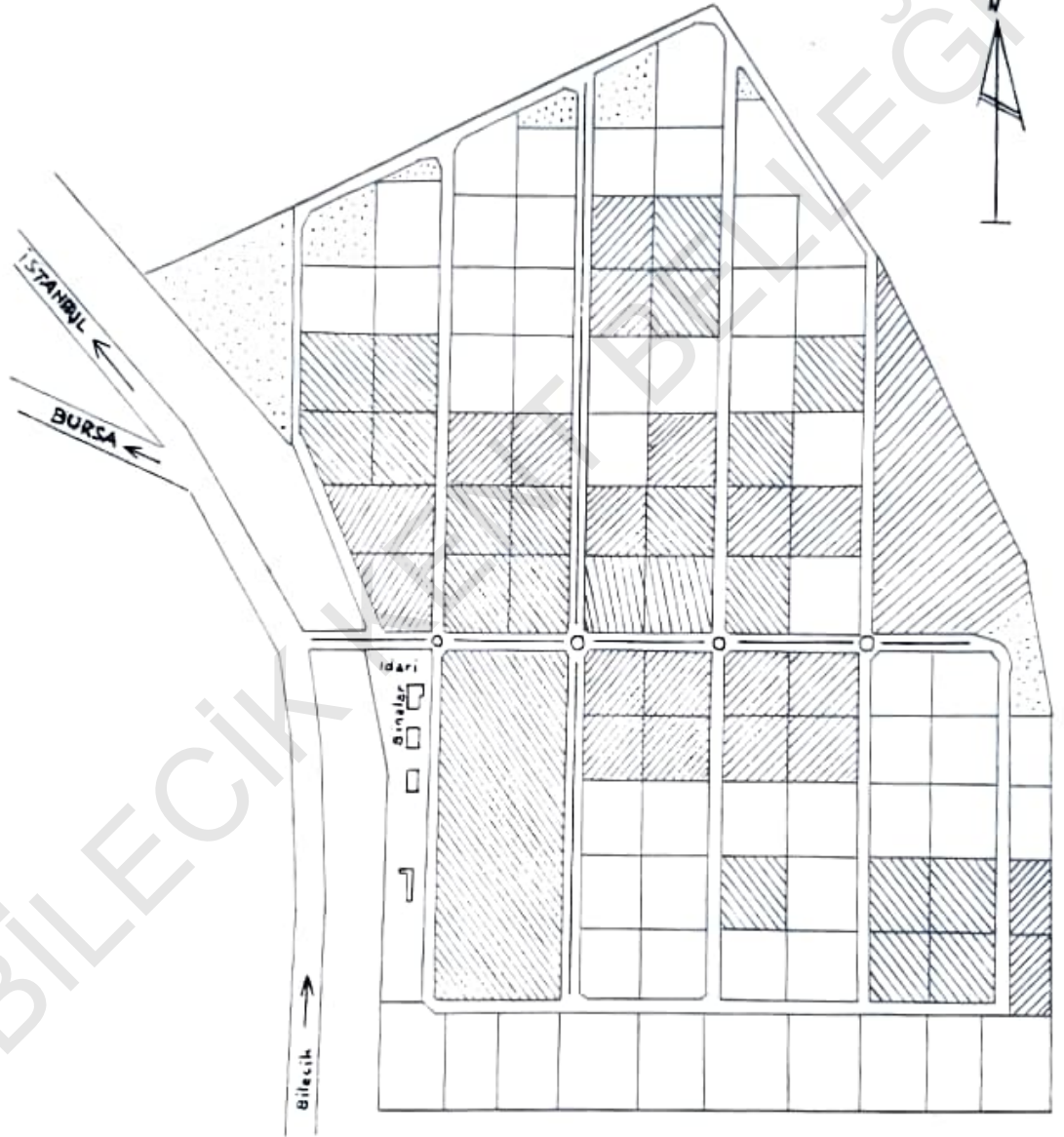
TABLO: 31
SANAYİ KURULUŞLARININ SEKTÖREL BAZDA İLÇELERE DAĞILIMI

SEKTÖR	Merkez	Bozüyük	Gölpazarı	Osmaneli	Pazarveren	Söğüt	Top.
Metal	2	4	-	1	-	-	6
Enerji	-	1	-	1	-	-	2
Yapı Ger.	2	1	-	1	-	-	4
Gıda ve Yem	4	2	-	1	2	-	10
Mermer ve Granit	5	-	1	-	-	5	11
Kimya	1	-	-	-	-	-	1
Döküm ve Makina	4	4	-	1	-	-	9
Dokuma ve Döşeme	-	2	-	-	-	-	3
Ağaç İşleri	1	2	-	-	-	-	3
Kağıt	2	1	-	-	-	-	3
Toprak	2	1	-	3	-	-	4
Lastik, Plastik	4	-	-	-	-	-	7
Seramik	1	5	-	-	-	1	7
Tuğla ve Kiremit	-	2	-	1	1	1	4
Çelik	-	1	-	-	-	1	3
Cam	-	1	-	-	-	-	1
TOPLAM	28	27	1	10	3	8	78

Bilecik'te sektörel bazda mermer ve granit başta gelmekte, bunu döküm-makina ve seramik ile lastik-plastik sektörü izlemektedir.

Sanayi kuruluşlarında 8450 erkek, 1336 kadın olmak üzere 9798 kişi çalışmaktadır.

BİLECİK ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

□ Boş parceller

• ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

İl merkezine 3 km uzaklıkta İstanbul - Eskişehir karayolu üzerinde yer alan Bilecik O.S.B., 1976 - 1987 yılları arasında 150 ha.'lık bir alan üzerinde kurulmuştur. Bu alanın 110 ha.'lık bölümü sanayi parsellerine, 40 ha.'lık kısmı ise yeşil alan, yol, idari ve sosyal tesislere ayrılmıştır. Bölgede 6000 - 100000 m² arasında değişen 95 sanayi personeli bulunmaktadır. Bölgede 18'i faaliyette, 8'i inşa halinde, 8'i proje safhasında 34 kuruluş yer almaktadır.

• KÜÇÜK SANAYİ SİTELERİ

İl'de Bilecik ve Bozüyük Küçük Sanayi Siteleri bulunmaktadır.

Bilecik Küçük Sanayi Sitesi'nde 97 işyeri bulunmaktadır. İşyerleri gereksinimlerine göre 80 - 160 - 240 m²'lik bölümler halindedir. Site alanında ayrıca akaryakıt satış ve servis istasyonu, cami alanı, spor alanı ile 200 işyeri kapasiteli rezerv alan bulunmaktadır.

Bozüyük Küçük Sanayi Sitesi'nde ise 38 işyeri bulunmaktadır.

6.2.6. TİCARET

İl'de ticaret gelişkin değildir. Bunun en önemli nedeni il'in Eskişehir, Bursa, Kocaeli, Sakarya arasında yer alıyor olması ve İstanbul'a yakın olmasıdır. Rahat ve kolay ulaşım olanakları olduğundan halk alışverişlerini bu illerden yapmaktadır.

İl merkezinde 1984 yılında kurulmuş bir adet Ticaret ve Sanayi Odası bulunmaktadır. Ticaret borsası henüz kurulmamıştır.

Bilecik'te 45 adet anonim, 53 adet limited olmak üzere 98 adet şirket bulunmaktadır.

İl'de ayrıca 15 adet esnaf ve küçük sanatkarlar odası ile 126 adet kooperatif bulunmaktadır.

Bilecik Merkez'de 6 banka şubesi bulunmaktadır. Bunlar Ziraat, Etibank, Vakıfbank, Halkbank, Emlak Bankası ve İş Bankasıdır.

7. NÜFUS

7.1. NÜFUS YAPISI VE GELİŞİMİ

Bilecik, Türkiye'nin nüfus varlığı açısından önemsiz illerinden birisidir. 1927 yılı genel nüfus sayımına göre 113660 olan il nüfusu 1990 yılına kadar 175526 kişiye ulaşmıştır. 1990 yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Bilecik iller arasında 69'uncu sırada yer almıştır.

Ülke genelinin çok gerisinde düşük bir gelişme temposu olan Bilecik ili nüfusu 1935-1990 arasında sınırlı bir gelişme göstererek, yalnızca %40 oranında artmıştır. Aynı dönemde Türkiye toplam nüfusunun %252 artarak 3 katını aştığı görülmektedir. Yine, ülke nüfusu, hızlı bir gelişme sürecine girdiği 1950'leri izleyen 40 yılda %172 artarken, Bilecik ili nüfusundaki artış %28 olmuştur.

Nüfusun gelişme hızındaki düşüklük, Bilecik'in zaten cılız olan nüfus varlığının görece öneminde giderek azalmasına yol açmıştır. İl, 1927'de ülke nüfusunun binde 8'ini barındırırken, bu oran 1950'de binde 6.5'e, 1980'de binde 3.3'e, 1990 yılında ise binde 3.1'e düşmüştür.

Nüfus varlığının önemli bir başka göstergesi olan nüfus yoğunluğu ise 1950'ye kadar Türkiye ortalamasının üzerinde olmasına karşın bu tarihten sonra bu ortalamanın altına düşmüştür.

İlçelere göre nüfus gelişimi, 5'er yıllık periyotlarla Bilecik ve Türkiye nüfus gelişimi ve nüfus artış hızları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

TABLO: 32
BİLECİK İLİ NÜFUS GELİŞİMİ

YILLAR	1975	1980	1985	1990
İLÇESİ	KENT - KIR TOPLAM	KENT - KIR TOPLAM	KENT - KIR TOPLAM	KENT - KIR TOPLAM
MERKEZ	11269 - 20802 32071	15126 - 21005 36131	18506 - 20816 39322	23273 - 20275 43548
BOZUYUK	15197 - 15171 30368	18052 - 15294 33346	25130 - 15458 40588	33162 - 15031 48193
GÖLPAZARI	5002 - 16940 21942	5266 - 17156 22422	5989 - 16307 22296	6119 - 8914 15033
İNHISAR	-	-	-	1626 - 6514 8140
OSMANELİ	4789 - 8274 13063	6246 - 8508 14754	7515 - 9167 16682	8704 - 9414 18118
PAZARYERİ	5633 - 10335 15968	5977 - 10641 16618	5991 - 10283 16274	6410 - 9702 16112
SÖĞÜT	5379 - 18379 23708	6314 - 17416 23730	8390 - 17357 25747	9470 - 10942 20412
YENİPAZAR	-	-	-	1609 - 4361 5970
TOPLAM	47219 - 89901 137120	56981 - 90020 147001	71521 - 89388 160909	90373 - 85153 175256

TABLO: 33
5'ER YILLIK PERİYOTLARLA BİLECİK VE TÜRKİYE NÜFUS GELİŞİMİ

YILLAR	BİLECİK			TÜRKİYE		
	KENT	KIR	TOPLAM	KENT	KIR	TOPLAM
1975	47219	89901	137120	16869068	23478651	40347719
1980	56981	90020	147001	19645007	25091950	44736957
1985	71521	89388	160909	25592685	23828072	51420757
1990	90373	85153	175526	33666967	23302142	56969109
NÜFUS ARTIŞ HIZLARI (%)						
1975-1980	20.67	0.13	7.21	16.46	6.87	10.88
1980-1985	25.52	- 0.70	9.46	40.46	- 5.04	14.94
1985-1990	26.36	- 4.73	9.08	22.01	- 2.21	10.79

Son yıllardaki yönetsel değişikliklerde, İnhisar (1989) ve Yenipazar (1988) yerleşmelerinin ilçe statüsü kazanması nedeniyle toprak kaybeden Gölpazarı ve Söğüt ilçelerinin 1990 nüfuslarında düşüş gözlenmektedir. Bunlar dışında tek nüfus düşüşü Pazaryeri ilçesinde olmuştur.

BİLECİK İL HARİTASI

ölçek: 1/400.000

- İl Sınırı
- ..... İlçe Sınırı
- ⊙ İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Bucak Merkezi
- Köy Merkezi
- Devlet Yolu
- İl Yolu
- Köy Yolu
- DDY
- Akarsu
- Göl

NUFUS BÜYÜKLÜKLERİ

○ 2mm → 3000 kişi

TABLO: 34
TÜRKİYE VE BİLECİK'TE NÜFUSLAR VE YOĞUNLUKLAR (Kişi/km²)

YILLAR	TÜRKİYE		BİLECİK	
	NÜFUS	YOĞUNLUK	NÜFUS	YOĞUNLUK
1935	16158018	21	125421	29
1940	17820950	23	127977	30
1945	18790174	24	136053	31
1950	20947188	27	137030	32
1955	24064763	31	139233	32
1960	27754820	36	145699	34
1965	31391421	41	139041	32
1970	35605176	45	138856	32
1975	40347719	52	137120	32
1980	44736957	58	147001	34
1985	51420757	66	160909	37
1990	56969109	74	175526	41

İlçelere göre Bilecik ili nüfus artış hızları ve Türkiye ile Bilecik'in karşılaştırmalı nüfus gelişme indeksleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

TABLO: 35
5'ER YILLIK PERİYOTLARLA BİLECİK İLÇELERİ NÜFUS ARTIŞ HIZLARI (%)

İLÇELER	YILLAR		
	1975 - 1980	1980 - 1985	1985 - 1990
MERKEZ	12.6	8.8	10.7
BOZUYUK	9.8	21.7	18.7
GÖLPAZARI	2.2	- 0.6	- 32.6
INHISAR	-	-	-
OSMANELİ	12.9	13.1	8.6
PAZARYERİ	4.1	- 2.1	- 1
SÖĞÜT	0.9	8.5	- 20.7
YENİPAZAR	-	-	-
TOPLAM	7.2	9.5	9.1

TABLO: 36

TÜRKİYE VE BİLECİK NÜFUS GELİŞME İNDEKSİ (1950 = 100)

YILLAR	TÜRKİYE	BİLECİK
1950	100	100
1960	132	106
1970	169	101
1980	216	107
1990	272	128

7.2. KENTSEL KADEMELENME

Bilecik il'i en üst 7. ve 6. kademe ilişkileri İstanbul'a, 5. kademe ilişkileri Osmaneli ilçesi hariç Bursa ve Eskişehir'e 4. kademe ilişkileri Osmaneli ilçesi hariç Eskişehir'e bağlı 3. kademe bir merkezdir. Osmaneli 5. kademe ilişkilerde İstanbul'a, 4. kademe ilişkilerde Sakarya'ya bağlı bir ara kademe merkezdir.

İl'de merkez ilçe dışında Bozüyük, Soğut ve Gölpaazarı ilçeleri de 3. kademe merkezler olup Osmaneli ve Pazaryeri ise ara kademe merkezlerdir. Bilecik 5 adet 2. derece merkez bulunmaktadır.

7.3. NÜFUS PROJEKSİYONLARI

Bilecik il'inin son 5 Genel Nüfus Sayımı verilerine göre En Küçük Kareler ve Parabolik yöntemlerle hesaplanan Nüfus Projeksiyon işlemleri aşağıda gösterilmiştir.

(Yenişehir ve İnhisar ilçelerinin yeni ilçeler olarak ilk nüfus sayımları 1990 yılında mevcut olduğundan projeksiyonlar, bu ilçelerin ayrılmış olduğu ilçelerle birlikte yapılmıştır.)

İki yöntemle yapılan projeksiyonlardan ilki düşük, diğeri yüksek sonuçlar verdiği için iki yöntemin sonuçlarının ortalaması çalışmada esas alınmıştır.

BILECİK İL HARİTASI

ÖLÇEK 1/400.000

- İl Sınırı
- İlçe Sınırı
- İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Bucak Merkezi
- Koy Merkezi
- Devlet Yolu
- İl Yolu
- Koy Yolu
- DDY
- AKARSU
- Göl

KENTSEL KADEMELENİME

- 3. KADEME MERKEZ
- 4. KADEME MERKEZ

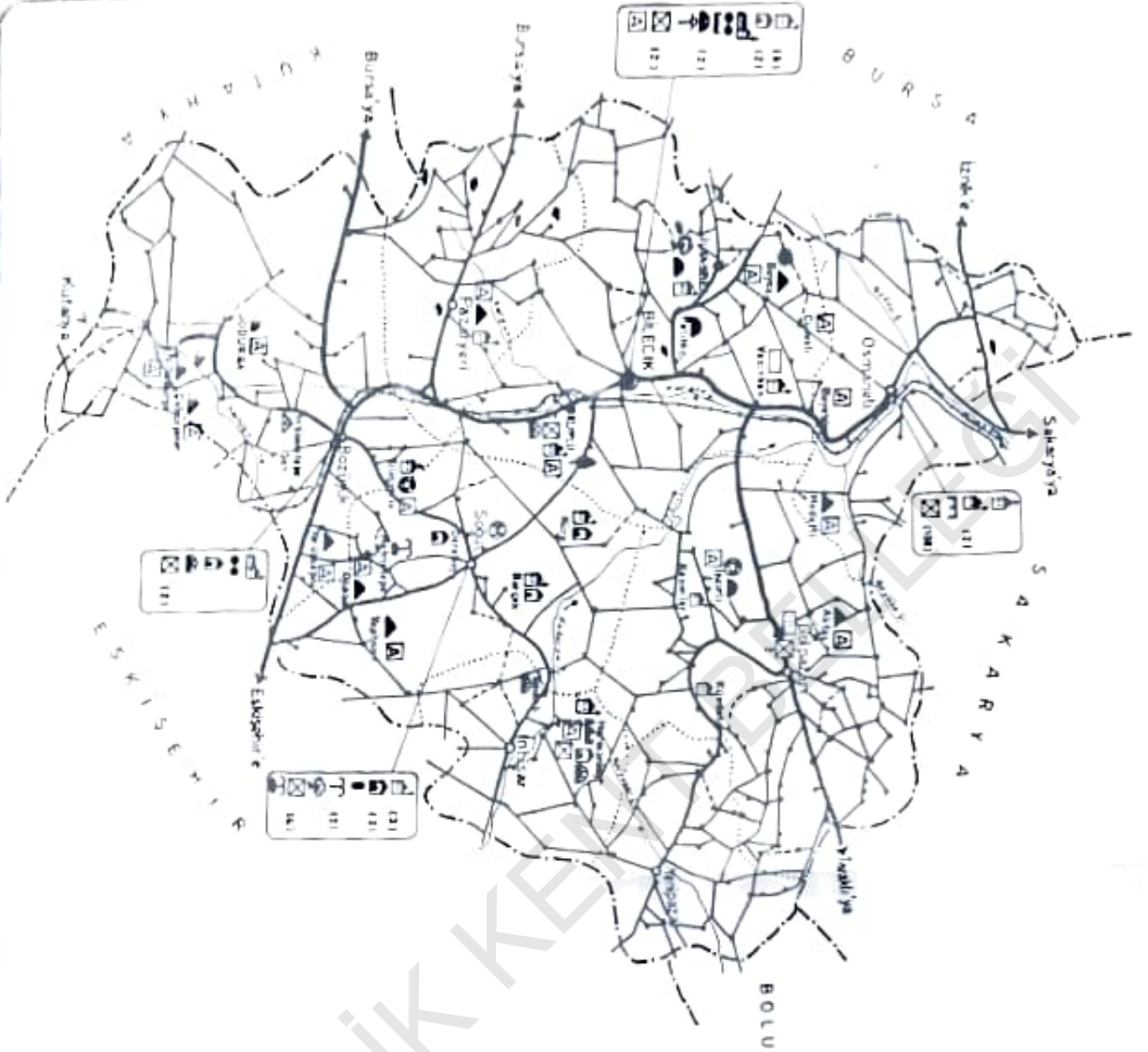
BİLECİK İL HARİTASI

ölçek: 1/400.000

- İl Sınırı
- İlçe Sınırı
- İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Bucak Merkezi
- Koy Merkezi
- Devlet Yolu
- İl Yolu
- Koy Yolu
- DDY
- Akarsu
- Göl

TARİHİ DEĞERLER

☞ Külliye	☞ Hamam
☞ Cami	☞ Nispetiye
☞ Türbe	☞ Saat Kulesi
☞ Köprü	☞ Çeşme
☞ Kalesi	☞ Sağlık
☞ Kütüphane	☞ İdarî Bina Yapı
☞ Höyük	☞ Anıt
☞ Tümülüs	☞ Çikiltaş
☞ Mezarlık	☞ Anıtsal ağaç
☞ Mazar	☞ Ören Yeri
☞ Han	☞ Arkeolojik Sit
☞ İmarat	☞ Müze

SANUÇUK KARARLAR KONTROLÜ

KULLANILAN FORMÜLLER:

$$\sum y: an+bx$$

$$\sum xy: a\sum x-b\sum x^2$$

$$Y_h: a+bx$$

•SİLECEK İL'İ TOPLAM NUFUSU

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	138856	-416568	9
1975	2	-1	137120	-137120	1
1980	3	0	147001	0	0
1985	4	1	160909	160909	1
1990	5	3	175526	526578	9
$\sum$	5	0	759412	133799	20

$$a: 151882,4$$

$$b: 6689,95$$

$$Y_{1995}: 185332,15$$

$$Y_{2000}: 198712,05$$

$$Y_{2005}: 212091,95$$

$$Y_{2010}: 225471,85$$

•MERKEZ İLÇE

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	32907	-98721	9
1975	2	-1	32071	-32071	1
1980	3	0	36131	0	0
1985	4	1	39322	39322	1
1990	5	3	43548	130644	9
$\sum$	5	0	183979	39174	20

a:36799.8

b:1958.7

Y₁₉₉₅: 46989.3Y₂₀₀₀: 50906.7Y₂₀₀₅: 54424.1Y₂₀₁₀: 58341.5

.BOZUYUK ILÇESİ

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	29725	-89175	9
1975	2	-1	30368	-30368	1
1980	3	0	33346	0	0
1985	4	1	40588	40588	1
1990	5	3	48193	144579	9
Σ	5	0	182220	65624	20

a: 36444

b:3281.2

Y₁₉₉₅: 52850Y₂₀₀₀: 59412.4Y₂₀₀₅: 65974.8Y₂₀₁₀: 72537.2

.GÖLPAZARI-YENİPAZAR İLÇELERİ

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	23063	-69189	9
1975	2	-1	21942	-21942	1
1980	3	0	22422	0	0
1985	4	1	22296	22296	1
1990	5	3	21003	63009	9
Σ	55	0	110726	-5826	20

a:22145.2

b: -291.3

Y₁₉₉₅: 20688.7

Y₂₀₀₀: 20106.1

Y₂₀₀₅: 19523.5

Y₂₀₁₀: 18940.9

.OSMANELİ İLÇESİ

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	12116	-36348	9
1975	2	-1	13063	-13063	1
1980	3	0	14754	0	0
1985	4	1	16682	16682	1
1990	5	3	18118	54354	9
Σ	5	0	74733	21625	20

a: 14946.6

b: 1081.3

Y₁₉₉₅: 20353.1

Y₂₀₀₀: 22515.7

Y₂₀₀₅: 24678.3

Y₂₀₁₀: 26840.9

.PAZARYERİ İLÇESİ

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	16758	-50274	9
1975	2	-1	15968	-15968	1
1980	3	0	16618	0	0
1985	4	1	16274	16274	1
1990	5	3	16112	48336	9
Σ	5	0	81730	-1632	20

a: 16346

b: -81.6

Y₁₉₉₅: 15938

Y₂₀₀₀: 15774.8

Y₂₀₀₅: 15611.6

Y₂₀₁₀: 15448.4

.SÖĞÜT-İNHİSAR İLÇELERİ

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	24287	-72861	9
1975	2	-1	23708	-23708	1
1980	3	0	23730	0	0
1985	4	1	25747	25747	1
1990	5	3	28552	85656	9
Σ	5	0	126024	14834	20

a: 25204.8

b: 741.7

Y₁₉₉₅: 28913.3

Y₂₀₀₀: 30396.7

Y₂₀₀₅: 31880.1

Y₂₀₁₀: 33363.5

a: 16346

b: -81.6

Y₁₉₉₅: 15938

Y₂₀₀₀: 15774.8

Y₂₀₀₅: 15611.6

Y₂₀₁₀: 15448.4

..SÖĞÜT-İNHİSAR İLÇELERİ

YILLAR	n	x	y	xy	x ²
1970	1	-3	24287	-72861	9
1975	2	-1	23708	-23708	1
1980	3	0	23730	0	0
1985	4	1	25747	25747	1
1990	5	3	28552	85656	9
Σ	5	0	126024	14834	20

a: 25204.8

b: 741.7

Y₁₉₉₅: 28913.3

Y₂₀₀₀: 30396.7

Y₂₀₀₅: 31880.1

Y₂₀₁₀: 33363.5

PARABOLİK YÖNTEM

KULLANILAN FORMÜLLER:

$$S_1: \frac{\sum x^2 - (\sum x)^2}{n}$$

$$S_2: \frac{\sum xy - \sum x \cdot \sum y}{n}$$

$$S_3: \frac{\sum x^3 - \sum x \cdot \sum x^2}{n}$$

$$S_4: \frac{\sum x^2 y - \sum x^2 \cdot \sum y}{n}$$

$$S_5: \frac{\sum x^4 - (\sum x^2)^2}{n}$$

$$S_6: S_1 \cdot S_5 - S_3^2$$

$$a: \frac{S_4 \cdot S_1 - S_2 \cdot S_3}{S_6}$$

$$b: \frac{S_2 \cdot S_5 - S_4 \cdot S_3}{S_6}$$

$$c: \frac{\sum y - (b \sum x + a \sum x^2)}{n}$$

$$Y_t: ax^2 + bx + c$$

.BİLECİK İL'İ TOPLAM NÜFUSU

YILLAR	y	x	xy	x ²	x ² y	x ³	x ⁴
1970	138856	1	138856	1	138856	1	1
1975	137120	2	274240	4	548480	8	16
1980	147001	3	441003	9	1323009	27	81
1985	160909	4	643636	16	2574544	64	256
1990	175526	5	877630	25	4388150	125	625
Σ	759412	15	2375365	55	9111895	225	979

$$S_1: 10$$

$$S_2: 97129$$

$$S_3: 60$$

$$S_4: 758363$$

$$S_5: 374$$

$$S_6: 140$$

$$a: 12542.07$$

$$b: -65539.53$$

$$c: 210538.22$$

$$Y_{1995}: 268815.56$$

$$Y_{2000}: 366322.93$$

$$Y_{2005}: 438914.45$$

$$Y_{2010}: 636590.11$$

.BİLECİK MERKEZ İLÇE

YILLAR	y	x	xy	x ²	x ² y	x ³	x ⁴
1970	32907	1	32907	1	32907	1	1
1975	32071	2	64142	4	128284	16	16
1980	36131	3	108393	9	325179	27	81
1985	39322	4	157288	16	629152	64	256
1990	43548	5	217740	25	1088700	125	625
Σ	183979	15	580470	55	2204222	225	979

$$S_1: 10$$

$$S_2: 28533$$

$$S_3: 60$$

$$S_4: 180453$$

$$S_5: 374$$

$$S_6: 140$$

$$Y_{1995}: 64526.7$$

$$Y_{2000}: 72007.48$$

$$Y_{2005}: 80810.4$$

$$Y_{2010}: 90935.46$$

$$a: 661.07$$

$$b: -1113.13$$

$$c: 47406.96$$

.BOZUYUK ILÇESİ

YILLAR	y	x	xy	x ²	x ² y	x ³	x ⁴
1970	29725	1	29725	1	29725	1	1
1975	30368	2	60736	4	121472	8	16
1980	33346	3	100038	9	300114	27	81
1985	40588	4	162352	16	649408	64	256
1990	48193	5	240965	25	1204825	125	625
Σ	182220	15	593816	55	2305544	225	979

$S_1: 10$

a:1299.14

$S_2: 47156$

b:3079.26

$S_3: 60$

c:59972.32

$Y_{1995}: 88265.8$

$S_4: 301124$

$Y_{2000}: 102075.36$

$S_5: 374$

$Y_{2005}: 118483.2$

$S_6: 140$

$Y_{2010}: 137489.32$

.GÖLPAZARI-YENİPAZAR İLÇELERİ

YILLAR	y	x	xy	x ²	x ² y	x ³	x ⁴
1970	23063	1	23063	1	23063	1	1
1975	21942	2	43884	4	87768	8	16
1980	22422	3	67266	9	201798	27	81
1985	22296	4	89184	16	356736	64	256
1990	21003	5	105015	25	525075	125	625
Σ	110726	15	328412	55	1194440	225	979

$S_1: 10$

a: -67.86

$S_2: -3766$

b:4276

$S_3: 60$

c:10063.66

$Y_{1995}: 33276.7$

$S_4: -23546$

$Y_{2000}: 36670.52$

$S_5: 374$

$Y_{2005}: 39928.62$

$S_6: 140$

$Y_{2010}: 43051$

.OSMANELİ İLÇESİ

YILLAR	y	x	xy	x^2	x^2y	x^3	x^4
1970	12116	1	12116	1	12116	1	1
1975	13063	2	26126	4	52252	8	16
1980	14754	3	44262	9	132786	27	81
1985	16682	4	66782	16	266912	64	256
1990	18118	5	90590	25	452950	125	625
Σ	74733	15	239876	55	917016	225	979

 $S_1: 10$

a: 63.64

 $S_2: 15677$

b: 1185.84

 $S_3: 60$

c: 10689.04

 $S_4: 94953$ $Y_{1995}: 20095.12$ $S_5: 374$ $Y_{2000}: 22108.28$ $S_6: 140$ $Y_{2005}: 24248.72$ $Y_{2010}: 26516.44$

.PAZARYERİ İLÇESİ

YILLAR	y	x	xy	x^2	x^2y	x^3	x^4
1970	16758	1	16758	1	16758	1	1
1975	15968	2	31936	4	63872	8	16
1980	16618	3	49854	9	149562	27	81
1985	16274	4	65096	16	260384	64	256
1990	16112	5	80560	25	402800	125	625
Σ	81730	15	244204	55	893376	225	979

 $S_1: 10$

a: 18.71

 $S_2: -986$

b: -210.88

 $S_3: 60$

c: 16772.83

 $S_4: -5654$ $Y_{1995}: 16181.11$ $S_5: 374$ $Y_{2000}: 16213.46$ $S_6: 140$ $Y_{2005}: 16283.23$ $Y_{2010}: 16390.42$

.SOĞUT-İNHİSAR İLÇELERİ

YILLAR	y	x	xy	x ²	x ² y	x ³	x ⁴
1970	24287	1	24287	1	24287	1	1
1975	25708	2	47416	4	94832	8	16
1980	23730	3	71190	9	213570	27	81
1985	25747	4	102988	16	411952	64	256
1990	28552	5	142760	25	713800	125	625
Σ	126024	15	388641	55	1458441	225	979

S₁: 10

a: 625.93

S₂: 10569

b: -2698.67

S₃: 60

c: 26415.58

Y₁₉₉₅: 32757.04S₄: 72177Y₂₀₀₀: 38195.46S₅: 374Y₂₀₀₅: 44885.74S₆: 140Y₂₀₁₀: 52827.88

TABLO:37

NUFUS PROJEKSİYON SONUÇLARI (2010)

YERLEŞME	EN KÜÇÜK KARELER	PARABOLİK	KABUL EDİLEN
İL TOPLAMI	225 472	636 590	431 031
MERKEZ İLÇE	58 342	90 935	74 638
BOZUYUK	72 537	137 489	105 013
GÖL P.-YENİ P.	18 941	43 051	30 996
OSMANELİ	26 841	26 516	26 678
PAZARYERİ	15 448	16 390	15 919
SOĞUT-İNHİSAR	33 363	44 886	43 095

TABLO: 38

NUFUS PROJEKSİYON SONUÇLARI

YERLEŞME	1995		2000		2005		2010	
	E.K.K. (*)	PB (**)	E.K.K. (*)	PB (**)	E.K.K. (*)	PB (**)	E.K.K. (*)	PB (**)
MERKEZ	46589	64527	50507	72007	54424	80810	58341	90535
BOZUYUK	52850	88266	59412	102075	65975	118483	72537	137489
GP - YP	20689	33277	20106	36670	19524	39929	18941	43051
OSMANELİ	20353	20095	22516	22108	24678	24249	26841	26516
PAZARYERI	15938	16181	15775	16213	15612	16283	15448	16390
SOĞUT - İNH.	28913	32757	30397	38195	31880	44886	33363	52828
TOPLAM	185332	268815	196712	366323	212092	488914	225472	636590

ORTALAMA DEĞERLER

MERKEZ	55558	61257	67617	74638
BOZUYUK	70558	80743	92229	105013
GP - YP	26983	28388	29726	30996
OSMANELİ	20224	22312	24463	26678
PAZARYERI	16059	15994	15947	15919
SOĞUT - İNH	30835	34296	38383	43095
TOPLAM	227073	282517	350503	431031

(*) E.K.K. = En Küçük Kareler Yöntemi

(**) PB = Parabolik Yöntem

8. SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLER

8.1 TARİHİ DEĞERLER

8.1.1. ANTİK KENTLER:

Bitinya bölgesinin merkezlerinden biri olan Bilecik'in antik dönemiyle ilgili geniş bir araştırma yapılmamıştır. XIX. yy sonlarında başlatılan araştırmalar sürdürülmemiş, bu nedenle yörenin antik dönemi gereğince aydınlanamamıştır. Bozüyük ve Gölpazarı'ndaki tarih öncesi dönemden kalma höyükler, bölgenin çok eski bir yerleşim merkezi olduğunu kanıtlamaktadır.

Bu yöre, tarihi boyunca kültürel iletişimi sağlayan bir köprü görevini üstlenmiştir. Hitit ve Frigler'in güçlü etkilerine karşın, Bitinler, kendi kültür ve sanatlarını sürdürmeyi başarmışlardır. Ancak bu dönemden kalma buluntular azdır.

Yöredeki en önemli arkeolojik buluntular Roma dönemlerinden kalmadır. Bilecik Merkez ilçede Eski Bilecik şehri I. derece arkeolojik sit alanı olarak tescillidir. Ayrıca Merkez İlçe Küplü köyü kilise deresi mevkiinde bulunan çeşme, sarnıç, teras ve istinat duvarı kalıntısının bulunduğu kısım arkeolojik sit alanıdır.

Söğüt ilçesinde Oluklu köyü, Yeşilyurt köyü ve Yörükçeprî köyündeki höyükler arkeolojik sit alanı olarak tescillidir.

Bozüyük ilçesinde Günyarık köyü Orin mevkiinde kilise kalıntısı ve nekropol, Dodurga köyünde tümülüs, Yeni Dodurga köyü, Çokçapınar köyü, Gavurtepe (Dodurga köyü) ve Medetli köyü höyükleri I. derece arkeolojik sit alanıdır.

Pazaryeri ilçesinde Kurtköy Karasu höyüğü I. derece arkeolojik sit alanıdır.

Gölpazarı ilçesinde İncirlik köyündeki tümülüs ve nekropol alanı II. derece, Aktaş köyü Beşevler obasında bulunan iki höyük de I. derece arkeolojik sit alanıdır.

İl'deki arkeolojik sit alanlarında kazı çalışmaları yapılmamıştır.

8.1.2. TEK ESERLER

8.1.2.1. MERKEZ İLÇE

OSMAN GAZİ CAMİSİ: Eski Bilecik'in kuzeybatısında, küçük bir vadinin ortasında, yapay bir platform üstündedir.

Vakfiyesinden anlaşıldığına göre, Orhan Gazi, camiyi babası Osman Gazi adına yaptırmıştır.

Kurtuluş Savaşı sırasında Yunanlılar'ın yıkımına uğrayan yapının, günümüzde kuzey duvarıyla minaresi ve avlu duvarlarından pek azı ayakta kalmıştır.

Eldeki fotoğraflardan ve kaynaklardan caminin, dikdörtgen planlı ve ahşap çatılı olduğu anlaşılmaktadır. Kalıntılara göre, duvarlar moloz taştandır. Minarenin kare tabanı kesme taştan, silindirik gövdesi tuğladandır. Tarihsel değeri büyük olan bir yapıdır.

ORHAN GAZİ CAMİSİ: Kent merkezinden uzakta, bir tepe üstünde, Osman Gazi Camisi'nin 300 m kuzeyinde Şeyh Edebali Türbesinin yanındadır.

Günümüze dek tam ve sağlam olarak gelebilen cami, ibadete açıktır. Orhan Gazi yaptırmıştır. Yapı tekniği ve işçiliğinden XIV. yy'ın ilk yarısında yapıldığı anlaşılmaktadır. Yunan işgali sırasında yakılmış, sonra onarılmıştır. Kareye yakın bir plan gösterir. Plan ve yapım özelliğiyle tek kubbeli camiler türüne girer. Son cemaat yeri yoktur. Duvarlar kesme taş ve tuğladandır. Yapı üst örtüsüyle dikkati çekmektedir. Sekizgen kasnak kare mekanın ortasında yer almaktadır. Yarım küre biçiminde 9,50 m çapındaki kubbe bu kasnağın üstündedir. Kurşunla kaplı olduğundan cami halk arasında "Kurşunlu Cami" diye de anılmaktadır. Duvarlarla kubbe kasnağı arasında kalan bölüm hafif eğimli, kiremitli bir çatı ile örtülüdür. Caminin mihrap yönünde üç, yanlarda ikişer, toplam yedi penceresi vardır.

İç mekan dört yönde büyük sivri kemerlerle açılan nişlerle, dört eyvanlı bir görünümündedir. Ana kubbenin geçişi, üçgenlerle sağlanmıştır.

Mihrap basit bir niş biçimindedir. Sade görünümlü minber çok yenidir. Kuzey yönünde girişin üstünde, cami mekanının yarı yüksekliğine dek çıkan ahşap mahfil de, son onarımlarda yapılmıştır.

Kuzey cephede doğu ve batı uçlarda yer alan minareler XIX. yy sonunda yapılmıştır. Kare tabanlar üstünde silindirik olarak yükselen minarelerin gövdeleri tuğladan, şerefe korkulukları demirdendir.

EMİRLER CAMİSİ: Bilecik'in doğusunda, Emirler Mahallesi'ndedir.

Yunan işgali sırasında yakılmıştır. Yıkıntı durumundadır. Yapım tarihi bilinmemektedir. Dikdörtgen planlıdır. Ahşap çatıyla örtülü olduğu bilinmektedir. duvarları moloz taştandır. Aralarda ahşap hatıllar kullanılmıştır. Bugün ancak kible ve doğu duvarlarıyla, doğudaki minarenin şerefe üstüne dek olan bölümü vardır.

Yanya değın yıkılmış olan kible duvarının ortasında kesme taştan küçük bir niş biçiminde, yalın mihrap yer alır. Mihrabın üstü sivri bir kemerle biter. İç mekan da, dış duvarlarda olduğu gibi, ahşap hatıllı moloz taştandır. Güneybatıda köşede bulunan minare, onaltı köşeli gövde üstünde yükselir. Gövdede üç sıra tuğla, bir sıra taş kullanılmıştır. Şerefe korkulukları ve külahı yıkılmış durumdadır.

KARACALAR CAMİSİ: Emirler Mahallesi'ndedir.

Bugün yalnızca minaresi kalan caminin yapılış tarihi bilinmemektedir. Kesme taştan kare tabanlı minarenin silindirik gövdesi tuğladandır. Yatay ve dikey tuğlalarla genişletilmiş olan şerefe oldukça ilgi çekicidir. Külahsızdır. Alanı kesinlikle saptanamayan caminin ahşap çatılı, dikdörtgen planlı bir yapı olduğu eski resimlerinde görülmektedir.

AKKALDIRIM CAMİSİ: İstiklal Mahallesi'ndedir.

Günümüze minaresi kalmıştır. Moloz taş tabanda tuğladan, silindirik olarak yükselen gövde oldukça kısadır. Şerefe korkulukları ve külahı yoktur.

İMARET (ORHAN GAZİ İMARETİ): Eski Bilecik'in doğusunda, Orhan Gazi Camisi'nin karşı yamacındadır. Orhan Gazi İmareti olarak tanınır.

XIV. yy'da yapıldığı kabul edilen bina, zaviye planındadır. Sonraları büyük değişikliğe uğramış; izlerden anlaşıldığına göre, yan kanatlar ve ortası açık olan beş bölümlü son cemaat yeri yıkılıp kaldırılmıştır. Orta eksende dikdörtgen olarak kuzey-güney yönünde uzanan plan şeması, orta bölümde kabartma süslerle bezenmiş bir Bursa kemerinin ayırdığı kubbeli iki mekan biçimindedir. Günümüzde ayakta duran orta eksen duvarlarının kuzey yanı moloz taştan, güneyde çıkıntı oluşturan zaviyenin ucu kesme taştan yapılmış, aralarında tuğla hatıllar kullanılmıştır. Kare bölümlerin üstündeki kubbeler de tuğladandır. Yapımında, antik ve Bizans dönemi kalıntıları da oldukça çok kullanılmıştır. Yalnızca kibleye bakan uçta üç yön pencerelidir. Yukarıdan ilk sıradaki pencerelerin üstleri ağaç hatıllarla kapatılmış olup, onların da üstünde içleri doldurulmuş yuvarlak kemerler bulunmaktadır. Alt sıradaki pencerelerde spolie (devşirme) parçalar kullanılmıştır. İç mekandaki son derece

yalın duvarlarda, yer yer kabartma ss izleri görülmektedir. Büyük kemerdeki rm ve kivrık dal motifleriyle bezenmiş kabartma süsleme, bir başka benzeri olmadığından önemlidir. Orta ekseninde, kare bölümün üstündeki yarı yıkık kubbelerin içinde herhangi bir ss oğesinin bulunup bulunmadığı anlaşılamamaktadır. Ancak, tarihsel kaynaklarda, ikinci kubbenin kasnağında, orta kemerin i yüzünde ve altında seri halinde rm, malakari madalyonlar bulunduğundan söz edilmektedir.

ŞEYH EDEBAL TRBES: Orhan Gazi tarafından yaptırılmış olan türbe, Eski Bilecik kentinin bulunduğu vadinin sırtında bir tepe üzerine yapılmıştır.

Orhan Gazi Camisi'ne 50 m. uzaklıkta bulunan türbeye taş merdivenlerden çıkılmakta, türbenin giriş kapısından sonra bir avluya girilmektedir.

Kllyenin batısındaki Orhan Gazi'ye yaptırıldığı kabul edilen yapı, onarımlarla XIV. yy'daki durumunu yitirmiştir. Günümüzde sıvalı, üstü kiremit örtülü bir yapıdır. Kubbeli mekanın iki yanında, iki eyvanın oluşturduğu dikdörtgen planlıdır. Ortada, sandukaların bulunduğu ana kubbeli bölüm, kare biçimindedir. Tek bir girişi vardır.

Yanlarda eyvan duvarlarındaki değişik, güzel işçilik gösteren pencereler, XVI - XVII. yy işidir. Türbede Edebal'nin ve yakınlarının yedi büyük, dört küçük sandukası bulunmaktadır.

Karamanlı bilgin Ahi Őeyhi Edebal, Osmanlı Sultanı Osman Gazi'nin kayınpederidir. 1326'da ölmüş, bu türbeye gmlmştir.

MALHATUN TRBES: Edebal Türbesi'nin yakınında, kllyenin en doğusunda, yine bir kaya üstünde Şeyh Edebal'nin kızı ve Osman Gazi'nin eşi Rabia Mal Hatun'un türbesi yer almaktadır. Dört koşeli, kubbeli küçük bir yapıdır. Kubbe eteğinde iki pencere vardır. Osmanlı türbe mimarisi özelliklerini gösteren yapının öbür trbeyeyle yükseklik ayrılığı birkaç basamakla giderilmiştir.

LYASBEY (ORHAN GAZ) CAM (LYASBEY KÖYÜ): İlyasbey köyünde yer alan cami 1312 yılında Orhan Gazi tarafından yaptırılmıştır. Caminin dışında Osman Gazi'nin silah arkadaşi İlyas Bey'in mezarı bulunmaktadır.

Caminin içerisi aşşap olup tavanda sslmeler bulunmaktadır. Őerefeleri işlemeli ve süslüdür. Minaresinin külahı sivri ve kurşundur. Güdük minaresi koşede yer alır. Kible duvarının altlı üstlü 4 penceresi vardır. Oval pencereli olup klasik Selanik mimarisinin Osmanlı geçiş döneminin en son ince örneklerindedir. atısı aşşap kiremitlidir.

Bina temeli taş duvarlı, üzeri aşşap işlemelidir. Aşşap yapılı bir de son cemaat yeri vardır. döşemeleri tuğla, son cemaat yeri ise taş ile kaplıdır.

KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA CAMİSİ - (VEZİRHAN BELDESİ): Bilecik'in 16 km batısında, Bilecik - İzmit ana yolu üstünde Vezirhan kasabasıdır. Yakınındaki kervansarayla birlikte 1655'te Köprülü Mehmed Paşa'ca yaptırılmıştır.

Dikdörtgen planlıdır. Duvarları kesme taştandır. Kirpi saçaklarla sona erer. Yapıyı, ahşap bir çatı örtmektedir. Yan duvarlarda ve kible yönünde iki sıra pencere yer alır; alttakiler demir şebekeli, üsttekiler sivri kemerli ve alçı peteklidir. Kuzey yönündeki, beş bölümlü son cemaat yerinde bulunan kemerler, renkli taşlardan yapılmıştır. Bu bölümün ve ibadet yerinin üstü kiremitle örtülüdür.

İç mekan son derece yakındır. Kuzeyde, giriş bölümünde küçük bir niş oluşturan yay kemerli kapıdan sonra, ahşap mahfil yer alır. Ahşap tavan özgün değildir. Ancak, eski durumunu anımsatacak iyi onarımlar geçirmiştir. mihrap küçük bir niş biçimindedir. İç bölümde en ilgi çeken öge taş minberdir. Yalın görünüşü yanında, merdiven altı panolarındaki rozetlerle girişteki stalaktitler, minbere ayrı bir güzellik katmaktadır.

Kuzeybatı köşedeki kesme taştan minare, özgün biçimine uygun olarak 1865'te yeniden yapılmıştır.

KÖPRÜLÜ KERVANSARAYI (VEZİRHAN): XVII. yy başlarında Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa yaptırmıştır. Vezirhan kasabasında Bilecik - İzmit karayolu üzerindedir. Yazıtı yoktur. Kesin yapım tarihi bilinmemektedir. "Vezirhan" olarak anılmaktaysa da, aslında tipik bir kervansaray örneğidir. 101,52 x 27,21 m ölçüsünde, uzunca bir dikdörtgen planında olan kervansaray, üç bölümden oluşmaktadır. Arabaların çekildiği orta bölüm, kervansarayın ana yapısı olan yan bölümlerden daha küçüktür. Ön yüzünde kesme taş ve tuğla, arka yüzünde ve iç duvarlarda moloz taş kullanılmıştır. Ön yüzde eşit aralıklarla sıralanan payandalar, yapıya anıtsal bir görünüm vermektedir. Girişteki tuğla, sivri kaş kemerler üç göz oluşturmakta, bu gözlerden orta bölüme girilmektedir. Bu bölümde yanlardaki ana bölümlerde bulunan ocaklardan varsa da, orta bölümün daha çok avlu olarak kullanıldığı sanılmaktadır. Yan kanatlarda, tüm duvarlarda, alt sırada ocaklar ve aralarında mazgal pencereler yer alır. Kervansarayda konaklayanların oturmaları için yapılmış sekilerden bugün hiçbir iz kalmamıştır.

Kalan izlerden yapının, uzun kenarlar üstüne eğimli bir çatı ile örtülü olduğu anlaşılmaktadır. 1915'e dek sağlam olduğu bilinen çatı, bu tarihte çökmüştür. Günümüzde yıkıntı dört duvar durumundadır.

SAAT KULESİ: 1907 yılında Sultan II. Abdülhamit zamanında Ertuğrul mutasarrıfı Musa Kasım tarafından Bilecik il merkezinde bir yamaç üzerinde yaptırılmıştır. Sakarya Vadisi boyunca devam edip Bilecik'ten geçen kervanyolundan geçen seyyahlara saat başı çaldığı çan sesleriyle zamanı bildirmekteydi. 1907 yılında restore edilmiştir.

Ara bölüm olarak taş ve ağaç gövde ile metal külah kısımdan ibaret olan kule; beton bir kaide üzerine oturtulmuştur. Yukarıya doğru daralan taş bölümlerin kapıları demirden olup; içte bulunan merdivenlerle yukarıya çıkılmaktadır. Çevresi demir korkuluklarla çevrili ahşap alt bölüm kapısı ağaçtan yapılmış; üzerinden aydınlatmalı kemerli pencereler bulunmaktadır. Ahşap bölüm üstündeki kısmın dört yanında, saatler yer almakta, kulenin piramit biçimindeki külahı ise metal kaplıdır.

8.1.2.2. SÖĞÜT İLÇESİ:

ERTUĞRUL GAZİ TÜRBESİ: Bilecik yolu üstünde, bir anıtkabir görünümündeki mezarlığın başındadır. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Ertuğrul Gazi'nin türbesidir.

Türbenin yapılış tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber ilk olarak Osman Gazi tarafından açık olarak yapılmış, daha sonra da Çelebi Mehmet tarafından türbe haline getirilmiştir. Çevresi geniş duvarlarla çevrili ağaçlandırılmış bir bahçe içerisinde. Osmanlı mimari üslubunun örneklerini tamamıyla taşıyan türbe dış görünüş itibarıyla altıgen planlıdır. Duvarları kabartma desenli bir sıra taş, üç sıra tuğla dizisi biçiminde olup, taşlar arası dikey derzlidir. Kubbesi kurşun kaplıdır. Doğudaki giriş kapısı önüne dikdörtgen planlı bir bölüm eklenmiştir. Güneybatı ve güneydoğu yüzlerindeki taş söveli pencerelerin kemeri taş ve tuğla karışımıdır. Türbenin önünde her yıl eylül ayının ikinci haftasında anma töreni yapılmaktadır.

Türbe uzun yıllar boyunca birkaç defa onarım görmüş olup, en son 1575 yılında II. Mustafa tarafından onarılmıştır. Türbenin kuzeye açılan kapısı üzerinde 1886-87 tarihlerinde II. Abdülhamit tarafından onarıldığına ilişkin bir kitabe bulunmaktadır. Bu onarım da doğu yönündeki giriş kapısı önüne dikdörtgen planlı bir antre kısmı eklenmiş ve bu kısma yanlardan ikişer pencere açılmıştır.

Türbenin bahçesinde Ertuğrul Gazi'nin karısı Halime Hatun, Osmanbey'in geçici kabri, Ertuğrul Gazi'nin kardeşi Dünder Bey, oğlu Savcı, Osman ve Orhan Beyler'in arkadaşları Akçakoca, Konur Alp, Aykut Alp, Turgut Alp, Samsa Çavuş, Karamürsel, Abdurrahman Gazi ve Emin Ali'ye ait kabirler bulunmaktadır.

Türbesinin arka kapısının sağ ve solundaki çeşmeler 1880 - 87 yılları arasında yaptırılmıştır.

Türbeyi başta Karakeçili olmak üzere diğer bazı Türkmen Boy ve Oymakları geleneksel olarak her yıl eylül ayının ikinci pazar günü ziyaret etmektedirler. Bu tarihte Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri düzenlenmekte ve şenlik 3 gün sürmektedir.

ERTUĞRUL GAZİ MESCİDİ: İlçenin güney batısında, küçük bir tepenin eteğindedir. 1276 yılından önce Ertuğrul Gazi tarafından yaptırılan türbe günümüze Ertuğrul Gazi

dönemindeki biçimiyle ulaşmamıştır. Bugünkü kare planlı, önünde bir son cemaat yeri de bulunan küçük yapıyı Hacı Hüseyin adlı biri yaptırmıştır. İbadet mekanını örten kube, kurşun kaplıdır. Sade görünüşlü, silindirik minare, oldukça orantılıdır.

İçinde kuyu bulunduğundan "Kuyulu Mescit" olarak da adlandırılmaktadır.

ÇELEBİ MEHMET CAMİSİ: Söğüt Çarşısı içinde, Hükümet Konağı karşısındadır. 1414 - 1420 yılları arasında Çelebi Sultan Melmed'in yaptırdığı cami, geçirdiği onarımlarla çok değişmiş, bu arada büyütülmüştür. Yalnız minare tabanı özgün durumundadır. Yapı XIX. yy'da II. Abdülhamit döneminde bugünkü durumuna getirilmiştir. Kareye yakın dikdörtgen görünümünde olan cami, ulu cami planındadır. Üstü, içerde 4 taş sütuna oturan 12 kubbeyle örtülüdür. Duvarlardan yalnız kuzeydekinde kırmızı kesme taş işçiliği görülür. Kuzey, doğu ve batıda bulunan üç kapıya, beşer basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Doğu ve batı kapılarının önünde sundurmalar vardır.

İç bölümde dört sütun ve bunlar üstündeki kemerlere oturan kubbeler görülür. Orta kubbe, ötekilerden daha büyük, daha yüksek olup üstünde aydınlık feneri bulunmaktadır. İç mekan süslemesi Osmanlı mimarisinin son dönemini yansıtır.

Kuzeybatıdaki minare, sekizgen tabanlıdır. Beden duvarlarına bitişik olan pabuç, kesme taş ve tuğla karışımından, gövde, tuğladandır. Önünde çınarlı ve havuzlu bahçesi bulunmaktadır.

HAMİDİYE CAMİSİ: İstiklal Caddesi'ndedir. II. Abdülhamid yaptırdığı için (1889) bu adla anılır. Kare planlıdır. Duvarları kırmızı kesme taştandır. Neoklasik üsluptaki yapının üstü kurşun kaplı tek bir kubbeyle örtülüdür. Önünde son cemaat yeri vardır. Ön yüzündeki iki sıra pencere aralarında, yine neoklasik üslupta çiniler görülür. İç süslemelerinde de geç dönem özellikleri egemendir. İki minareli olduğu için halk arasında "Çifte Minareli Cami" olarak tanınır. Caminin karşısındaki iki okuldan birini, camiyle birlikte II. Abdülhamid, öbürünü Sultan Reşat yaptırmıştır.

HAMİDİYE İDADİSİ: Hamidiye Camisinin karşısında yer almaktadır. Hamidiye İdadisi 1903 yılında II. Abdülhamit tarafından yaptırılmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra 1923 yılında Merkez İlkokulu olarak faaliyetine devam etmiştir.

Üzerinde İstanbul'da yaptırılarak 9 çift manda ile getirilen Sultan Abdülhamit'in tuğrası bulunan İdadî, kırmızı kesme taştan yapılan pencere ve kapı sütunları, zarif görünüşü ve mimarisiyle son derece görkemli ve ilgi çekicidir. Günümüzde Söğüt Sağlık Meslek Lisesi olarak kullanılmaktadır.

DARÜL İTAM: Hamidiye İdadisi'ne ek olarak 1919 yılında Sultan Reşat zamanında Kaymakam Sait Bey tarafından imece suretiyle yapılmış yapının arka kısmında bir mutfak bulunmaktadır.

Şehit çocuklarının yararlandığı bu binaya halk arasında "Şüheda Mektebi" veya "Şehitler Mektebi" denmekteydi. Günümüzde Söğüt Lisesi olarak kullanılmaktadır.

BALABAN CAMİ VE ÇEŞMESİ: Osman Gazi tarafından 1300 yılında yaptırılan cami, eski haliyle bir mescit olup bazı yerlerinin onarımı ve 1987 yılında eklenen minaresiyle bugünkü şeklini almıştır. Caminin önünde eski halini koruyan ve aynı ismi taşıyan bir de çeşme bulunmaktadır.

KAYMAKAM SAİT BEY ÇEŞMESİ: Kent merkezinde Çelebi Mehmet Camisinin önündeki parkın kenarındadır. Kaymakam Sait Bey'ce XIX. yy sonlarında yaptırılan, neoklasik üsluptaki çeşme, Osmanlı sanatı son döneminin önemli bir örneğidir.

Kademeli bir seki üstündedir. Çeşmenin üç kenarının ortalarında dilimli vazo biçiminde yalاکları, iki yanında kabartma yıldız motifleri bulunmaktadır. Yüzeyler sivri kemerli niş durumunda olup, nişin içi ve üstü renkli çinilerle kaplıdır. Üstte yazıt yer alır. Saçak bölümü, staktitli bir frizin üstünde yer alan kıvrık dallarla süslü, bir alınlık biçimindedir.

DURŞUN FAKİH TÜRBESİ (KÜRE BELDESİ): Şeyh Edebalı'nın damadı, Osman Gazi'nin bacanağı Dursun Fakih'in türbesi Osman Gazi zamanında yapılmıştır. Söğüt'e 16 km. uzaklıkta Küre beldesinin batısında sivri bir tepe üzerinde bulunan çatısı oturma çatı özelliğinde, sade kargir bir türbedir.

Türbenin çevresi Küre köyünün mesire yeri olarak kullanılmaktadır.

ORHAN BEY CAMİ (KÜRE BELDESİ): Orhan Gazi zamanında yaptırılan cami Küre beldesinin ortasında yer almaktadır. Sonradan restore edilmiştir. İçerisinde bakardan üzeri kalayla kaplı bir şamdan bulunmaktadır.

İSA SOFU TÜRBESİ (BORÇAK KÖYÜ): Söğüt'e 5 km. uzaklıkta Borçak köyünün doğusunda sivri bir tepe üzerinde yer alan türbenin ne zaman ve kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Osmanlıların ilk devirlerinden kaldığı sanılmaktadır.

Moloz taştan yapılmış beden duvarları kare plan üzerine oturmaktadır. Duvarlar yer yer ağaç hatıllarla takviye edilmiştir. Mekan üzerini örten küçük kubbe sekizgen kasnaklı olup tuğladan yapılmıştır.

SÜLEYMAN BEY TÜRBESİ (DEREBOYU KÖYÜ): Dereboyu köyünün kuzeybatısında yer alan türbe Osman Gazi zamanında yaptırılmış olup çok bakımsızdır.

İNÖNÜ SAVAŞLARI ZAFER ANITI (METRİSTEPE ANITI) (DORUK KÖYÜ): Eskişehir - Bozüyük karayolunun 12. km'sinde Metristepe'de bulunmaktadır. 29.6.1975 tarihinde açılan anıt 1. ve 2. İnönü Zaferleri'nin abidesidir. Her yıl 1 Nisan günü düzenlenen İnönü Şehitlerini anma törenlerinin ilki burada yapılmaktadır.

SÖGÜT ETNOGRAFYA MÜZESİ: Sögüt ilçe merkezinde bulunan ve 1977 yılında yapımına başlanan müze 12 Eylül 1981 yılında açılmıştır. Müzede Oğuzlar'ın Kayı Boyu Türklerinin mesken olarak kullandıkları, daha çok keçi ve koyun yününden dokunan keçe çadırlar içerisinde hasır, halı ve kilim serili olup, obanın içinde ve dışında günlük olarak kullandıkları çeşitli araç-gereçler silah vb. eşyalar bulunmaktadır.

Bunların yanısıra Bilecik ve Sögüt çevresinde kültürünü yansıtan, günlük hayatta kullanılan giyim kuşam, halı, kilim, çanak, çömlek, dokuma aletleri ve silahlar bulunmaktadır.

Müzede 45 arkeolojik, 687 etnografik eser ile 195 sikke ile bir mühür olmak üzere toplam 928 eser kayıtlıdır. 1992 yılında 9425'i yerli, 25'i yabancı olmak üzere toplam 9450 kişi tarafından ziyaret edilen müzeden aynı yıl 10300000 TL. gelir elde edilmiştir.

8.1.2.3. BOZÜYÜK İLÇESİ:

KASIM PAŞA CAMİSİ VE KÜLLİYESİ: Cumhuriyet Meydanı'ndadır. Külliye cami, şadırvan sübyan mektebi, helalar, imaret ve mutfak yapılarından oluşur. Külliye de ayrıca medrese, kervansaray ve hamam bulunduğu bilinmektedir. Ancak, bunlar yıkılmış, günümüze ulaşmamıştır.

Klasik Osmanlı camilerinin tipik örneklerinden biridir. 1525 - 1528 tarihlerinde Kasım Paşa yaptırmıştır. Mimar Sinan'ın yapıtı olduğu kabul edilir. Kare planlı ibadet mekanı, kuzey yöndeki son cemaat yeriyle birlikte dikdörtgen bir plan oluşturur. Duvarları kesme taştandır. Tek kubbeli yapının, önünde, sekizgen kasnaklara oturan üç kubbeli son cemaat yeri vardır. İbadet mekanında kubbe geçişi pandantiflerdedir. Kasnakta yuvarlak kemerli sekiz pencere, yüzlerde de iki sıra pencere bulunmaktadır. Giriş kapısı ve mihrabın yanındaki pencerelerin ahşap kanatları, "kündekari" ağaç işçiliği ve yer yer konulmuş fildişi kakmalarıyla ilgi çekicidir. Mihrap ak küfeki taşındadır. Üstü palmetlerle süslüdür. Ak mermerden minberi oldukça sade olup, çeşitli renkte çinilerle kaplıdır. Doğu duvarındaki mermerden vaat kürsüsünün üst bölümünde, iki sıra mukarnas ve üstünde çini panolu bir korkuluk yer alır. Ayrıca, güneydoğuda bir kürsü daha bulunmaktadır. Hama'dan gelmiş 1.75 m yüksekliğinde dört sütunun üstüne kare bir mermer levha konarak kürsü durumuna getirilmiştir. Korkuluk, çinilerle kaplanmıştır. Sütunlarda yazı frizi yer alır. Giriş motifleriyle süslü sütun başlıkları caminin en ilginç öğelerindedir. Caminin içinde altın yıldız, kiremit kırmızısı, lacivert, yeşil, ak ve sarı renklerin kullanıldığı kalem işi süslemeler, özgündür. Bunlarda klasik örgüler, rozetler, hatayi ve kıvrık dal motifleri kullanılmıştır.

Kubbe ortasında da altın yıldızlı bir göbek bulunmaktadır. Kasım Paşa Camisi çini süslemeleri yönünden de oldukça zengindir. Döneminin ayırıcı tekniği olan renkli sırta yapılmış çinilerde, motiflerin özgün olması ve başka örneklerine rastlanmaması önemlidir.

Kuzeybatıda yer alan minarenin kaidesi düzgün, kırmızı taştır. Kademeli bir silmeden sonra gelen pabuç kırmızı taştır. Ak taşın silindirik gövdede altta ve üstte kırmızı taş frizler görülür. Tek şerefenin altı mukarnalıdır. 32,50 m yüksekliğindeki minare, çinko külahla son bulur.

KASIM PAŞA İMARETİ VE KÜMBETİ: Kasım Paşa Camisinin batısında bulunmaktadır. Cami ile birlikte inşaa edilmiştir.

Kasım Paşa İmaret, kesme taşın yapılmış ve üzeri kiremit çatıyla kaplı dikdörtgen biçimli yapı oldukça sağlamdır.

KUMRAL ABDAL TÜRBEŞİ (YEDİLER TÜRBEŞİ): Bozüyük ilçe merkezinin 1 km güneyinde, Kovalıca yolu üzerindedir. Osman Gazi döneminde yapılmış 1880 yılında onarım görmüştür.

İNÖNÜ ŞEHİTLİĞİ: Bozüyük - Eskişehir - Kütahya yol ayrımı yakınında ilçe merkezine 6 km uzaklıkta bir yamaçta yer almaktadır. Çok sayıda şehit mezarının bulunduğu şehitliğin etrafı çam ve köknar ağaçları ile çevrilidir. İçerisinde mermerden yapılmış şehitlik nişan taşı bulunmaktadır.

1 Nisan'da yapılan İnönü Şehitleri Anma Günü Törenleri burada yapılmaktadır.

İNTİKAMTEPE ŞEHİTLİĞİ: Bozüyük Dodurga yolu üzerinde yer almaktadır. Kurtuluş Savaşı şehitlerinin kabirleri bulunmaktadır.

8.1.2.4. OSMANELİ İLÇESİ:

RÜSTEM PAŞA CAMİSİ: Çarşı içindedir. Klasik üsluptaki yapı, Ulu Cami adıyla tanınır. 16. yy'da Mimar Sinan'ın çıraklarından birinin yaptığı kabul edilir. Kareye yakın dikdörtgen planlı cami, kesme taşın yapılmıştır. Tavan ve çatı ahşaptır. Önünde, altı sütunlu son cemaat yeri bulunmaktadır. İç bölümde, mekanı kasetli bir tavan örter. Her yönde ikişer pencere vardır. Kible duvarındaki XVII. yy'dan "Kabe resimli" çini pano, caminin tek süsüdür.

KİLİSE: İznik - Rum İmparatorluğu zamanında yapılmıştır. Antik ve Bizans sanatları karışımı kilise aynı zamanda doğu ve batı sanatının işlendiği bir eserdir. Duvarları sağlam olan yapının çatısı çökmüştür.

ESKİ HÜKÜMET KONAĞI: Cumhuriyet Dönemi eseri olan yapının içi tamamen ahşap kaplıdır. Zaman zaman onarım görmüş olan yapıda şu anda göçmenler geçici olarak iskan edilmiştir.

8.1.2.5. İNHİSAR İLÇESİ:

KÖSEMIHAL (MIHALGAZİ) TÜRBESİ (HARMANKÖY): Harmanköyde bulunan türbenin üzeri açık, etrafı duvarlarla çevrilidir.

8.1.2.6. GÖLPAZARI İLÇESİ:

MIHAL BEY HANI (TAŞHAN) (TAŞTAN KERVANSARAY): Tipik bir konak hanı olan yapı, dikdörtgen planlıdır. Yazıtından, Mihal Bey'in 1318'te yaptırdığı anlaşılmaktadır. Tuğla derzli yontma taştan yapılan duvarlar, uzun kenarlarda taş silmelerle biter. Çift eğimli çatı kuzey ve güneyde üçgenler oluşturur. Çift kanatlı kapıdan girilen dikdörtgen bölümden, kemerli bir geçitle ana bölüme geçilir. Burası üç bölümlüdür. Her bölümde ocak nişleri vardır. Tonoz biçimindeki üst örtünün ağırlığını karşılamak için duvardan duvara kalın ahşap gergiler konmuştur.

Mazgal pencereler, yalnızca doğu duvarındadır.

MIHALBEY HAMAMI: Mihal Gazi tarafından yaptırılan hamam kühanlı olup, sıcaklık kısmı kubbelidir. Soğukluk kısmında ise tonoz bulunmaktadır.

Günümüze soğukluk ve sıcaklık bölümleri kalmıştır. Orta bölümü kubbeyle örtülü soğukluğun iki yanında, yarım kubbeli eyvanlar yer alır. Eyvanlardan, biri ara hücreyi kare planlı, kubbeli sıcaklık bölümüne, oradan da birer kapıyla iki halvet hücrelerine geçilir.

KASIMLAR CAMİİ (KASIMLAR KÖYÜ): Gölpazarı'nın 15km güneybatısındaki Kasımlar Köyü'ndedir. Kimin yaptırdığı bilinmemektedir. XVII. - XVIII. yy'da yapıldığı sanılmaktadır. Dikdörtgen planlı yapının kuzey yönüne, sonradan son cemaat yeri eklenmiştir. Duvarlar moloz taştandır ve oldukça yüksektir. İç bölümde, iki ahşap sütuna oturan ahşap mahfil ve yarım silindir biçiminde mihrap nişi yer alır. Ahşap tavandaki aşboyalı süsleme, ilgi çekicidir. Duvarlarda iki sıra pencere görülür.

KAPILI KAYA: İlçe merkezinin 2 km doğusunda Gölpazarı - Taraklı yolunun kuzey tarafında kayalıkta, kayalara oyulmuş bir oda şeklindedir. Odanın içinde ocaklığı bulunmakta olup, ocağın üst kısmındaki Roma yazısından buranın Romalılar tarafından yapıldığı sanılmaktadır.

GORDİOS'UN KAYA MEZARI: Kasımlar köyünün altındaki vadide bulunan kaya oda şeklinde oyulmuş olup, dış ve iç kapı yerleri mevcuttur. Bu oda boşluğunda tahrip edilmiş üç adet lahit yeri bulunmaktadır. Lahitlerden birinin Gordios'un diğerlerinin ise çocuklarına ya da eşine ait olduğu sanılmaktadır.

8.1.2.7. PAZARYERİ İLÇESİ:

KARAMUSTAFA PAŞA CAMİSİ: 18. yy'da yapılmış olan cami Yunan işgali sırasında tamamen yanmış olup 1934 yılında halk tarafından duvarları taş çatısı ahşap olarak yeniden yapılmıştır.

TABLO: 39

**BİLECİK'TE BULUNAN KORUNMASI GEREKLİ TEK
YAPILAR VE SİT ALANLARI**

İDARİ YAPILAR	3
SİVİL YAPILAR	112
DİNSEL YAPILAR	33
KÜLTÜREL YAPILAR	22
ENDÜSTRİYEL YAPILAR	1
ANITSAL YAPILAR	2
MEZARLIKLAR	2
ŞEHİTLİKLER	2
DOĞAL (ÇINAR + PARK)	2
ARKEOLOJİK SİT ALANI	19
TOPLAM	198

BİLECİK İLİNDEKİ TESCİLLİ ESKİ ESERLER

MERKEZ İLÇE

ADI	GRUBU	TÜRÜ	DURUMU
OSMANGAZİ CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	KÖTÜ
ORHANGAZİ(KURŞUNLU) CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	İYİ
SMİRLER CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	KÖTÜ
KARACALAR CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	KÖTÜ
AKKALDIRIM CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	KÖTÜ
ŞEYH EDEBALI TÜRBESİ	DİNSEL	TÜRBE	İYİ
ŞEYH EDEBALI KÜLLİYESİ	KÜLTÜREL	KÜLLİYE	İYİ
ORHANGAZİ İMARET AŞEVİ	KÜLTÜREL	HAN	KÖTÜ
ORHANGAZİ MEZARI	-	MEZAR	İYİ
METRUK HAMAM	KÜLTÜREL	HAMAM	KÖTÜ
SAAT KULESİ	KÜLTÜREL	SAAT K.	İYİ
HUKUMET KONAĞI	İDARİ	HUKUMET K.	İYİ
ANADOLU LİSESİ	KÜLTÜREL	OKUL	İYİ
ESKİ BİLECİK	1.DERECE ARK. SİT ALANI	-	-
MALHATUN TÜRBESİ	DİNSEL	TÜRBE	KÖTÜ
TABAKHANE HAMAMI	KÜLTÜREL	HAMAM	KÖTÜ
ORHANGAZİ C.(İLYASBEY BC.)	DİNSEL	CAMİ	
ORHANGAZİ HAMAMI(" ")	KÜLTÜREL	HAMAM	
ÇINAR AĞACI (" ")	DOĞAL	AĞAÇ	-
HAMAM(PELİTÖZÜ KÖYÜ)	KÜLTÜREL	HAMAM	
KÖPRÜLÜ M.P.CAMİİ(VEZİRHAN K.)	DİNSEL	CAMİ	İYİ
KÖPRÜLÜ MEHMET P.KERVANSARAYI (VEZİRHAN K.)	KÜLTÜREL	K.SARAY	KÖTÜ
YILLIK HÖYÜĞÜ(BEYCE K.)	1.DERECE ARKEOL.SİT		
MARMARA ÖREN YERİ(BEYCE K.)	1.DERECE ARKEOL.SİT	ÖREN YERİ	
CUMALI KÖYÜ KIRCA MEVKİİ	1.DERECE ARK. SİT ALANI		
ESKİ BAYIR KÖYÜ	1.DERECE ARKEOL.SİT	ÖREN YERİ	

ADI	GRUBU	TURU	DURUMU
ÖMER AĞA EVİ(KUPLU KÖYÜ)	SİVİL MİM.	KONUT	ORTA
ÇARŞI CAMİİ(KUPLU KÖYÜ)	DİNSEL	CAMİ	ORTA
ÇEŞME,SARNIÇ,TERAS VE İSTİNAT DUVARI KALINTISI (KUPLU K.KİLİSE DERESİ MV.)	-	-	ORTA
MEZARLIK(KUPLU KÖYÜ)	ARKEOL.SİT	-	KÖTÜ
İKİZ HAMAM(KUPLU K.)	-	MEZARLIK	KÖTÜ
	KÜLTÜREL	HAMAM	KÖTÜ
SÖĞÜT İLÇESİ			
ERTUĞRUL GAZİ TÜRBESİ	DİNSEL	TÜRBE	İYİ
HAMİDİYE(ÇİFTE MİNARELİ)C.	DİNSEL	CAMİ	İYİ
HAMİDİYE İDADİSİ	KÜLTÜREL	OKUL	İYİ
DAR-ÜL İTAM	KÜLTÜREL	OKUL	İYİ
BALABAN CAMİİ VE ÇEŞMESİ	DİNSEL	CAMİ-ÇEŞME	ORTA
ÇELEBİ MEHMET ÇAMİİ	DİNSEL	CAMİ	İYİ
ERTUĞRUL GAZİ CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	İYİ
SAİT BEY(KAYMAKAM)ÇEŞMESİ	KÜLTÜREL	ÇEŞME	İYİ
KONUT	SİVİL MİM.	KONUT	ORTA
HALİME HATUN TÜRBESİ	DİNSEL	TÜRBE	ORTA
OSMANGAZİ DİKİLİTAŞI	DİNSEL	-	ORTA
ATATÜRK BÜSTÜ	ANITSAL	ANIT	İYİ
ERTUĞRUL GAZİ İLKOKULU	KÜLTÜREL	OKUL	İYİ
TEKEL DEPOSU	ENDÜSTRİYEL	DEPO	ORTA
ÇINARLI PARK	DOĞAL	PARK	-
DURSUN FAKİH TÜRBESİ(KÜRE K.)	DİNSEL	TÜRBE	İYİ
ORHANBEY CAMİİ(KÜRE K.)	DİNSEL	CAMİ	İYİ
SÜLEYMAN BEY TÜR.(DEREBOYU K.)	DİNSEL	TÜRBE	KÖTÜ
İSA(SOFU)DEDE TÜR.(BORÇAK K.)	DİNSEL	TÜRBE	KÖTÜ
CAMİ(BORÇAK KÖYÜ)	DİNSEL	CAMİ	ORTA
OLUKLU KÖYÜ YUKARI YÜV	ARKEOLOJİK		-
MEVKİİ HÖYÜĞÜ	SİT ALANI	HÖYÜK	-
YESİLYURT KÖYÜ HÖYÜĞÜ	1.DERECE		-
	ARK.SİT AL.	HÖYÜK	-
METRİSTEPE ANITI	ANITSAL	ANIT	İYİ

BOZUYUK İLÇESİ			
ADI	GRUBU	TÜRÜ	DURUMU
KASIMPAŞA CAMİİ VE KULL.	DİNSEL	CAMİ-KUL.	İYİ
KASIMPAŞA İMARETİ VE			
KUMBETİ	KÜLTÜREL	HAN	İYİ
KUMRAL ABDAL TÜRBESİ	DİNSEL	TÜRBE	KÖTÜ
KUMBET	KÜLTÜREL	HAMAM	KÖTÜ
ÇİMSE-İŞ SENDİKA BİNASI	İDARİ	SENDİKA	İYİ
KONUT	SİVİL MİM.	KONUT	İYİ
GÜNYARIK KÖYÜ ÖREN MVK.	1.DERECE ARK.	KİLİSE VE	KÖTÜ
	SİT ALANI	NEKROPOL	
YENİ DODURGA KÖYÜ	1.DERECE ARK.		
KİLLİ HÖYÜK	SİT ALANI	HÖYÜK	-
ÇOKÇAPINAR KÖYÜ HÖYÜĞÜ	1.DERECE ARK.		
	SİT ALANI	HÖYÜK	-
DODURGA BUCAĞI TÜMÜLÜSÜ	1.DERECE ARK.		
	SİT ALANI	TÜMÜLÜS	-
GAVURTEPE(DODURGA BC.)	1.DERECE ARK.		
	SİT ALANI	-	-
İNTİKAMTEPE ŞEHİTLİĞİ	-	ŞEHİTLİK	İYİ
İNÖNÜ ŞEHİTLİĞİ	-	ŞEHİTLİK	İYİ
YÖRÜKÇEPNİ KÖYÜ HÖYÜĞÜ	ARK.SİT ALANI	HÖYÜK	-
OSMANELİ İLÇESİ			
KİLİSE	DİNSEL	KİLİSE	ORTA
RÜSTEM PAŞA CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	ORTA
KIRGILLI CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	KÖTÜ
ESKİ HÜKÜMET KONAĞI	İDARİ		ORTA
TAŞ KÖPRÜ	KÜLTÜREL	KÖPRÜ	KÖTÜ
107 KONUT	SİVİL MİM.	KONUT	-
MEDETLİ KÖYÜ HÖYÜĞÜ	1.DERECE ARK.		
	SİT ALANI	HÖYÜK	-

INHİSAR İLÇESİ

ADI	GRUBU	TÜRÜ	DURUMU
KÖSEMİHAL TURBESİ(HARMANKÖY)	DİNSEL	TURBE	KÖTÜ
YARIKKALE KALESİ(HARMANKÖY)	-	KALE KAL.	KÖTÜ
HATİP DEDE TURBESİ(")	DİNSEL	TURBE	KÖTÜ
ŞADIRVANLI CAMİİ(")	DİNSEL	CAMİ	KÖTÜ
ŞADIRVAN(")	KÜLTÜREL	ŞADIRVAN	KÖTÜ
ÇİRAEVİ(")	SİVİL MİM.	-	KÖTÜ
HAMAM YERİ(")	KÜLTÜREL	HAMAM	KÖTÜ
HAMAM(YAKACIK KÖYÜ)	KÜLTÜREL	HAMAM	KÖTÜ

PAZARYERİ İLÇESİ

KARA MUSTAFA PAŞA CAMİİ	DİNSEL	CAMİ	ORTA
KURTKÖY KARASU HÖYÜĞÜ	1.DERECE ARK. SİT ALANI	HÖYÜK	-

GÖLPAZARI İLÇESİ

TAŞTAN KERVANSARAY (MİHAİLBEY HANI-TAŞHAN)	KÜLTÜREL	K.SARAY	ORTA
ZİNCİRLİ KUYU	SİVİL MİM.	KUYU	ORTA
MİHALBEY HAMAMI	KÜLTÜREL	HAMAM	KÖTÜ
KASIMLAR CAMİİ(KASIMLAR K.)	DİNSEL	CAMİ	ORTA
İNCİRLİK KÖYÜ	2.DERECE ARK. SİT ALANI	TUMULUS NEKROPOL	-
AKTAŞ KÖYÜ BESEVLER OBASI HÖYÜKLERİ	1.DERECE ARK. SİT ALANI	2 HÖYÜK	-
CAMİ(KUMBET KÖYÜ)	DİNSEL	CAMİ	ORTA

8.2. KÜLTÜREL YAPI

8.2.1. YAŞAMA BİÇİMİ

Batı Anadolu Bölgesi'nin en küçük ili olan Bilecik 1924'de il olmasına rağmen yakın zamanlara dek tipik bir Anadolu kasabası görünümünü korumuştur.

Yöre halkının en önemli geçim kaynağı tarımdır.

İl'deki, dışa kapalı tarım toplumu yapısı ve buna bağlı yaşam biçimi yakın zamanlara dek varlığını korumuştur. Bu yaşam biçimi, kırsal kesimde günümüzde de güçlüdür. Kent kesimi, 1970'lerle başlatılan sanayi yatırımlarının etkisiyle, yavaş da olsa geleneksel yaşam biçiminden sıyrılmaktadır.

Kırsal kesimde ataerkil, geniş ailenin önemli bir yeri vardır. Ailede kadının yükü ve sorumlulukları oldukça ağırdır. Erkeğin en önemli yardımcısı olmasına karşın söz hakkı, sorumluluklarıyla orantılı değildir. Çocuklar, iş gücünün önemli bir parçasıdır. Daha küçük yaşta tarlada çalışıp hayvanlara bakarak üretime katkıda bulunurlar. Kuşaklar arası ilişkiler, saygı ve boyun eğme temeline dayanır. Örneğin yaşlılar ve gençler, ayrı ayrı kahvelere giderler.

Kentlerdeyse geniş aileler gittikçe azalmakta, çekirdek aile, daha önemli bir yer tutmaktadır. Öte yandan iletişim, ulaştırma ve ticaret olanakları kentli nüfusun, beslenme, giyim ve davranış alışkanlıklarıyla birlikte yeni bir yaşama biçimini tanımlarını sağlamıştır. Bu bakımdan Bozüyük İlçesi kent yaşamına geçiş sürecinde öbür ilçelere göre oldukça hızlı bir gelişme göstermiştir.

8.2.2. GİYİM KUŞAM

Bilecik'te giyim kuşam birçok bakımdan değişiklikler gösterir. Büyük yerleşme merkezlerinde, geleneksel giysiler yerlerini çağdaş giysilere bırakırken geleneksel yapının etkisi ve ekonomik olanakların sınırlılığı, kadın giyiminde, yöreye özgü yeni biçimler ortaya çıkarmıştır. Kara pamukludan yapılan, kollu, eteği ayak bileklerine dek uzanan "Kırlık", manto yerine giyilmektedir. Örtme, atkı ya da mahrama gibi başa örtülen giysiler de giyimi tamamlar. Değişme, en çok erkek giyiminde görülmektedir. Kadın giyiminde, yer yer geleneksel giysilere rastlanmaktadır.

"Manav" denilen yerli halk, kırsal alanda, üçetekten şalvar ve yeleğe sonra da etekliğe geçmiştir. Gençler düğünlerde, kına gecelerinde, Hıdrellez'de günün modasına göre giyinirler. Köy içinde ve kasabaya inerken "Kırlık" giyilir.

Geleneksel kadın giysilerinden şalvar, çok bol olup, ön yüzü kırmalıdır. Kumaş, önde toplanır. Mintan, cepken, bürümcük, gömlek, üstlük, manav kadın giysilerindedir. Bele "şal kuşak" ya da "Trablus kuşak" bağlanır. Başa bağlanan krepin oyaları, çiçeklerden bir taç gibidir. Önlerine, pamuktan ya da "arare çepeli"den (ipek kozasının bozuklarından) dokunmuş, belden hafif büzgülü, ayak bileklerine dek uzanan önlükler bağlarlar. Önlükler, yeşil ya da bordo üstüne ak, ince çizgilidir; etek ucunda kocabaş, haşhaşbaşı, altmış tefe, kartal, köpek izi gibi değişik adlarda renkli süsler bulunur. Çoraplar mor, bordo, bağiran pembe renklerde; konçlarına ak, kara ve yeşil renklerin karışımıyla gül ve yaprak süsleri işlenmiştir.

Karakeçeli Aşireti'ne bağlı Yörük köylerinde kadın giysileri, öbür yörelerdeki Yörük kadın giysileriyle benzerlik gösterir. Başa "terlik" giyilir ve "telli al" bağlanır. Telli al, kırmızı üstüne tel kırmayla, kazayağı süsleri işlenmiş kare biçimi bir örtüdür. Kenarlarında 5 cm. genişlikte, yeşil renkte bir başka kumaş vardır. "Vala saçağı" denilen bu kumaşın çevresi boncuk ya da pulla süslenmiştir. Telli alı, gelin olacak kız işler. Düğünden sonra damada sunulan yemiş tepsisi üstüne konur. Çocuk doğduğunda da telli aldan, bebek yorganı dikilir. Başa, ayrıca oyali bir tülbent ya da krep, çatki biçiminde bağlanır. Burada tek tek düzeltilen oyalarla baş çevresinde bir çember oluşur. Üstüne gümüş ya da bafon (gümüşe benzeyen bir metal) takılar takılır. Yörük kadınlarının bir özelliği de başlarına çiçek takmalarıdır.

Pamuklu dokumadan yapılan göyneklerin etek önü işlemelidir. Uzunlukları ayak bileğine ulaşır. Üste, biri pamuklu dokumadan öbürü Antep dokumasından iki "üçetek" giyilir. Bele kırmızı yünden, uçlarına "kazayağı" işlenmiş, ince, uzun bir kuşak, uçları arkaya gelecek biçimde bağlanır. Ev dokuması lacivert yünlüden önlüklerin etek uçlarına "S" biçimi süsler işlenmiştir. Göğüse "destemal" denilen bir mendil bağlanarak göyneğin açık bıraktığı bölüm örtülmüş olur. Kırmızıdan yapılan destemalin üstü ak noktalı kenarları da ak çizgilidir. Çevresine pullu oya geçirilmiştir. Bu mendile bazı yerlerde "bağır valası", "bağırılık" da denilmektedir.

Ayıklarda tek mille örülen kırmızı, lacivert, ak ve sarı renklerden, üçgen süslü çoraplar ve kısa konçlu Yörük çizmesi vardır.

8.2.3. BESLENME BİÇİMLERİ

Bilecik ilinde geleneksel beslenme yöntemleri etkinliğini sürdürmektedir. Beslenmede, tahıl türleri ilk sırayı alır. İl'e özgü yemeklerin çoğunluğunu hamur işleri oluşturur. Yöre halkının bir bölümü, ekmeğini kendisi pişirir. Pide, bükme hodalak, fırında pişirilen ekmeğin türleridir.

Ayrıca yeni sönmüş ocağın kıvılcımlı küllü ateşine gömülerek yapılan kömme diye adlandırılan bir tür ekmek de yapılmaktadır.

Yöre halkı makama, tarhana, kuskus, erişte gibi yiyecekleri de kendisi hazırlar. Bilecik'te, kentsel beslenme biçimleri giderek etki alanını genişletmektedir. Ancak, geleneksel beslenme düzeni ve özgün yemekler, ağırlığını korumaktadır. Büzme, nohutlu tavuklu mantı, keşkek, ovmaç çorbası, mercimekli mantı, kesme hamur, saçta yufka böreği, yağlı yufka, su böreği, keklük kebabı, güveç, kuru fasulye, kuskus pilavı, piruhi, samsı, pancar pekmezi, saç kebabı, güveç, köpük helvası, hoşmerim, katırcı helvası, karacaoğlu helvası, cevizli üzüm sucuğu, mantı, kavurğa, Bilecik'e özgü yemeklerin başlıcalarıdır.

NOHUTLU, TAVUKLU MANTI: İçerisine nohut ve karabiber doldurularak hazırlanan ve fırınlanarak pişirilen bir tür mantı.

KEŞKEK: Buğday ve tavuk ile pişirilen piştikten sonra üzerine tereyağda yakılmış biber eklenip ezilerek hazırlanan ve yufka ekmeği ile servis edilen bir yemek.

OVMAÇ ÇORBASI: Et suyu içerisine topak şeklinde hamurlar eklenip pişirilen ve üzerinde bol nane ve kızartılmış bayat ekmekle servis edilen bir tür çorba.

LİNGA TATLISI: Bir çeşit kreptir. Arasına pekmez ve ceviz konur üzerine ceviz dökülerek servis yapılır.

CEVİZLİ NİŞASTA HELVASI: Nişasta, pekmez, şeker, yağ ve cevizle hazırlanan bir tür helvadır.

8.2.4. HALK MÜZİĞİ VE GELENEKSEL OYUNLAR

Yöre, halk müziği ve oyunlar bakımından oldukça zengindir.

HALK MÜZİĞİ: Bilecik'te yörenin konumundan dolayı zeybek ve kaşık oyunu türleri yaygındır. Bu nedenle, türkülerinde ve oyun ezgilerinde, bu türlerin etkileri seçilebilmektedir. Ayrıca yöreye Rumeli göçmenlerinin gelmesi ile Yunanistan, Bulgaristan ve Sırbistan'dan göç ederek Bilecik'e yerleşen Türk kökenli göçmenlerin ezgi ve oyunları benimsenmiş, yöre müzik kültürüyle kaynaşarak Bilecik'e özgü "Karşılama" türünün doğmasına yol açmıştır.

Karşılama, Trakya'da oldukça yaygın bir oyun türüdür. Ritm bakımından dokuz zamanlıdır. 2 + 2 + 2 + 3 biçimindedir. Bilecik yöresinde de aynı ritm görülmektedir. Burada 2, 4, 9 zamanlı ezgiler çoğunluktadır. Zeybeklerin de dokuz zamanlı türüne çok rastlanmaktadır. 2 + 2 + 2 + 3 düzümünün yanı sıra 3 + 2 + 2 + 2 düzümleri de vardır.

Ayrıca dokuz zamanlı olan ağır oyun havaları, iki zamanlı olan tek oyun havası ile kaşık havaları vardır.

Günümüze dek derlenmiş Bilecik ve yöresi türkülerinden 5, 6 ve 10 zamanlı örneklere rastlanmamıştır. Karma ve bileşik düzümler oldukça azdır. Misket, kerem, kesik ve garip ayağından türküler çoğunluktadır. Türküler, genellikle bağlama ailesi eşliğinde (çura, divan, bağlama) tef, kaşık, zil, zurna, kavallar, davul, darbuka ile çalınıp söylenmektedir. Anadolu'nun birçok yöresinde olduğu gibi klarnet, Bilecik yöresinde de görülmektedir.

Halk şiirinde birçok örneği bulunan atışmalı türküler, burada da görülmektedir.

HALK OYUNLARI: Osmanlı Devleti'nin kuruluş yeri olduğu için Bilecik ve çevresinin ayrı bir önemi vardır. Yöre halk oyunlarında uzun bir geçmişin izlerine rastlanmaktadır. Bunlarda zeybek, karşılama ve kaşıklı oyunlar iç içedir. Genellikle oyunlar türkülüdür. Davul-zurna, bağlama ve kemane eşliğinde oynanır. Bilinen başlıca oyunlar şunlardır:

Kara Koyun, Bilecik Karşılması, Söğüt'ün Erenleri, Kral Kızı.

Önemli oyunlardan biri olan Söğüt'ün Erenleri de Nilüfer Hatun'un Orhan Bey'ce kaçırılışını anlatır.

Yörede derlenen oyunlar sayıca azdır. Yöre halkı bilinen oyunların dışında Bilecik türkülerinin çoğuyla da oyunlar oynamaktadır.

8.2.5. GELENEKSEL EL SANATLARI

EL İŞLERİ: (Örücülük ve İşlemecilik): Bilecik'te çeşitli oya yapımı, dantel, kanaviçe, yün patik, yün çorap, eldiven, oya örülmekte olup; tek tığla örülen kırmızı, sarı, lacivertin kullanıldığı yörük çorapları ve iğne oyası yapılmaktadır.

Pazaryeri ilçesinde örücülük ve işlemecilik sanatı yaygındır. Kazak, yün çorap, hırka, eldiven, atkı, patik gibi giysilerle kanaviçe ve danteller örülmektedir.

Söğüt ve Bozüyük ilçelerinde el oyaları, oyalı yazmalar, çorap, patik, kanaviçe ve dantel yapılmaktadır.

Gölpazarı ilçe merkezi ve köylerinde en yaygın olarak görülen el sanatı, el örgüsü çorap örücülüğüdür. Patiklerin üzerindeki işlemler ve kullanılan renkler ilgi çekicidir. Çorap ve patik örmek için kullanılan ip yöredeki hayvanların yününden elde edilmektedir.

Ayrıca Merkez Ayvacık ve Karaağaç köylerinde söğüt ve fındık çubuklarından küfe, sepet örücülüğü ile mısır koçanını saran kabuktan hasır ve namazlıklar örülmektedir.

İpekçiliğin yaygın olduğu Osmaneli ilçesi ve köylerinde ipek kozasından elde edilen ipekler boyanarak çeşitli el işlerinde (İğne oyası, yazma, tülbent) kullanılmaktadır.

Önemli bir el sanatı olan ipekten iğne oyası yapımı yaygındır. Yörenin oyları "Çiçek", "Biber", "Dut", "Kılçık", "Yelpaze", "Karanfil", "Hanım Beğendi", "Bey Beğendi", "İki Elti", "Güllü" gibi isimlerle anılır.

DOKUMACILIK: İl'de dokumacılık yaygındır. Özellikle ipek ve yün halı dokumacılığı önemli bir el sanatıdır. İkizce, Kızıldamlar, Cumalı, Kavaklı ve İlyasça köylerinde ipek ve yün halı dokumacılığı yapılmaktadır.

Pazaryeri ilçesinde son zamanlarda yün ve ipek halı dokumacılığı büyük bir gelişme göstermiştir. Hereke tipi halı dokumacılığı yaygındır. Büyükelmalı, Bahçesultan, Nazıfpaşa ve Burçalık köylerinde ipek halı dokumacılığı; ilçe merkezi ve bir kısım köylerde astarlık ve gömleklik naylon-seten kumaş dokumacılığı (Fason dokuma) önemli gelişme göstermiştir.

Bozüyük ilçesi Kandilli, Karaağaç, Bozalan, Çokçapınar, Delielmacık köylerinde ipek halı ve yün halı tezgahlarında dokumacılık yapılmaktadır.

Gölpazarı ilçe merkezinde de ipek halı, yün halı, kilim, battaniye, hasır ve bez dokuma yapılmaktadır. Yine, yerli pamuktan, el eğirmesi iplikten iç çamaşırı, örtü, çarşaf, sofra bezi yapılmaktadır. Kurşunlu köyünde el tezgahlarında bez dokumacılığı yapılmaktadır.

Osmaneli ilçesi ve köylerinde el dokuması, halı yapımı yaygındır. Selimiye, Balçıkhisar ve Orhaniye köylerinde ipek halı dokuması ve Balçıkhisar'da kilim dokumacılığı yapılmaktadır.

Söğüt ilçesine yerli pamuktan el eğirmesi iplikle; iç çamaşırı, bez, çarşaf dokunmaktadır. İlçe ve köylerinde elde edilen ipekler, ipek halı dokumacılığında kullanılmaktadır. Düzdağ ve Doruk köylerinde ipek halı dokumacılığı, Borçak köyünde kilim, hasır ve heybe dokumacılığı yapılmaktadır.

Yenipazar ilçe merkezi, Katran, Kükürt, Selim, Nasuhlar köylerinde bez dokuması yapılmaktadır. Ayrıca Nasuhlar köyünde heybe ve kilim dokunmaktadır.

İl'de 1989 verilerine göre 184 ipek halı 42 yün halı olmak üzere toplam 226 halı tezgahı bulunmaktadır.

TOPRAK ÜRÜNLERİ: Pazaryeri ilçesi Kınık köyünde 1948'den beri çok sayıda atölyede topraktan kap-kaçak, saksı, vazo, testi, sürahi, kül tablası, çeşitli biblolar,

küp vb. çeşitli toprak ürünleri yapılmakta ve bunlar Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Kapadokya ve diğer turistik yöreler ile yurdun çeşitli yerlerinde pazarlanmaktadır.

AĞAÇ İŞLERİ: Bilecik merkez ilçede ağaçtan çeşitli kutular, biblolar, kolyeler, anahtarlıklar, duvar aplikleri, oyma sehpa, resim çerçeveleri, isimlik, abajur, gazetelik, çiçeklik ve duvar panoları yapılmaktadır.

Ayrıca; Pazaryeri ilçesi Dereköy, Arapdede ve Sarıdayı köylerinde yapılan ağızlık, kalemlik, isimlik, masa kalemlikleri, biblo vb. turistik değer taşıyan ağaç işleri çeşitli turistik yörelere pazarlanmaktadır.

MERMER İŞLERİ: Bilecik'te üretilen mermerlerden yer döşemesi, mutfak tezgahı yanında; çeşitli biblolar ve süs eşyaları da yapılmaktadır. Ayrıca değişik desenlerde işlenmiş mermer yapıtlar ortaya çıkarılmaktadır.

8.2.6. YEREL MİMARİ VE ÖZELLİKLERİ:

Eski Bilecik, birbirinin güneşini, havasını ve görünüşünü kesmeyecek şekilde yapılmış; kırmızı kiremitli, ahşap tavanlı, genellikle beyaz badanalı ve çatıları birbirine değen evlerden oluşurdu.

En önemli özelliği 2-3 katlı oluşu olan bu evlerde yakın bir tarihe kadar inşaat malzemesi olarak kerpiç ve ağaç kullanılmaktaydı. Evlerin alt katları hizmet bölümleri, ara katlar asıl yaşama odaları veya ipekböcekçiliği için ayrılmıştı. Cumbalı yapılarda ahşap ve taş uyumlu olarak kullanılıyordu.

Özellikle Osmaneli merkezi ve çevre köylerinde yoğun Osmanlı dönemine ait sivil mimarlık örnekleri halen mevcuttur. Osmaneli'nde 107 konut tescil edilerek koruma altına alınmıştır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra yapılmış yapılarda ise; yapı tekniği tamamen ahşap özellik göstermektedir.

İlin sahip olduğu tarihi - kültürel değerlerin birçoğu Türk sanat tarihinin ilk dönem Osmanlı mimarlık eserlerinin bulunduğu çağa aittir. Camiler genellikle taş temelden, kare plan üzerine kubbeli, bir kısmı tamamen taştan sade özellikte yapılmıştır. Yine kubbeli özellikte yapılmış, fazla incelik göstermeyen hamamlar ise; soğuktan sığağa doğru ilerleyen bölümler halindedir. Türbelerin inşasında kesme taşlar kullanıldığı gibi tuğla da kullanılmış ve üzeri kubbeye örtülmüştür. Kesme taş ve tuğlanın da kullanılarak yapıldığı kervansaraylar ise dikdörtgen plana sahip ve kapı üzerleri kemerlidir.

Ayrıca; köprüler taştan yapılmış, çeşmeler neoklasik yapıda, surlar Roma ve Bizans dönemine ait özellikte, kilise antik ve Bizans sanatları karışımı üslupta yapılmıştır.

8.2.7. BELİRLİ GÜNLER

Bilecik'te çeşitli şenlik, anma günü ve panayırılar düzenlenmektedir. Bunlardan en önemlileri "Şeyh Edebalı Kültür Şenliği ve Kurtuluş Bayramı" ile "Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenliği"dir.

Bilecik merkezde 1986 yılından beri her yıl eylül ayının 6-8'i arasında üç gün süre ile "Şeyh Edebalı, Kültür Şenliği ve Bilecik'in Düşman İşgalinden Kurtuluş Bayramı" düzenlenmektedir. Şenlik süresince halk oyunları ekiplerince gösteriler ve konserler, "Şeyh Edebalı ve Ahilik" konulu sempozyum ve çeşitli sergiler düzenlenir. Şeyh Edebalı türbesini ziyaret edenlere geleneksel şenlik pilavı ikram edilir.

Söğüt'te Eylül ayının ikinci hafta sonu yapılan "Ertuğrul Gazi" törenlerine çok sayıda yerli ve yabancı turist gelmektedir. Kayı Boyu'nun Karakeçili aşiretinden ve Ertuğrul Bey soyundan geldiği kabul edilen Kuyucak Yörükleri ile Anadolu'nun her tarafından yörükler Söğüt'e gelir. Yörükler Ertuğrul Gazi Türbesi'nin çevresini tavaf ederler. Konuklara geleneksel bulgur pilavı ve üzüm ikram edilir.

Tören alanında çeşitli yörelerden gelen folklor ekiplerinin oyunları, paraşüt gösterileri, cirit oyunları, yörüklerin kına gecesi ve yaşantıları canlandırılır. Törenler üç gün sürer.

HIDRELLEZ: Hidrellez kutlamaları 6 Mayıs'ta yapılır. Bir gün önce ateşler yakılarak etrafında halka oluşturulur. Ateşin üzerinden atılır. Dua yapılır, dilekler dilenir.

Kutlama hazırlıklarına başlanır. Herkes evlerini temizler ve yeni giyeceklerini giyerler.

Evlerden yağ, un, bulgur, pirinç ve hayvanı olanlardan hayvan alınır. Toplanan malzemelerle köy meydanında kazanlar kurularak pilav yapılır, yufkalar açılarak pişirilir. Çevre köy, ilçe ve illerden gelen misafirlere hazırlanan yemekler ikram edilir ve ağırlandılır. Çeşitli eğlenceler düzenlenir ve halk oyunları oynanır.

PANAYIRLAR: Her yıl aynı tarihlerde kurulan ve birkaç gün devam eden panayırılar, komşu il ve ilçelerden birçok satıcının gelmesiyle oldukça kalabalık geçer. Gelenler çeşitli ihtiyaçlarını oradan karşılarlar.

8.2.7. BELİRLİ GÜNLER

Bilecik'te çeşitli şenlik, anma günü ve panayırılar düzenlenmektedir. Bunlardan en önemlileri "Şeyh Edebali Kültür Şenliği ve Kurtuluş Bayramı" ile "Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenliği"dir.

Bilecik merkezde 1986 yılından beri her yıl eylül ayının 6-8'i arasında üç gün süre ile "Şeyh Edebali, Kültür Şenliği ve Bilecik'in Düşman İşgalinden Kurtuluş Bayramı" düzenlenmektedir. Şenlik süresince halk oyunları ekiplerince gösteriler ve konserler, "Şeyh Edebali ve Ahilik" konulu sempozyum ve çeşitli sergiler düzenlenir. Şeyh Edebali türbesini ziyaret edenlere geleneksel şenlik pilavı ikram edilir.

Söğüt'te Eylül ayının ikinci hafta sonu yapılan "Ertuğrul Gazi" törenlerine çok sayıda yerli ve yabancı turist gelmektedir. Kayı Boyu'nun Karakeçili aşiretinden ve Ertuğrul Bey soyundan geldiği kabul edilen Kuyucak Yörükleri ile Anadolu'nun her tarafından yörükler Söğüt'e gelir. Yörükler Ertuğrul Gazi Türbesi'nin çevresini tavaf ederler. Konuklara geleneksel bulgur pilavı ve üzüm ikram edilir.

Tören alanında çeşitli yörelerden gelen folklor ekiplerinin oyunları, paraşüt gösterileri, cirit oyunları, yörüklerin kına gecesi ve yaşantıları canlandırılır. Törenler üç gün sürer.

HIDRELLEZ: Hidrellez kutlamaları 6 Mayıs'ta yapılır. Bir gün önce ateşler yakılarak etrafında halka oluşturulur. Ateşin üzerinden atlanır. Dua yapılır, dilekler dilenir.

Kutlama hazırlıklarına başlanır. Herkes evlerini temizler ve yeni giyeceklerini giyerler.

Evlerden yağ, un, bulgur, pirinç ve hayvanı olanlardan hayvan alınır. Toplanan malzemelerle köy meydanında kazanlar kurularak pilav yapılır, yufkalar açılarak pişirilir. Çevre köy, ilçe ve illerden gelen misafirlere hazırlanan yemekler ikram edilir ve ağırlanırlar. Çeşitli eğlenceler düzenlenir ve halk oyunları oynanır.

PANAYIRLAR: Her yıl aynı tarihlerde kurulan ve birkaç gün devam eden panayırılar; komşu il ve ilçelerden birçok satıcının gelmesiyle oldukça kalabalık geçer. Gelenler çeşitli ihtiyaçlarını oradan karşılarlar.

TABLO: 40
BELİRLİ GÜNLER (FUAR, FESTİVAL, ŞENLİK, KURTULUŞ VE ANMA GÜNÜ):

ADI	YAPILDIĞI YER	TARİHİ	SÜRESİ
• İnönü Şehitleri Anma Günü	BOZÜYÜK	1 Nisan	1 GÜN
• Turtuzm Haftası	BİLECİK	15-22 Nisan	1 HAFTA
• Hidrellez	BİLECİK	6 Mayıs	1 GÜN
• Bozüyük ve Söğüt'ün Kurtuluşu	BOZÜYÜK - SÖĞÜT	4 Eylül	1 GÜN
• Pazaryeri'nin Kurtuluşu	PAZARYERİ	5 Eylül	1 GÜN
• Ahilik Haftası	BİLECİK	15-21 Ekim	1 HAFTA
• Yenipazar Panayırı	YENİPAZAR	26-29 Ağustos	4 GÜN
• Gölpaazar Panayırı	GÖLPAZARI	1-4 Eylül	4 GÜN
• Osmaneli Panayırı	OSMANELİ	17-19 Eylül	3 GÜN
• Bilecik'in Düşman İşgalinden Kurtuluşu ve Şeyh Edebali Kültür Şenliği	MERKEZ	6-7 Eylül	2 GÜN
• Ertuğrul Gazî'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri	SÖĞÜT	Eylül ayının ikinci hafta sonu	3 GÜN

9. TURİZM

9.1. ORGANİZE TURLAR VE TUR GÜZERGAHLARI

Ülkemizde doğal, tarihi, kültürel ve sosyal değerlerin görülmesi ve gezilmesi amacıyla genellikle merkezi İstanbul olan turlar düzenlenmektedir. Türkiye'de organize turlarla seyahat eden turistler için tur güzergahları saptanmıştır. Ancak Bilecik, Türkiye Turistik Tur Güzergahi üzerinde yer almamaktadır. Bilecik'in komşu illeri olan Sakarya ve Bursa bu güzergah üzerindedir.

Bilecik'e genellikle az sayıda yabancı turist gelmektedir. Bunlar genellikle organize turlara katılmayan, bireysel olarak seyahat eden ve İstanbul'dan Antalya yönüne giden turistlerdir.

Bilecik'in Türkiye Turistik Tur Güzergahi içinde yer alan civar illere uzaklıkları şöyledir:

Bursa	94 km
Sakarya	102 km
Balıkesir	245 km
Ankara	312 km
Bolu	216 km

9.2. MEVCUT TURİZM VE REKREASYON TESİSLERİ

Bilecik'te ikisi turistik belgeli 15'i belediye belgeli toplam 17 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Turistik belgeli tesislerden birisi Bozüyük'tedir. İşletme belgesi bulunan 2 yıldızlı bu otelde 84 yatak mevcuttur. Bilecik Merkez'de bulunan 3 yıldızlı otel yatırım belgeli olmakla beraber bugün işletmemedir.

İl'de halen faal olan 189'u turistik belgeli, 521'i belediye belgeli olmak üzere toplam 710 otel yatağı bulunmaktadır.

TABLO: 41
BİLECİK İLİ TURİZM YATIRIM VE İŞLETME BELGELİ TESİSLER (1993)

İLÇESİ	SINIFI	YATAK S.	RESTORAN KAPASİTESİ (Kişi)	BELGESİ	
				YATIRIM	İŞLETME
MERKEZ	3 * Otel	105	240	X	
	1. Sınıf Motel	70	100	X	
BOZÜYÜK	2 * Otel	85	200	X	
	2 * Otel	42	-	X	
TOPLAM	4 Tesis	302	540		
BOZÜYÜK	2 * Otel	84	-		X
TOPLAM	1Tesis	84	-		

KAYNAK: İL TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

TABLO: 42
BİLECİK İLİ BELEDİYE BELGELİ TESİSLER (1993)

İLÇESİ	TESİS SAYISI	YATAK SAYISI
MERKEZ	5	217
BOZÜYÜK	5	146
GÖLPAZARI	2	43
SÖĞÜT	1	40
OSMANELİ	2	75
TOPLAM	15	521

KAYNAK: İL TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

İl'deki yatakların %45' i merkez ilçede, %32'si Bozüyük'te yer almaktadır.

İl'de faaliyete geçmemiş durumda yatırım belgeli ikisi Bozüyük'te, biri Merkez'de olmak üzere 3 tesis bulunmaktadır. Bunların faaliyete geçmesi ile Merkez'de 70 motel yatağı ile Bozüyük'te 127 otel yatağı olmak üzere toplam 197 yatak ilavesi olacaktır. Bu durumda Bilecik'te yatak kapasitesi 907'ye ulaşacaktır.

MEVCUT LOKANTA VE KAFETERYALAR

Bilecik'te 58 adet lokanta bulunmaktadır. Bu lokantaların kapasitesi 3161 kişidir. Ayrıca il'de 26 kafeterya bulunmaktadır.

TABLO: 43
LOKANTA VE KAFETERYALARIN DAĞILIMI

İLÇESİ	LOKANTA		KAFETERYA
	SAYI	KAPASİTE	SAYI
MERKEZ	24	2135	7
BOZÜYÜK	8	230	8
GÖLPAZARI	2	50	1
İNİSAR	1	20	-
OSMANELİ	7	200	3
PAZARYERİ	5	250	1
SÖĞÜT	7	252	3
YENİPAZAR	4	24	-
TOPLAM	58	3161	23

Bilecik'te, Merkez ilçe - Bozüyük yolu üzerinde Karasu Vadisi boyunca yer alan et mangal lokantaları karayolu üzerinde ağaçlık ve akarsu kenarında kaliteli servis veren ve yaz aylarında gece ve gündüz tam kapasite çalışan tesislerdir. Buralara özellikle hafta sonları Bilecik Merkez ve Bozüyük'ten gelenler olduğu gibi Kütahya'dan gelenler de olmaktadır.

İl'deki lokanta kapasitesinin %68'i Merkez ilçede yer almaktadır.

9.3. MEVCUT KAYNAKLARA OLAN TALEP VE TALEBİ SINIRLAYAN ETKENLER

Bilecik il sınırları içinde yer alan ve bir önceki bölümde kapasiteleri açıklanan turistik belgeli tesislerde 1992 yılı için doluluk oranı %30,5'dir. Bu da Türkiye ortalamasının altındadır. (Türkiye ortalaması %32,3)

Bilecik il'inde doluluk oranları tabloda verilmektedir.

TABLO : 4 4
BİLECİK - BELGELİ TESİSLERDE KONAKLAYAN TURİST VE GECELEMELERİN YILLARA DAĞILIMI

YILLAR	KONAKLAYAN SAYISI			GECELEME SAYISI			ORTALAMA GECELEME			YATAK SAYISI	DOLULUK ORANI
	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM		
1983	256	3528	3784	2422	11916	143388	9.46	3.38	3.80	88	44.8
1984	503	6005	6508	2752	16023	18775	5.47	2.67	2.88	136	37.8
1985	341	6756	7097	1193	15271	16461	3.50	2.26	2.32	130	34.7
1986	360	7629	7989	2232	13369	15601	6.20	1.75	1.95	116	36.8
1987	693	9542	10235	3223	16844	20067	4.65	1.77	1.96	116	47.4
1988	520	7938	8458	1575	13033	14608	3.03	1.64	1.73	169	23.7
1989	562	6856	7418	1223	11261	12484	2.18	1.64	1.68	169	20.2
1990	451	9253	9704	953	16145	17098	2.11	1.75	1.76	169	27.7
1991	303	8092	8395	1920	19919	21839	6.34	2.46	2.60	169	35.4
1992	399	8283	8682	1879	16911	18790	4.71	2.04	2.16	169	30.5
TÜRKİYE 92	3720627	4100495	7821122	16785455	9170541	25955996	4.51	2.24	3.32	219940	32.3

TABLO: 45
BİLECİK'TE ULUSLARINA GÖRE BELGELİ TESİSLERDE KONAKLAYAN
KİŞİLERİN SON ÜÇ YILDAKİ DAĞILIMI

	1988	1989	1990	TOPLAM	%
AVUSTURYA	16	-	9	25	1,63
ALMANYA	197	153	115	465	30,33
BENELUX	29	57	13	99	6,46
İSKANDİNAV	2	11	35	48	3,13
FRANSA	48	53	15	116	7,56
İNGİLTERE	69	62	30	161	10,50
İSPANYA	2	3	-	5	0,33
İSVİÇRE	1	22	42	65	4,24
İTALYA	82	131	98	311	20,29
YUNANISTAN	2	-	-	2	0,13
A.B.D	10	-	30	40	2,61
AVUSTRALYA	-	-	4	4	0,26
JAPONYA	-	1	8	9	0,59
KANADA	6	45	2	53	3,46
MACARISTAN	7	2	-	9	0,59
POLONYA	3	-	6	9	0,59
BULGARISTAN	-	-	-	-	-
ROMANYA	-	-	-	-	-
SSCB	-	-	1	1	0,06
YUGOSLAVYA	11	1	12	24	1,56
İRAK	-	-	-	-	-
KUVEYT	12	-	-	12	0,78
LIBYA	-	-	-	-	-
LÜBNAN	-	-	-	-	-
MISIR	-	-	-	-	-
SURİYE	1	-	4	5	0,33
S.ARBİSTAN	8	13	27	48	3,13
ÜRDÜN	8	-	-	8	0,52
İRAN	4	3	-	7	0,46
PAKİSTAN	-	-	-	-	-
DİĞER	2	5	-	7	0,46
YABANCI TOP.	520	562	451	1533	100
YERLİ TOP.	7938	6856	9253	24047	
GENEL TOP.	8458	7418	9704	25580	

1988-1990 yılları arasında il'e gelen turistlerin uluslarına bakıldığında il'e en çok Alman (%30,33), İtalyan (%20,29) ve İngiliz (%10,50) geldiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak il'de konaklayan yabancıların yaklaşık %85'i Avrupa ülkelerinden gelenler olmaktadır.

Bilecik'te 1992 yılında 399 yabancı turist, kişi başına ortalama 4,71 gece konaklamışlardır. Aynı yıl için bu sayı Türkiye genelinde 4,51'dir. Ancak il'de konaklayan yabancı turist sayısı ülkede konaklayan yabancı turistten on binde biri kadardır.

Aynı yıl il'de konaklayan yerli turist sayısı ise, ülkede konaklayan yerli turist sayısının binde 2'si kadardır. Yerli turistlerin gecelemleri yabancılara göre daha düşük olup 2,04 gecedir.

Bilecik'e gelen yabancı turistler çoğunlukla iş için gelmekte ayrıca Antalya - İstanbul yolu üzerinde olan il'den geçerken burada konaklamaktadırlar. İl'deki turistik değerlerin tanıtımının fazlaca yapılmamış olması ve bu amaçla düzenlenmiş tesislerin yetersizliği nedeniyle diğer turizm çeşitleri gözlenmemektedir. İl, turizm konusunda önemli bir gelişme gösterememiştir.

Bilecik doğal ve tarihi kaynakları bakımından her mevsim turizm olayının yaşanabileceği kültürel turizm, termal turizm, dini turizm, av turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, gençlik turizmi ve trekning vb. olanaklarına sahip bir yöredir. Ancak bu olanaklar yeterince değerlendirilmemiştir.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş merkezi olan Bilecik yöresinde Osmanlı dönemi dışında arkeolojik değerler ve Bizans Selçuklu dönemi yapıtlarına da rastlanmaktadır. Ancak Osmanlı dönemi öncesi yapıtların birçoğu tahrip olmuş, arkeolojik alanlarda da kazı çalışmaları yapılmamıştır. Bu nedenle bu değerlerin turizme katkısı sağlanamamaktadır.

İl, doğal değerler bakımından oldukça zengindir. Özellikle Bozüyük ilçesinde yer alan yaylalarda yayla turizmi dışında kışın kayak yapma olanağı da bulunmaktadır. Bilecik'te ormanların en yoğun olduğu bölgede yer alan Kömürsu, Sofular ve Batan yaylalarında kar yağışı kasım ayı başında başlamakta ve yöre mart sonuna kadar karla kaplı kalmaktadır. Ancak bu potansiyel henüz değerlendirilmemiş olup yörede turizme yönelik hiçbir tesis bulunmamaktadır.

Bilecik'te çok sayıda mesire alanı bulunmaktadır. Yazın yöre halkının yoğun olarak kullandığı bu tesisler dışında Karasu Vadisi'ndeki et mangal lokantalarına çevre illerden gelenler de olmaktadır.

Şifalı su olanakları da bulunan il'de Osmaneli'nde bir içme ve Söğüt'de bir kaplıca mevcuttur. Osmaneli'nde bulunan içmede 40 yataklı bir otel ile 48 yataklı pansiyon bulunmaktadır. Yaz aylarında tam kapasite ile çalışan içme kışın kapalıdır.

Söğüt'de bulunan 100 m²'lik üç bölümden oluşan Çaltı kaplıcasında 400 m² alan kaplayacak yeni bir tesisin yapımı sürmektedir. Bu tesislerin kalitelerinin artırılması, kalorifer sistemi yapılarak kış aylarında da kullanımının sağlanması, talebi arttıracaktır.

Bilecik'e en çok turist Merkez'de düzenlenen "Şeyh Edebali Kültür Şenliği" ve Söğüt'de düzenlenen "Ertuğrul Gazi" şenlikleri sırasında gelmektedir. Özellikle Ertuğrul Gazi Şenlikleri boyunca ülkenin her yöresinden yörükler Söğüt'e gelmekte ve Ertuğrul Gazi türbesini ziyaret etmektedirler.

Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin çoğu turistik belgeli tesislerde konaklamaktadır. İl'de turistik belgeli (yatırım belgesi olup işletmede olan 105 yataklı bir tesis dahil) 189 yatak bulunmaktadır. Diğer oteller belediye belgeli olup genellikle düşük niteliklidir. Bunlar yabancı turistlere uygun olmadığından talep de düşük olmaktadır.

Sonuç olarak yöreye talebin az olmasının nedenleri, halkın turizm yatırımlarına yönelmemiş olması, mevcut konaklama ve yardımcı turistik tesislerin (lokanta, gazino vb.) nitelik ve nicelik olarak yetersiz olması, bakımsızlık ve ihmal yüzünden tarihi eserlerin harap olması, arkeolojik alanlarda kazı çalışmalarının yapılmamış olması, il'in tanıtımının yetersiz kalması ve organize tur güzergahı üzerinde bulunmamasıdır.

10. DIŞ VERİLER

ALTINCI BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI (1990 - 1994)

TURİZME İLİŞKİN BÖLÜMÜNDE

a) HEDEFLER

* 1989 yılında 2.910 milyon dolar olacağı tahmin edilen turizm gelirinun Plan döneminde yılda ortalama yüzde 13.6 oranında artarak 1994 yılında 5.514 milyon dolara, 1989 yılında 440 milyon dolar olacağı tahmin edilen turizm gideri ise yılda ortalama yüzde 18.4'lük bir artışla 1994 yılında 1.026 milyon dolara ulaşması beklenmektedir. Böylece 6. Plan dönemi sonunda net döviz geliri 4.488 milyon dolar olacaktır.

* Türkiye'ye gelecek turist ve ziyaretçi sayısının Plan döneminde yılda ortalama yüzde 8.2 artarak 5.0 milyon kişiden 7.4 milyon kişiye, yurt dışına çıkacak vatandaş sayısının ise yılda ortalama %4.8 artarak 2.2 milyon kişiden 2.8 milyon kişiye ulaşacağı beklenmektedir.

5. Plan dönemi sonunda 145 bin yatak olacağı tahmin edilen belgeli konaklama tesisleri kapasitesinin, inşa halindeki ve proje aşamasındaki tesislerin tamamlanmasıyla 6. Plan dönemi sonunda 350 bin yatağı aşması beklenmektedir.

b) İLKELER VE POLİTİKALAR

* Sektörde kış, av ve su sporları ile festival, sağlık, gençlik, kongre, termal, golf ve 3. yaş turizmini daha cazip hale getirecek teşvik politikaları geliştirilecektir.

* Turizm sektörüne doğrudan veya dolaylı olarak hizmet verenlerin sayıca yeterli düzeye getirilmesi ve eğitilmek suretiyle bilgi ve becerilerinin artırılması sağlanacaktır.

* Turizm alt ve üst yapısının niteliğinin ve niceliğinin yükseltilmesine önem verilecektir.

* İnsanlığın kültür ve tabiat mirası durumundaki değerler etkin şekilde korunacak, çevre ve kültür peyzajı ilkeleri esas alınarak turizm faaliyet ve yatırımları planlanacak ve uygulanacaktır.

- * Charter taşımacılığı geliştirilecek ve yerli seyahat acentalarının tur operatörlüğü teşvik edilecektir.
- * Mevcut tesislerde doluluk oranlarını arttırıcı, faaliyet mevsimini uzatıcı ve nitelik yükseltici önlemler alınacaktır.
- * Doğal güzelliklerin ve kültürel değerlerin korunmasına öncelik verilecek, belirli sahaların korunmaya alınarak turizme açılması teşvik edilecektir.
- * Turistik tesis işletmeciliği geliştirilecek, küçük kapasiteli tesisler ve aile işletmeciliği teşvik edilecektir.
- * Toplumun en uygun ve sağlıklı şartlarda tatil yapması sağlanacaktır.

KÜLTÜR:

- * Türk İslam eserleri öncelikli olmak üzere, kültür varlıklarının korunması, bakımı, onarımı ve restorasyonuna ağırlık verilecektir.
- * Vakıf eserlerinin bakım, onarım ve idamesinin sağlanabilmesi için hukuki, idari, mali ve uygulamaya yönelik, iyileştirici düzenlemeler yapılacaktır.
- * Belediyeler altyapı çalışmalarını sürdürürlerken, tarihi mimari dokunun bozulmamasına özen göstereceklerdir.

TANITMA:

- * Turistik hizmet ve diğer ürünlerin pazarlanması amacıyla; Devlet, meslek birlikleri ve özel şirketlerin fonksiyonları ayrı ayrı belirlenecek, yapılacak uygulamaların bu çalışmalar ışığında yönlendirilmesine devam edilecektir.
- * Tarihi zenginliklerin özellikleri ve orijinal fonksiyonları dikkate alınarak özel girişimciler tarafından da restore edilip değerlendirilmesi desteklenecektir.

ÇEVRE VE YERLEŞME

- * İnsan sağlığı ve doğal dengeyi koruyarak, sürekli bir ekonomik kalkınmaya imkan verecek şekilde doğal kaynakların yönetimini sağlamak ve gelecek nesillere insana yakışır bir doğal, fiziki ve sosyal çevre bırakmak temel ilkedir.
- * Muhtemel çevre bozulmaları önceden tahmin edilerek gerekli tedbirler kirlilik meydana gelmeden alınacaktır.
- * Çevre bilinci yaygınlaştırılacak, bütün planlama aşamalarında çevre boyutu gözönünde tutulacaktır. İmar yasası, çevresel etkileşim boyutu gözönünde tutularak yeniden gözden geçirilecektir.
- * Deniz ortamında çevre koruma politikaları, öncelikle insan sağlığı açısından önemli bölgeler başta olmak üzere, su ortamı olarak kullanılan bölgelerle su ürünleri açısından önemli bölgeleri kapsamına alacaktır.

* Charter taşımacılığı geliştirilecek ve yerli seyahat acentalarının tur operatörlüğü teşvik edilecektir.

* Mevcut tesislerde doluluk oranlarını artırıcı, faaliyet mevsimini uzatıcı ve nitelik yükseltici önlemler alınacaktır.

* Doğal güzelliklerin ve kültürel değerlerin korunmasına öncelik verilecek, belirli sahaların korunmaya alınarak turizme açılması teşvik edilecektir.

* Turistik tesis işletmeciliği geliştirilecek, küçük kapasiteli tesisler ve aile işletmeciliği teşvik edilecektir.

* Toplumun en uygun ve sağlıklı şartlarda tatil yapması sağlanacaktır.

KÜLTÜR:

* Türk İslam eserleri öncelikli olmak üzere, kültür varlıklarının korunması, bakımı, onarımı ve restorasyonuna ağırlık verilecektir.

* Vakıf eserlerinin bakım, onarım ve idamesinin sağlanabilmesi için hukuki, idari, mali ve uygulamaya yönelik, iyileştirici düzenlemeler yapılacaktır.

* Belediyeler altyapı çalışmalarını sürdürürlerken, tarihi mimari dokunun bozulmamasına özen göstereceklerdir.

TANITMA:

* Turistik hizmet ve diğer ürünlerin pazarlanması amacıyla; Devlet, meslek birlikleri ve özel şirketlerin fonksiyonları ayrı ayrı belirlenecek, yapılacak uygulamaların bu çalışmalar ışığında yönlendirilmesine devam edilecektir.

* Tarihi zenginliklerin özellikleri ve orijinal fonksiyonları dikkate alınarak özel girişimciler tarafından da restore edilip değerlendirilmesi desteklenecektir.

ÇEVRE VE YERLEŞME

* İnsan sağlığı ve doğal dengeyi koruyarak, sürekli bir ekonomik kalkınmaya imkan verecek şekilde doğal kaynakların yönetimini sağlamak ve gelecek nesillere insana yakışır bir doğal, fiziki ve sosyal çevre bırakmak temel ilkedir.

* Muhtemel çevre bozulmaları önceden tahmin edilerek gerekli tedbirler kirlilik meydana gelmeden alınacaktır.

* Çevre bilinci yaygınlaştırılacak, bütün planlama aşamalarında çevre boyutu gözönünde tutulacaktır. İmar yasası, çevresel etkileşim boyutu gözönünde tutularak yeniden gözden geçirilecektir.

* Deniz ortamında çevre koruma politikaları, öncelikle insan sağlığı açısından önemli bölgeler başta olmak üzere, su ortamı olarak kullanılan bölgelerle su ürünleri açısından önemli bölgeleri kapsamına alacaktır.

- * Kıyı şeridinin faydalı ve ekonomik kullanımını düzenlemek maksadıyla ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararını gözeten bir master plan hazırlanacaktır.
- * Kıta içi su kaynaklarının yönetiminde ve alıcı su ortamının düzenli olarak izlenmesinde kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanacak ve havza boyutunda idare kavramı geliştirilecektir.
- * Arazilerin kabiliyetlerine uygun olarak planlı ve dengeli kullanımını sağlamak için toprak etüd ve hantalama işleri ulusal bir program dahilinde ele alınacak, 1., 2. ve 3. sınıf tarım arazilerinin toprak sanayi, alt yapı, iskan ve turizm amacıyla kullanılması önlenecektir. Yol, su, elektrik, petrol, gaz ve boru hatlarının tarım dışı arazilerden geçinmesine özen gösterilecektir.
- * Yabancı bitki genetik kaynaklarının tahribini önleyici tedbirler geliştirilecektir.
- * Çevreyi etkileyen kimyasalların yarılanma süreleri ve dönüştükleri diğer kimyasal maddeler açısından sistemli bir şekilde kontrol edilmeleri sağlanacaktır.
- * Yabancı ülke atık ve artıklarının Türkiye'ye girmesi önlenecek, ülke içindkilerinin zararsız hale getirilmesi esas alınacaktır.
- * Belediyelerin müşterek katı atık bertaraf etme yerleri oluşturmaları desteklenecek, düzenli çöp depolama sahaları için yer seçimi ve işletme esasları belirlenecektir.
- * Sanayi kuruluşları, tatil köyleri ve sitelerinin ortak arıtma tesisler kurmaları için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.

ALTINCI BEŞ YILLIK KALKINMA PLANININ TEMEL HEDEFLERİ VE STRATEJİSİ (1990 - 1994) TURİZM

- * Turizm sektörüne ayrılan kamu kaynakları öncelikle eğitim ve teknik altyapının geliştirilmesine tahsis edilecektir. Uluslararası charter taşımacılığı geliştirilecek ve yerli seyahat acentalarının tur operatörlüğü teşvik edilecektir.
- * Mevcut tesislerde, doluluk oranları artırıcı, faaliyet mevsimini yükseltici önlemler alınarak turizm sezonunun yılın tamamına yayılması sağlanacaktır. Sektörde arz yetersizliği bulunan kış, golf, sağlık, 3. yaş, kongre, termal ve gençlik turizmini daha cazip hale getirmek için teşvik tedbirleri geliştirilecektir.
- * Doğal güzelliklerin korunmasına ve çevre sorunlarına gerekli ağırlık ve öncelik verilecek, belirli sahaların korumaya alınarak turizme açılması teşvik edilecektir.
- * Turizm hizmetlerinin pazarlama ve tanıtımında özel ve kamu işbirliği teşvik edilecektir.

ULAŞTIRMA

- * Kıyıların sanayi, ticaret ve turizm yönünden taşıdıkları önem ve özellikleri belirlenerek liman yapımına uygun kıyı kesimlerini tespit edecek kapsamlı bir çalışma yapılacaktır.

* Uluslararası havayolu taşımacılığında daha fazla pay alabilmek için THY'nin filo kapasitesi ve hizmet standartları geliştirilerek ekonomik açıdan avantajlı dış hatlara yönelinecek, iç hatlarda özel hava taşıyıcılarının, güvenli ve ekonomik bir işletmecilik anlayışı içinde, giderek daha etkin rol oynamaları hedeflenecek, turizm sektörünün gelişmesine paralel olarak yurtiçi hava-taksi ve küçük uçak (commuter) işletmeciliğinin yaygınlaştırılmasına önem verilecektir.

* Türkiye genelinde havaalanı yapımına uygun potansiyel alanlarının tespiti amacıyla kapsamlı bir çalışma yapılacaktır.

EGİTİM:

* Yaygın ve meslek kazandıncı eğitime öncelik verilecek ve teknolojik gelişmelerle uyumlu olarak geniş kitlelere hitap edecek şekilde etkinleştirilecektir.

KÜLTÜR

* Türk İslam eserleri öncelikli olmak üzere kültür varlıklarının korunması, bakımı, onarımı ve restorasyonuna ağırlık verilecektir.

* Eski vakıfların amaçlarına uygun olarak yaşatılması esas olacak bu vakıfların mal varlığı günün şartlarına uygun ve ekonomik şekilde işletilecektir.

11. TURİZM GELİŞİMİ VE PROJEKSİYONLAR

11.1. BİLECİK'TE GELİŞMESİ BEKLENEN TURİZM TÜRLERİ

Bilecik ilinde gelişmesi olası görülen turizm türleri, il'in taşıdığı turistik, tarihi ve doğal değerlerle paralellik gösterecektir. Bu nedenle il'in bugün sahip olduğu turizm potansiyeli çerçevesinde 1993-2008 yılları arasındaki 15 yıllık dönem için yapılacak konaklama talebi varsayımlarına esas olacak değişik türdeki turizm faaliyetleri irdelenmiş ve göreceli ağırlıklarının belirlenmesine çalışılmıştır.

11.1.1. İŞ TURİZMİ

İnsanların işleri nedeniyle seyahat etmeleri iş turizmini oluşturmaktadır.

Bilecik il'inde özellikle Bozüyük ve Merkez ilçede sanayi kuruluşlarının çok olması nedeniyle iş turizmi potansiyeli bulunmaktadır. İl'de konaklayan tesislerin büyük çoğunluğu iş için yöreye gelenlerden oluşmaktadır.

11.1.2. DİNİ TURİZM

Bilecik Osmanlı Devleti'nin kurulduğu yer olması nedeniyle İslami eserlere sahiptir. Özellikle Bilecik Merkez'de yer alan Şeyh Edebali Türbesi Söğüt'de yer alan Ertuğrul Gazi Türbesi ziyaret edilen en önemli türbelerdir. Ayrıca bu mekanlar çevresinde yapılan şenlikler de ziyaretçi sayısını artırıcı bir unsur olmaktadır. Bunların dışında Küre (Söğüt), Borçak (Söğüt) köylerinde ve Bozüyük - Kovalıca yolu üzerinde yer alan türbeler de önemli ziyaret yerleridir. Ayrıca ağırlıklı bir iç turizm kaynağı olan bu tür cami, türbe gibi tarihi yapıların çevre düzenlemelerinin tamamlanarak gününbirlik servislerle desteklenmesi ve il'in tanıtımının yapılması dini turizmi geliştirecektir.

11.1.3. KÜLTÜR TURİZMİ

Değişik ulusal kültürleri tanımak ve kültür eserlerini görmek için yapılan seyahatlerdir. Tarihi ve arkeolojik eserler, araştırmacılar, mimarlar, sanat tarihçileri ve öğrenciler için önemli bir inceleme ve araştırma konusu olup bu kişileri yöreye çeker. Ayrıca turistlerin farklı medeniyetlere ait bu tür yapıları görme, onların fotoğraflarını ya da filmlerini çekme istemleri vardır. Bu nedenle büyük bir turizm potansiyeli oluştururlar.

Bilecik ilinde de çok sayıda arkeolojik ve tarihi eser bulunmaktadır. Ancak bu eserlerin çoğu tahrip olmuş durumdadır. Arkeolojik eserlerin tamamı yer üstünde gözüktüğü şekilde kalmış, kazı çalışması yapılmamıştır.

İldeki tarihsel değerler, raporun 8. bölümünde ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Bu eserlerin onarılabilecek durumda olanlarının restore edilmesi, çevre düzenlemeleri yapılarak, fonksiyonlarının devamının sağlanması veya yeni fonksiyonlar kazandırılması, ilde kültür turizminin gelişmesine katkıda bulunacaktır.

11.1.4. KENT TURİZMİ

Bilecik'te özellikle Osmaneli'de geleneksel Osmanlı evi örnekleri yoğun olarak bulunmaktadır. Osmaneli'de 107 ev sivil mimarlık eseri olarak tescil edilmiştir.

Bu alanlarda öncelikle koruma amaçlı imar planları yaptırılması, sağlanacak kredi ve teşviklerle restore edilmesi ve çevresindeki cami, kilise ve hükümet binası gibi diğer eserlerle bütünleştirilip geleneksel konut dokusu canlandırılmalıdır. Bu çalışmalar sonunda sözkonusu alanlar için kent turizminden söz etmek mümkün olabilecektir.

11.1.5. YAYLA TURİZMİ

Bozüyük ve Pazaryeri ilçeleri güzel yaylalara sahiptir. Ancak ilde yayla turizmi bugün için hiçbir yatırımın olmadığı geleneksel kullanımın ötesine geçememiş bir yapıya sahiptir. Yaylalar şu anda yerel halkın rekreatif ve ekonomik amaçlarla kullandığı alanlardır.

Oysa bitki örtüsü ve peyzaj açısından çok zengin olan yaylalar yaz aylarında tatillerini şehir dışında geçirmek isteyenler için önemli bir turizm kaynağıdır.

Özellikle 3.7. bölümde açıklanan Bozüyük'te Kömürsu, Sofular ve Batan yaylaları, Pazaryeri'nde Kamçı Yaylası il'in önemli yaylalarıdır.

Bu alanlarda yöre iklim yapısına ve mimari özelliklerine uygun konaklama tesisleri yapıldığı ve tanıtım olanakları da geliştirildiği takdirde yayla turizmi yurt içi ve yurt dışından turistlerin talep edebileceği bir turizm türü haline gelecektir.

Ayrıca, yaylalarda gençlik turizmine yönelik gençlik ve izci kampları düzenlenerek yurt içinden ve yurt dışından yapılacak turlarla gençlere yörenin tanıtılması sağlanabilir.

11.1.6. AV TURİZMİ

Bilecik, değişik özelliklerdeki arazi ve iklim yapısı nedeniyle çeşitli türlerde av kaynaklarına sahiptir. İl'de yaban hayat ve avcılık olanakları raporun 3.7.3 bölümünde açıklanmıştır.

Özellikle avı her zaman serbest olan yaban domuzu avcılığı, yabancı turistler için yöreye gelmenin bir amacı haline getirilebilir. Ayrıca diğer av hayvanları için de av programları geliştirilebilir. Bu çalışmalar kapsamında saptanacak belirli alanlarda avcı kulüpleri yapılması da bu turizm türü için bir çekim unsuru olacaktır.

11.1.7. SU SPORLARI (Kanoculuk, balık avcılığı)

Bilecik'teki mevcut akarsuların bilimsel olarak incelenmesi ve kanoculuğa uygun olup olmadığının saptanması, uygun görülenler için gerekli organizasyon girişimlerinin yapılması il turizmine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca akarsu ve göletlerde amatör amaçlı balık avcılığı da turizmin çeşitlenmesini sağlayacaktır.

11.1.8. DAĞ TURİZMİ

Dağ turizmi, kayak sporu ve dağcılığı kapsamaktadır. Özellikle Bozüyük ilçesinin batı kesiminde yer alan ve Uludağ'ın bulunduğu dağ silsilesinin devamı olan dağlık kesimde kar uzun süre kalmaktadır. Bu alanlarda kayak sporuna yönelik tesisler ve konaklama tesisleri yapılması ile yörede dağ turizminin gelişmesi beklenmektedir.

11.1.9. YÜRÜYÜŞ TURİZMİ (Treking)

İl'in topografyası yürüyüş turizmi açısından uygun koşullar taşımaktadır. Son yıllarda Türkiye'nin birçok bölgesinde düzenlenen yürüyüş turları yurt içi ve yurt dışı ile bağlantılı şirketler ve kişiler tarafından organize edilmektedir.

Bilecik'te yürüyüş turizmine öncelikle organizasyonel olarak temel hazırlanması gerekmektedir. Yürüyüş güzergahlarının araştırılması, haritalanması gibi çalışmaların yapılarak, gelen turistlerin esas ya da yan faaliyet olarak yürüyüş turlarını benimsemesi sağlanabilir.

11.1.10. TERMAL TURİZM

Doğanın sağlık verici özelliklerinden yararlanmak isteyen insanların sıcak su, maden suyu, hamam, kaplıca ve bunları tamamlayan kür merkezlerini ziyaret etmeleri yoluyla gerçekleşen tedavi amacıyla yapılan turizm çeşididir.

Termal turizm uzun bir konaklama süresini gerektirmektedir. Kaplıca kürleri ortalama 21 günlük olmaktadır. Termal turizminin bu özelliği işletme ve ülke bazında ekonomik katkının artmasına neden olmaktadır. Kaplıcalardan öncelikle iç turizm açısından yararlanılmaktadır.

Bilecik ili termal kaynaklar bakımından çok zengin olmamakla birlikte özellikleri 3.7.2. bölümünde açıklanan Selçuk İçmeleri ve Çaltı kaplıcaları önemli kaynaklardır. Söz konusu içme ve kaplıcalarda bulunan mevcut tesislerin geliştirilmesi, yollarının düzeltilmesi ve kış aylarında da yararlanılabilmesinin sağlanması ile yörede termal turizm önem kazanacaktır.

11.1.11. GENÇLİK TURİZMİ

Bilecik ili ormanları, yaylaları, akarsuları ve göletleri yanında ucuzluğu ve önemli merkezlere yakınlığı nedeniyle gençlik turizmine uygun bir yöredir. Yukarıda sözü edilen alanlarda gençlik ve izcilik kampları kurulması ve bu tür tesislerin tanıtımının yapılması ile yerli ve yabancı gençler arasında bu turizm türünün yaygınlaştırılması sağlanabilir.

11.1.12. KAMP - KARAVAN TURİZMİ

Son yıllarda ülkemizde kamp karavan turizmi gelişmektedir. İstanbul'u güney illerine bağlayan yol üzerinde yer alan ve güzel doğası ile bu turizm türüne uygun olan Bilecik'teki ormanlık alanlarda, nehir vadilerinde, yaylalarda örgütlü ve altyapısı olan kamping alanlarının yaratılması ile gençlere, düşük gelir gruplarına ve doğayla iç içe tatil yapmak isteyen turistlere çadır ve karavanla konaklayabilme olanağı sağlanmış olacaktır.

11.1.13. GÜNÜBİRLİK TURİZM

Bilecik, sahip olduğu doğal güzellikler ile günübürlük turizmine uygun bir yöredir. Günübürlük turizme olanak sağlayan doğal değerler raporun 3.7. bölümünde açıklanmıştır.

11.2. TURİZM ARZ VE TALEP VARSAYIMLARI

11.2.1. KONAKLAMA TALEBİ VARSAYIMI

Bilecik ilinde 1992 yılı verilerine göre turistik belgeli 2 tesiste 169 yatak bulunmaktadır. (Turizm Bakanlığı Konaklama İstatistikleri Bülteni). 1993 yılında ise yerel kaynaklardan edinilen bilgilere göre faaliyette olan 1'i yatırım belgeli diğeri işletme belgeli olmak üzere iki tesiste toplam 189 turistik belgeli yatak bulunmaktadır. Ayrıca henüz faaliyete geçmemiş yatırım belgeli 3 tesise ait toplam 197 yatağın eklenmesi beklenmektedir.

İl sınırları içinde belediye belgeli tesislerin sayısı 15 olup, bu tesisler 521 yatak kapasitesi sunmaktadırlar. 1991 yılında il'de bulunan nitelikli tesislerde 7754 kişi konaklamış ve bunlar 13605 geceleme yapmışlardır. Ortalama kalış süresi 1.75, yabancıların kalış süresi ise 1.89 olmuştur.

Turistik belgeli tesislerde 1992 yılı itibarıyla doluluk oranı %30,5, toplam turistteki ortalama geceleme süresi ise 2,16 gündür.

Belgeli tesislerde konaklama yapan toplam turist sayısı içinde yabancı oranı %4,59, toplam geceleme içindeki yabancı oranı ise %10'dur.

Bilecik il'inde geleceğe dönük talep projeksiyonu yapmak amacıyla belirli varsayımlara dayanan alternatif kabuller ileri sürmek gerekmektedir. Bu kabuller, üst ölçekte ülke bütünü içinde yapılmış olan gelen turist sayısı ile ilgilidir.

Buna göre:

1. Türkiye'de 1989 - 1994 Kalkınma Planı döneminde gelecek turist sayısının yılda ortalama %8,2 oranında artarak 1994 yılında 7,4 milyona ulaşması VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hedefidir. Ancak 1992 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 7076096'ya ulaşmış olup hedefe yakın bir artış olmuştur. Ancak 1993 yılında bu oranda düşüş olduğu sanılmaktadır. %8,2 artış hızı 2000'e kadar sabit alınmıştır. (Tt) Bu durumda 2008 yılında ülkeye 25100000 turist geleceği varsayılmaktadır.

2. Önceki yıllarda ülkeye gelen turistlerin %85'i belgeli tesislerde konaklarken 1992 yılında bu oran %52'ye düşmüştür. 1995 yılına kadar bu oranın yılda %25'lik bir artış göstererek yine %85'lere çıkacağı varsayılmış, sonraki yıllar turist sayısındaki %82'lik artışın konaklayan yabancı turistler içinde aynı olacağı ve 2008 yılında ülkede 21700000 turistin belgeli tesislerde konaklayacağı varsayılmıştır.

3. Bilecik il'inde konaklayan yabancı turistin ülkede konaklayan turiste oranı 1992 yılında yaklaşık 0,0001'dir. Bu oranın il için 2 değişik alternatifte göre artacağı varsayılmıştır. (Ybo).

a. I. Alternatifte göre bu oran 2000 yılına kadar yılda 0,00001, daha sonraki yıllar için yılda 0,00002 artarak 2008 yılında 0,00034'e ulaşmıştır.

b. II. alternatifte ise bu oran her yıl 0,00002 artarak 2008 yılında 0,00042'ye ulaşmıştır.

4. 1992 yılında il'de konaklayan toplam turist için de %4,6 olan yabancı turist oranının ilk yıl %0,4, sonraki yıllar %0,5 artarak 2000 yılında %12,5 olacağı varsayılmıştır. (Ybto)

5. Yabancı turistler için ortalama geceleme süresinin 2 alternatifte göre artacağı varsayılmıştır. (Oybg)

a. I. alternatifte 1992 yılında 4,71 olan ortalama geceleme süresinin her yıl 0,01 artarak 2008'de 4,87'ye ulaşacağı varsayılmıştır.

b. II. alternatifte bu sürenin 2000 yılına kadar sabit kalacağı; 2000 yılından sonra her yıl 0,01 artacağı varsayılmıştır.

6. Yerli turistler için ortalama geceleme süresinin 2 alternatifte göre artacağı varsayılmıştır. (Oyg)

a. I. Alternatifte göre 1992 yılında 2.04 olan Oyg'nin birinci yıl 2,05'e ulaşacağı, sonraki yıllar 0,05 artarak 2000 yılında 2.80'e ulaşacağı varsayılmıştır.

b. II. Alternatifte bu sürenin her yıl 0,01 artarak 2008 yılında 2,20'ye ulaşacağı varsayılmıştır.

7. Bilecik il'indeki turistik belgeli tesislerin %30,5 olan doluluk oranının 2 alternatifte göre artacağı varsayılmıştır. (Do)

a. I. alternatifte göre her yıl %1 artarak 2008 yılında %46'ya ulaşacağı.

b. II. alternatifte göre her yıl %0,5 artarak 2008 yılında %38,5'e ulaşacağı varsayılmıştır.

Tüm bu varsayımlarla 2 alternatif gelişme tablosu oluşturulmuştur.

Projeksiyona esas olan veriler:

Bilecik konaklama talebi projeksiyonlarında kullanılan değişkenler:

- Ülkeye gelen toplam yabancı turist (Tt)
- Ülkede konaklayan toplam yabancı turist (Kt)
- Ülkede konaklayan toplam yabancı turist içinde il'de konaklayan yabancı turist payı (Ybo)
- İl'de konaklayan yerli ve yabancı turistlerin payı (Yto ve Ybto)
- Yerli ve yabancı turist ortalama geceleme süresi (Oyg ve Oybg)
- Konaklama tesisleri doluluk oranı (Do)

Projeksiyonda uygulanan formülasyon ve tanımlar:

Tt = Ülkeye gelen toplam yabancı turist

Kt = Ülkede konaklayan toplam yabancı turist

Ybt = İl'de konaklayan yabancı turist

Ybo = Ybt / Kt

Yt = İl'de konaklayan yerli turist

Kti = İl'de konaklayan toplam turist

$$Y_{bto} = Y_{bt} / K_{ti}$$

Y_{bg} = Yabancı geceleme sayısı

Y_g = Yerli geceleme sayısı

O_{ybg} = Ortalama yabancı geceleme süresi

O_{yg} = Ortalama yerli geceleme süresi

T_g = Toplam geceleme süresi

D_o = Doluluk oranı

T_{ys} = Toplam yatak sayısı

$İ_y$ = İlave yatak sayısı

$Y_{to} = (Y_t/K_{ti}) \times 100$ il'de konaklayan yerli turist oranı

$Y_{bto} = (Y_{bt}/K_{ti}) \times 100$ il'de konaklayan yabancı turist oranı

Projeksiyon Modeli

$$K_t = 0.85 \times T_t$$

$$Y_{bt} = K_t \times Y_{bo}$$

$$Y_t = Y_{bt} \left(\frac{100}{Y_{bto}} - 1 \right)$$

$$TG = (Y_{bt} \times O_{ybg}) + (Y_t \times O_{yg})$$

$$T_{ys} = \frac{T_g / 365}{D_o} = 100$$

Sonuç olarak oluşturulan 2 alternatif gelişme tablosunda 2000 yılı için I. alternatifte il'de 59024 turistin konaklayacağı ve 1075 yatak kapasitesine gereksinim olduğu, II. alternatifte ise 56963 turistin konaklayacağı ve 1060 yatak kapasitesi gereksinimi ortaya çıkmıştır.

11.2.2. TURİZM SEKTÖRÜNDE ÇALIŞACAK PERSONEL SAYISI VARSAYIMI

İsviçre Otelcilik Derneği'nin hesaplama yöntemlerine göre turizm sektöründe çalışacak esas ve yardımcı personel gereksinimi her 1000 yatak için 195'dir.

Bu standarda göre il'de 2008 yılında gerçekleşeceği varsayılan 1050 yatak için:

$$\frac{1050 \times 195}{1000} = 205 \text{ personele gereksinim olacaktır.}$$

BÜYÜK İL BELEDİYE KONAKLAMA TESİSLERİ KAPASİTE VARSAYIMLARI
(1992-2008) ALTERNATİF I

Yıl	Konaqlayan Yıllı Turist		Konaqlayan Yabancı Turist		Yıllık Geceleme		Yabancı Geceleme		Ej	Da (%)	Tys	Jys
	Ki	Yıs (%)	Ki	Yıs (%)	Dyg	Yg	Dyg	Yyg				
1992	7076096	3720627	0.00010	0.00010	8682	8281	2.04	16911	18790	30.5	169	-
1993	7650000	4750000	0.00011	0.00011	10460	8937	2.05	20371	22840	31	202	33
1994	8250000	6050000	0.00012	0.00012	12200	12474	2.10	26195	29629	32	254	52
1995	9000000	7650000	0.00013	0.00013	16283	15088	2.15	33514	38230	33	317	63
1996	9700000	8300000	0.00014	0.00014	17877	16715	2.20	38773	42263	34	341	24
1997	10500000	9000000	0.00015	0.00015	19286	17936	2.25	40356	46782	35	366	25
1998	11350000	9750000	0.00016	0.00016	20600	18240	2.30	44252	51693	36	393	27
1999	12300000	10550000	0.00017	0.00017	22425	20631	2.35	48483	57008	37	422	29
2000	13300000	11800000	0.00018	0.00018	24141	22289	2.40	53014	62843	38	453	31
2001	14400000	12350000	0.00020	0.00020	27444	24974	2.45	61186	72042	39	513	60
2002	15600000	13400000	0.00022	0.00022	30882	28334	2.50	70085	84265	40	577	64
2003	16900000	14500000	0.00024	0.00024	34800	31320	2.55	79866	96640	41	646	69
2004	18300000	15700000	0.00026	0.00026	38876	34794	2.60	90464	110160	42	719	73
2005	19800000	17000000	0.00028	0.00028	43273	38533	2.65	102050	125097	43	797	78
2006	21400000	18400000	0.00030	0.00030	48000	42480	2.70	114890	141468	44	881	84
2007	23700000	20000000	0.00032	0.00032	53333	46533	2.75	129064	160170	45	975	94
2008	25100000	21700000	0.00034	0.00034	59024	51646	2.80	144609	180540	46	1075	100

BULECİK HÜ BELLEĞİ KONAKLAMA TESİSLERİ KAPASİTE VARSAYIMLARI
(1992-2008) ALTERNATİF II

Yıl	Konaklayan		Konaklayan		Konaklayan		Ede		Ede		Yabancı Gecelime		Tg	Dakika	Tas	Ys
	Ys (%)	Ys (ki)	Yabancı (%)	Yabancı (ki)	Yabancı (%)	Yabancı (ki)	Oyul	Yabancı	Oyul	Yabancı	Oyul	Yabancı				
1992	70760000	3720627	0.00010	0.0002	8.6	399	2.04	16911	4.71	1879	30.5	18790	188	188	188	188
1993	76500000	4750000	0.00012	11400	5.0	570	2.05	22202	4.71	2685	31.0	24817	219	219	219	219
1994	82500000	6050000	0.00014	15400	5.5	847	2.06	29079	4.71	3089	31.5	33968	295	295	295	295
1995	90000000	7650000	0.00016	20400	6.0	1224	2.07	36604	4.71	3765	32.0	45459	309	309	309	309
1996	97000000	8300000	0.00018	22904	6.5	1494	2.08	44659	4.71	4537	32.5	51736	336	336	336	336
1997	105000000	9000000	0.00020	25714	7.0	1800	2.09	55555	4.71	5458	33.0	60458	385	385	385	385
1998	113500000	9750000	0.00022	28600	7.5	2145	2.10	67641	4.71	6558	33.5	70458	437	437	437	437
1999	123000000	10550000	0.00024	31650	8.0	2532	2.11	81439	4.71	7365	34.0	80458	491	491	491	491
2000	133000000	11400000	0.00026	34870	8.5	2964	2.12	97641	4.72	81031	34.5	90458	548	548	548	548
2001	144000000	12350000	0.00028	38422	9	3458	2.13	11473	4.73	90829	35.0	100458	603	603	603	603
2002	156000000	13400000	0.00030	42200	10	4020	2.14	13425	4.74	100458	35.5	110458	658	658	658	658
2003	169000000	14500000	0.00032	46182	11	4640	2.15	15553	4.75	102755	36.0	120458	713	713	713	713
2004	183000000	15700000	0.00034	50346	12	5338	2.16	18077	4.76	109962	36.5	130458	768	768	768	768
2005	198000000	17000000	0.00036	54777	13	6120	2.17	21912	4.77	118069	37.0	140458	823	823	823	823
2006	214000000	18400000	0.00038	59443	14	6992	2.18	26833	4.78	127055	37.5	150458	878	878	878	878
2007	232000000	20000000	0.00040	64333	15	8000	2.19	32779	4.79	137509	38.0	160458	933	933	933	933
2008	251000000	21700000	0.00042	69463	16	9114	2.20	39268	4.80	149015	38.5	170458	988	988	988	988

Toplam personelin en az %25'inin eğitimli personel olması gerektiği varsayımı ile de;

$205 \times 0,25 = 51$ eğitimli personele gereksinim olacağı varsayılmaktadır.

Eğitilmiş personelin %10'unun yüksek öğrenim görmüş olması gerekmekte olup, bu da 5 yüksek öğrenim görmüş personel gerekeceğini ortaya çıkarmaktadır.

Lüks sınıf otellerde yatak başına 1 birim iş gücü

1. sınıf otellerde yatak başına 0,6 birim iş gücü

2. sınıf otellerde yatak başına 0,5 birim iş gücü

3. sınıf otellerde yatak başına 0,3 birim iş gücü

Ortalama yatak başına 0,6 birim iş gücü

Buna göre 2008 yılında gerçekleşeceği düşünülen 1050 yatak için 630 personel istihdamı gerekecektir.

Turizm işletme belgeli tesis türleri esas alınarak belirlenen standartlara göre ise 337 personel gereksinim bulunmaktadır.

TABLO: 48
TESİS TÜRLERİNE GÖRE İSTİHDAM VARSAYIMI

TESİS TÜRÜ	YATAK SAYISI	YATAK/İŞ GÜCÜ	PERSONEL SAYISI
3 yıldızlı otel	355	0,35	124
2 yıldızlı otel	505	0,30	152
Motel	160	0,35	56
Pansiyon	30	0,15	5
TOPLAM	1050		337

Turizm sektöründe direkt olarak istihdam edilecek personel sayısı 3 değişik yöntemle hesaplanmıştır.

Bunlar:

1. İsviçre Otelcilik Derneği Yöntemi: 205 personel (51'i eğitim görmüş)
2. Otelcilik Endüstrisi (Sınıflarına göre): 630 personel
3. Turizm İşletme Belgeli Tesis Türlerine göre: 337 personeldir.

Bilecik'te planlamada tesis türleri gözönüne alındığından 3. yöntemle belirlenen varsayım esas alınmıştır. Bu durumda il'de turizm sektöründe direkt olarak 337 kişinin istihdam edileceği varsayılmaktadır.

Turizm sektöründeki gelişmeler, diğer yan sektörlerin de gelişmesine neden olacaktır. Eğlence, yeme-içme, turizm amaçlı ulaşım, ticaret, eğitim, sağlık, haberleşme, bankacılık, turizm acentacılığı gibi sektörlerle de dolaylı bir istihdam sözkonusu olacaktır. Bu hizmetlerde çalışacak personel direkt turizm personelinin 2 katı olarak varsayılmaktadır. Bu durumda yan sektörlerde de 674 personel istihdamı sözkonusu olacaktır.

11.2.3. KONAKLAMA TESİSLERİ YATIRIM VE İNŞAAT ALANI VARSAYIMLARI

İlde yapılacak tesislerin otel (sınıflarına göre), motel ve pansiyon türleri olarak toplam maliyetleri, gerektirdiği inşaat alanları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

TABLO : 49
KONAKLAMA TESİSLERİ YATIRIM VE İNŞAAT ALANI VARSAYIMLARI

TESİS TÜRÜ	%	YATAK SAYISI	MALİYET (MİLYON TL.) ^(*)	İNŞAAT ALANI (M ²) ^(**)
3 yıldızlı otel	33,81	355	52780 (116)	12425 (35)
2 yıldızlı otel	48,09	505	39390 (78)	12625 (25)
Motel	15,24	160	9120 (57)	3200 (20)
Pansiyon	2,86	30	1410 (47)	600 (20)
TOPLAM	100,00	1050	102700	28850

(*) Parantez içindeki değerler yatak başı maliyetlerdir (1993 yılı)

(**) Parantez içindeki değerler yatak başı inşaat alanıdır.

11.2.4. ÖNGÖRÜLEN YATAK KAPASİTELERİNİN TESİS TÜRLERİNE VE GELİŞME ALANLARINA DAĞILIMI

Bilecik il'inde planlama dönemi sonu olan 2008 yılında tesislerin gelişme alanlarına dağılımının tablodan belirtildiği şekilde olacağı varsayılmaktadır.

TABLO : 50
TESİS TÜRLERİNE GÖRE YATAK SAYISI DAĞILIMI

Gelişme alanı	Kent Oteli	Dağ Oteli	Termal Oteli	Motel	Pansiyon	TOPLAM
Bilecik	230	-	-	110	-	340
Merkez G.	240	90	-	50	-	380
Bozüyük G.	60	-	100	-	-	160
Söğüt G.	50	-	90	-	30	170
Osmaneli G.	580	90	190	160	30	1050

Ayrıca yukarıdaki gelişme alanlarında ve diğer ilçelerde çadırli kamp tesisleri geliştireceği düşünülmekte ancak bu tesisler turistik nitelik taşıymakla birlikte yatak sayısı olarak değerlendirilmeyip, sadece çadır ünitesi olarak önerilmektedir.

11.3. HAFTA SONU VE GÜNÜBİRLİK REKREASYON HACMİ

Bu çalışmada Bilecik için rekreasyon alan ve tesisleri iki grupta sınıflandırmıştır.

1. Kullanıcıya Dönük Alan ve Tesisler

Bunlar genellikle kent içi ya da çok yakın çevre içinde yer alan (0-20 km.) serbest zamanların değerlendirildiği, okul ve iş sonrası gidilen tesislerdir.

Bunlar:

- * Çocuk bahçeleri,
- * Çocuk oyun alanları,
- * Mahalle parkları,
- * Semt parkları,
- * Gezinti yerleri,
- * Çay Bahçeleri,
- * Açık-Kapalı Spor Alan ve Tesisleri,
- * Hayvanat ve Botanik Bahçeleri,
- * Fuarlar, Lunaparklar,
- * Müze ve Kütüphaneler,
- * Opera - Bale - Konser Salonları,
- * Sinema - Tiyatro - Sergi Salonları,
- * Gece kulüpleri, eğlence yerleridir.

2. Kaynağa bağlı Rekreasyon Alan ve Tesisleri

Bunlar:

- * Karayolları Parkları,
- * Baraj Gölleri ve Parkları,
- * Plajlar,

- * Mesire yerleri,
- * Kamp Alanları,
- * Kış Sporları Merkez ve Alanları,
- * Milli Parklar, Anıtlar,
- * Sosyo - Kültürel Kalıtımın Bulunduğu Alanlar,
- * Diğer doğal özellik gösteren alanlardır.

Kent içi rekreasyon tesisleri kent ölçeğinde çözümlenmelidir. Kentte mevcut bulunan tarihi - mimari değere sahip yapıların önceki bölümlerde de belirtildiği gibi tiyatro salonu, konser salonu, sergi salonları gibi kullanışlara dönüştürülmesi düşünülmelidir.

Ancak, Kültür Parkı projesi gibi büyük alan içeren planlamalar, büyük bir rekreasyon potansiyeli oluşturduğu ve etki alanının kent dışına taşıdığı dikkate alınarak bu proje kapsamında bölgesel rekreasyon potansiyel alanlar olarak incelenmiştir.

11.3.1. ALAN STANDARTLARI

Kentsel rekreasyon alan standartları, ülkeden ülkeye ve kentlerin nüfuslarına göre değişmektedir. Standartlar tablosunda da görüldüğü gibi A.B.D.'deki kişi başına m² alan standartları çok yüksektir. Bu nedenle göreceli olarak daha düşük olan gelişmiş ülkelerdeki kullanışlar arası dağılım esas alınmış ve Bilecik Merkez ve Bozüyük ilçesinde kişi başına toplam 12 m², diğer ilçelerde ise kişi başına 8 m² standardına göre rekreasyon alan gereksinimi belirlenmiştir. Kent içi rekreasyon tesisleri kent planlaması ölçeğinde çözümlenecektir.

Bilecik'te kent dışı rekreasyon alanları, yöre parkları niteliğinde düşünülmüş ve kişi başına 6 m² alan standardı esas alınmıştır.

TABLO : 51

REKREASYON ALAN STANDARTLARI (m²/kişi)

REKREASYON ALANLARI	A.B.D. STANDARTI	ÜLKE 8 m ²	ÜLKE 12 m ²
Çocuk bahçeleri	4.00	0.72	1.08
Çocuk oyun alanları	8.00	1.44	2.16
Spor alanları	6.00	1.04	1.56
Mahalle parkları	12.00	2.08	3.12
Semt parkları	14.00	2.40	3.60
Kent parkları	2.00	0.38	0.48
TOPLAM	46.00	8.00	12.00
Yöre parkları	8.00		6.00
Bölge parkları	12.00		6.00

11.3.2. PROJEKSİYONLAR

Bilecik ili'nde bugün mevcut olan rekreasyon faaliyetleri mesire alanları, orman içi dinlenme tesisleri, gölet çevreleri ile sınırlı kalmaktadır. Bu alanlardaki tesisler, planlamada Bilecik için düşünülen yöre parkı niteliği taşımamaktadır.

Planlama döneminde gelişeceği varsayılan turizm yatırımları ile birlikte il içi ve bölgesel hareketliliğin de artacağı ve rekreatif faaliyetlerde de canlanma olacağı düşünüldürse çeşitli doğal değerlere sahip Bilecik'te planlı rekreasyon alan düzenlemeleri yapılması gerekecektir.

Bilecik'te rekreasyon alan gereksinimini belirlemede tüm ilçelerin 1995, 2000, 2005 ve 2010 yılları için en küçük kareler ve parabolik yöntemlerle yapılmış olan nüfus projeksiyon sonuçlarının ortalaması esas alınmıştır. Tabloda belirtilen standartlara göre projeksiyon dönemleri içindeki kent içi rekreasyon alanları ve yöre parkları gereksinimi belirlenmiştir.

Kent ölçeğindeki rekreasyon alanları planlaması bu çalışmanın kapsamı dışında olduğundan, yöre parkları çalışmada dikkate alınmıştır. Sonuçta 2010 yılına kadar 177.7 ha.'lık yöre parkı gereksinimi ortaya çıkmıştır.

Toplam 180 ha. olarak kabul edilen ve plan dönemi içerisinde gerçekleştirilmesi önerilen 3 ayrı yöre parkının yerleri planda takriben gösterilmiştir.

İlki kuzeyde Vezirhan yakınında Karasu ve Sakarya Nehri'nin birleştiği kesimde konumlandırılmış, bu parkın daha çok Osmaneli, Bilecik Merkez ve Gölpazarı ilçelerine hizmet vereceği düşünülmüştür. (60 ha.)

İkinci yöre parkı Bozüyük ilçe sınırları içerisinde Karasu yakınındaki ormanlık alanda önerilmiştir. Bu yöre parkına daha çok Bozüyük, Pazaryeri ve Söğüt'ten talep olabileceği varsayılmıştır. (70 ha.)

Üçüncü yöre parkı, Söğüt ilçesinin kuzeyinde Sakarya Nehri yakınında konumlandırılmıştır. Söz konusu parkın daha çok Yenipazar, Gölpazarı, Söğüt ve İnhisar ilçelerine hizmet vereceği düşünülmektedir. (50 ha.)

TABLO: 52

1995 YILINDA BİLECİK'DE REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ (HEKTAR)

Yerleşme Adı	1995 Yılı Nüfusu	KENTİÇİ REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ					Mesire Yerleri	
		Çocuk Bahçesi	Oyun Alanı	Spor Alanı	Parklar	Toplam Alan	(X)	Yöre Parkı
MERKEZ	55558	6.0	12.0	8.7	40.0	66.7	12	33.3
BOZUYUK	70558	7.6	15.2	11.0	50.8	84.6	12	42.3
GÖLP.-YENİP.	26983	1.9	3.9	2.8	12.9	21.5	8	16.2
OSMANELİ	20244	1.4	2.9	2.1	9.7	16.1	8	12.1
PAZARYERİ	16059	1.1	2.3	1.7	7.7	12.8	8	9.6
SOĞUT-İNHI.	30835	2.2	4.4	3.2	14.8	24.6	8	18.5
TOPLAM (xx)	227073	20.2	40.7	29.5	135.9	226.3	56	132.0

TABLO: 53

2000 YILINDA BİLECİK'DE REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ (HEKTAR)

Yerleşme Adı	2000 Yılı Nüfusu	KENTİÇİ REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ					Mesire Yerleri	
		Çocuk Bahçesi	Oyun Alanı	Spor Alanı	Parklar	Toplam Alan	(X)	Yöre Parkı
MERKEZ	61257	6.6	13.2	9.5	44.1	73.4	12	36.7
BOZUYUK	80743	8.7	17.4	12.6	58.1	96.8	12	48.4
GÖLP.-YENİP.	28388	2.0	4.1	2.9	13.6	22.6	8	17.0
OSMANELİ	22312	1.6	3.2	2.3	10.7	17.8	8	13.4
PAZARYERİ	15994	1.1	2.3	1.7	7.7	12.8	8	9.6
SOĞUT-İNHI.	34296	2.5	4.9	3.6	16.5	27.5	8	20.6
TOPLAM (xx)	282517	22.5	45.1	32.6	150.7	250.9	56	145.7

(x) Kent içi organize yeşil alan standardı (m²)
 xx Toplam, nüfus projeksiyonu değeridir

TABLO:54

2005 YILINDA BİLECİK'DE REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ(HEKTAR)

KENTİÇİ REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ							Mesire Yerleri	
Yerleşme Adı	1995 Yılı Nüfusu	Çocuk Bahçesi	Oyun Alanı	Spor Alanı	Parklar	Toplam Alan	(x)	Yöre Parkı
MERKEZ	67617	7.3	14.6	10.5	48.7	81.1	12	40.6
BOZÜYÜK	92229	10.0	19.9	14.4	66.4	110.7	12	55.3
GÖLP.-YENİİR	29726	2.1	4.3	3.1	14.3	23.8	8	17.8
OSMANELİ	24463	1.8	3.5	2.5	11.7	19.5	8	14.7
PAZARYERİ	15947	1.1	2.3	1.6	7.6	12.6	8	9.6
SÖĞÜT-İNH.	38383	2.8	5.5	4.0	18.4	30.7	8	23.0
TOPLAM (xx)	350503	25.1	50.1	36.1	167.1	278.4	56	161.0

TABLO:55

2010 YILINDA BİLECİK'DE REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ(HEKTAR)

KENTİÇİ REKREASYON ALAN GEREKSİNİMİ							Mesire Yerleri	
Yerleşme Adı	2000 Yılı Nüfusu	Çocuk Bahçesi	Oyun Alanı	Spor Alanı	Parklar	Toplam Alan	(x)	Yöre Parkı
MERKEZ	74638	8.1	16.1	11.6	53.7	89.5	12	44.8
BOZÜYÜK	105013	11.3	22.7	16.4	75.6	126.0	12	63.0
GÖLP.-YENİİR	30996	3.3	4.5	3.2	14.9	25.9	8	18.6
OSMANELİ	26678	1.9	3.8	2.8	12.8	21.3	8	16.0
PAZARYERİ	15919	1.1	2.3	1.6	7.6	12.6	8	9.5
SÖĞÜT-İNH.	43095	3.1	6.2	4.5	20.7	34.5	8	25.8
TOPLAM (xx)	431031	28.8	55.6	40.1	185.3	309.3	56	177.7

(x) Kent içi organize yeşil alan standardı(m²)
 (xx) Toplam, nüfus projeksiyonu değeridir

12. TURİZM VE REKREASYON YATIRIMLARININ GELİŞMESİNİ SINIRLAYAN ETKENLER VE ÖNERİLER

12.1. TURİZM TALEBİ YÖNÜNDEN SINIRLAYICILAR VE ÖNERİLER

Bilecik, zengin doğal ve tarihi değerlere sahip olmasına rağmen turizm talebi düşük illerdendir. Turizm sektörünün gelişmesini sınırlayan temel nedenler halkın turizm yatırımlarına önem vermemesi, konaklama tesislerinin kalite ve miktar bakımından yetersiz olması ve bu tesislere sağlanan destek hizmetlerin sınırlı olması, potansiyel kaynakların sınırlı bir şekilde kullanılması, tarihi eserlerin çoğunun bakımsızlık nedeniyle tahrip olması, arkeolojik alanların hiçbirinde kazı çalışması yapılmamış olması ve tanıtım faaliyeti yapacak kuruluşların eksikliğidir.

Tarihi çok eski dönemlere uzanan il'de çeşitli uygarlıklara ait höyükler, tümülüs, nekropol ve kiliselerin yer aldığı arkeolojik sit alanları bulunmasına rağmen bunlarda kazı çalışmaları yapılmamış, bazı sütun başları vb. parçalarda çeşme vb. yapımında kullanılmıştır. Turizm talebini yaratmak için bu alanlarda kazı çalışmalarının yapılması ve eserlerin toprak üstüne çıkartılarak sergilenmesi gerekmektedir.

Tarihi tek yapı örnekleri de birkaçı dışında oldukça kötü durumdadır. Bilecik Merkez'de Osmanlı dönemine ait birçok caminin sadece yıkık minaresi kalmıştır. Aynı şekilde Osmaneli'de bulunan kilise ile Vezirhan'daki kervansarayın sadece dört duvarı kalmıştır. Özellikle bu iki yapı dönemlerinin güzel örneklerinden olup restore edilmeleri halinde turizme önemli katkıları olacak niteliktedir.

Ayrıca Uludağ'ın devamı niteliğindeki Bozüyük ilçesindeki yükseltiler kış sporları açısından önem kazanabilecek nitelikte alanlar olmasına rağmen bu amaçlı bir tesis bulunmamaktadır.

12. TURİZM VE REKREASYON YATIRIMLARININ GELİŞMESİNİ SINIRLAYAN ETKENLER VE ÖNERİLER

12.1. TURİZM TALEBİ YÖNÜNDEN SINIRLAYICILAR VE ÖNERİLER

Bilecik, zengin doğal ve tarihi değerlere sahip olmasına rağmen turizm talebi düşük illerdendir. Turizm sektörünün gelişmesini sınırlayan temel nedenler halkın turizm yatırımlarına önem vermemesi, konaklama tesislerinin kalite ve miktar bakımından yetersiz olması ve bu tesislere sağlanan destek hizmetlerin sınırlı olması, potansiyel kaynakların sınırlı bir şekilde kullanılması, tarihi eserlerin çoğunun bakımsızlık nedeniyle tahrip olması, arkeolojik alanların hiçbirinde kazı çalışması yapılmamış olması ve tanıtım faaliyeti yapacak kuruluşların eksikliğidir.

Tarihi çok eski dönemlere uzanan il'de çeşitli uygarlıklara ait höyükler, tümülüs, nekropol ve kiliselerin yer aldığı arkeolojik sit alanları bulunmasına rağmen bunlarda kazı çalışmaları yapılmamış, bazı sütun başları vb. parçalarda çeşme vb. yapımında kullanılmıştır. Turizm talebini yaratmak için bu alanlarda kazı çalışmalarının yapılması ve eserlerin toprak üstüne çıkartılarak sergilenmesi gerekmektedir.

Tarihi tek yapı örnekleri de birkaçı dışında oldukça kötü durumdadır. Bilecik Merkez'de Osmanlı dönemine ait birçok caminin sadece yıkık minaresi kalmıştır. Aynı şekilde Osmaneli'nde bulunan kilise ile Vezirhan'daki kervansarayın sadece dört duvarı kalmıştır. Özellikle bu iki yapı dönemlerinin güzel örneklerinden olup restore edilmeleri halinde turizme önemli katkıları olacak niteliktedir.

Ayrıca Uludağ'ın devamı niteliğindeki Bozüyük ilçesindeki yükselti kış sporları açısından önem kazanabilecek nitelikte alanlar olmasına rağmen bu amaçlı bir tesis bulunmamaktadır.

Bilecik'te mevcut turistik belgeli tesislerin doluluk oranı %30 civarındadır. Belediye belgeli tesislerde bu oran %20 civarındadır. Turizm talebinin artırılması ve mevcut tesislerin doluluk oranının artması için turizm arzının nitelik olarak yükseltilmesi, tarihi ve doğal değerlere turistik nitelik kazandırılması, halkın turizm yatırımlarına yönelmesinin teşvik edilmesi, il'in yurt içi ve dışında tanıtımının yapılması bu amaçla film, broşür hazırlattırılarak dağıtılması, il'de turizm bürolarının kurulmasının teşvik edilmesi gerekmektedir.

İl'e en büyük talep Bilecik ve Söğüt'deki şenlikler sırasında olmaktadır. Bu şenliklerin tanıtımının daha geniş çaplı yapılması ile talep artacaktır.

12.2. TURİZM ARZI YÖNÜNDEN SINIRLAYICILAR VE ÖNERİLER

12.2.1 TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilecik'te birçok tarihi ve arkeolojik değer bulunmaktadır. Ancak arkeolojik değerlerin tümü yer üstünde gözükken haliyle bırakılmış hiçbir kazı çalışması yapılmamıştır. İl'de çok sayıda arkeolojik sit alanı tespiti vardır. Bunlar höyük, tümülüs, nekropol vb. alanlardır. Ören yerlerinde öncelikle kazı çalışmalarının yapılması ve çevre düzenlemelerinin yapılması gerekmektedir.

Tarihi doku yeterince korunmamış ve tek yapıların çoğu tahrip olmuştur. Önceki bölümde de açıklandığı gibi bu yapıların korunması, restore edilmesi ve turizm amaçlı kullanımın sağlanması il'de turizm arzı yönünden önemlidir.

Vezirhan'daki Kervansaray restore edilerek, otel fonksiyonu kazandırılabilir, Osmaneli'ndeki kilise kültürel amaçlı tesis olarak, eski hükümet konağı ise otel olarak düzenlenebilir. Ayrıca Osmaneli'ndeki yaklaşık 107 konut tescillidir. Ancak bu tescilli yapıların kredi ve teknik yardımlarla restore edilmesi ve öncelikle belli bir alan saptanarak yapılacak restorasyonla yerleşmede kent turizm arzı yaratılmalıdır.

Bilecik merkezdeki tescilli camilerin çoğu yıkılmış sadece Orhangazi Cami kullanılır durumdadır. Diğer camilerin sadece minareleri kaldığından restore edilmesi mümkün değildir. Aynı zamanda 1. derece arkeolojik sit alanı olan bu alanda öncelikle kazı çalışmaları yapılmalıdır. Hepsi yakın mesafelerde bulunan bu eserlerin daha fazla yıkılmamaları için önlem alınmalı, Orhangazi imaret aşevinin restore edilerek, Orhangazi Cami ve Şeyh Edebalı türbesinin bulunduğu alanla bütünleştirilerek turizme kazandırılmalıdır.

Tarihi eserlerin restorasyonları dışında, çevrelerinde yeme, içme birimleri, yöresel el sanatları satış dükkanları düzenlenmesi ve turizme dönük tesisler kurulması gerekmektedir.

12.2.2. KONAKLAMA, YEME-İÇME VE REKREASYON TESİSLERİNİN KALİTE VE KAPASİTELERİNİN ARTTIRILMASI

Bilecik'te 2'si turistik belgeli olmak üzere 17 adet konaklama tesisi bulunmakta olup bu tesislerin yatak kapasiteleri ise 189'u turistik belgeli olmak üzere 710'dur. Belediye belgeli tesislerde tesis başına 31 yatak düşmektedir.

Görüldüğü gibi belediye belgeli tesisler küçük aile tipi işletmeler şeklinde olup, tesisler genel olarak küçük ve orta büyüklüktedir. Bu tesisler düşük nitelikli ve yeterli denetimden yoksundur.

Bu tesislerin belli turizm alanlarında toplanması, kapasitelerinin artırılması, eğlence yerleri, lokanta ve günübirlik tesislerle bir bütün haline getirilmesi bu tesisleri daha çekici kılacaktır.

Bozüyük - Bilecik arasındaki et mangal lokantaları kaliteli servisleri nedeniyle çevre illerden gelenlere de hizmet vermektedir. Bu nitelikte lokantaların yaygınlaştırılması, belediye belgeli konaklama tesislerinin, lokanta, pastahane ve günübirlik tesislerin kalitesinin artırılması ve bu amaçla açılacak yeni tesislerin turizm yatırım ve işletme belgesi almalarnın sağlanması gerekmektedir.

12.2.3. TEKNİK ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ

Bilecik'te altyapıda eksiklikler bulunmaktadır. İl'de devlet ve il yollarının %12'si asfalt, %87'si sathi kaplama, köy yollarının da %12'si asfalt, %71'i stabilize ve %16'sı da tesviye ve ham yoldur. Bu durumda turistik potansiyeli olan bazı alanlara ulaşım sorunu bulunmaktadır. İl'de kırsal yol ağının tamamlanması, kentsel merkezlerde kaliteli otobüs terminalleri yapılması gerekmektedir.

Elektrik, su ve haberleşme hizmetleri şu an için yeterli olmakla beraber plan dönemindeki gelişmelere koşut olarak geliştirilmelidir.

Kanalizasyon tüm ilçe merkezlerinde henüz tamamlanmamıştır.

Kaplıca alanları ve mesire alanları çevresinde de çöp sorununun halledilmesi, çöp toplama ve imha işine önem verilmesi gerekmektedir.

Planda gelişme önerileri tüm yerleşmelerde çevre sorunlarının çözümlenmesi, belediye hizmetleri ve kentsel altyapının eksiksiz ve kaliteli biçimde sağlanması, temizliğe önem verilmesi, genel tuvaletler açılması, ankesörlü telefonlar tesis edilmesi öncelikle ele alınması gereken konulardır. Altyapının turizmi geliştirmeye planı etapları esas alınarak geliştirilmesi uygun olacaktır.

SU GEREKSİNİMİ

İl'de su sorunu olmamakla birlikte gelecekte öngörülen yatak sayısına göre su gereksinimi hesaplanmıştır. İl'de 2008 yılında 1050 yatak hedeflenmektedir. Turist başına günde 250 lt. su gerektiği varsayımı ile turizm tesislerinde günde 262,5 ton civarında su harcanacaktır. Bu gereksinimi karşılayacak önlemlerin alınması gerekmektedir. Gelişme alanlarında planlama dönemi sonunda turizm tesislerinin günlük ve yıllık ortalama su gereksinimi şöyledir:

TABLO: 56
GELİŞME ALANLARINDA SU GEREKSİNİMİ VARSAYIMI (2008)

Gelişme Alanı	Yatak sayısı	Günlük su tüketimi (Ton)	Yıllık su tüketimi (Ort. %40 doluluk oranı ile) (Ton)
Bilecik Merkez G.	340	85.0	12410
Bozüyük G.	380	95.0	13870
Söğüt G.	160	40.0	5840
Osmaneli G.	170	42.5	6205
TOPLAM	1050	262.5	38325

13. ÖNERİLER

Bilecik il'ine ait yapılan araştırma ve gözlemlere dayanılarak hazırlanan planlamanın temel unsurlarından biri olan gelişme alanları, turizm açısından potansiyel bölgeler olup, sektörel gelişmeyi sağlamak için bu alanlarda turizme ve teknik altyapıya ilişkin projelerin oluşturulup uygulanması gerekmektedir.

Belediyeler ya da diğer ilgili kuruluşlarca yerleşme sınırları içerisinde imar planları uygulanmakta ise de sözü edilen yerlerden bu planların sınırları dışında kalan doğal ve tarihi değerlere sahip ve özel düzenlemeler gerektirenleri çoğunlukta olmaktadır. Çeşitli kamu kuruluşlarının çalışmaları kapsamına giren bu alanlarda özel projelerin plan etaplanması dikkate alınarak oluşturulması gerekecektir.

Planda işaretlenen etaplamalar,

I, 1: 1993 - 1998; II, 2: 1998 - 2003; III, 3: 2003 - 2008 yıllarını kapsamaktadır. Ulaşım ve gelişme olanakları için gösterilen bu değerler, belirtilen yıllar arasındaki zaman periyodunda planlanacak ve gerçekleştirilecek çalışmalar olarak düşünülmüştür.

13.1. ULAŞIM

1. Etap gelişme alanlarına giden 1. derece yollar, ile şehirlerarası güzergahlar üzerinde bulunan ulaşım akslarının planda 1. etap geliştirilmesi önerilmektedir.

Bunlar, Sakarya'dan il'e giren ve Osmaneli, Bilecik, Bozüyük ilçelerinden geçip Eskişehir'e giden karayolu ile Karayolları Bölge Müdürlüğü'nün projesi bulunan Bozüyük - Dodurga - Kütahya yolu Gölpazarı - Yenipazar ve Bozüyük - Söğüt yollarıdır.

Turistik açıdan potansiyel taşıyan bölgelere giden ya da bunları birbirine bağlayan çoğunluğu köy yolu niteliğindeki 2. derece yollar da 1. etap geliştirilmesi gereken akslar olarak değerlendirilmiştir.

Planda 2. etap geliştirilecek yollar turistik açıdan çoğunlukla planın 2. döneminde geliştireceği varsayılan yerleşmelere, yöre parklarına ulaşan ya da bugün için belirli bir döneme kadar niteliği yeterli görülen yollardır.

Bunlar; Gölpazarı yolu, Merkez - İlyasbey kasabası yolu, Pazaryeri yolu, Bozüyük yakınından ayrılarak Bursa'ya giden karayolu, Söğüt ve İnhisar ilçelerini birbirine bağlayan yollardır.

3. etap geliştirilmesi gerekli görülen yollar ise il'in kuzeyinde İznik'e giden yol, Gölpazarından Sakarya il'ine ulaşan yol ile Yenipazar ve İnhisar'dan Eskişehir'e ulaşan yollardır.

13.2. GELİŞME ALANLARI

Planda altyapısal olarak en hızlı gelişmeye uygun görülen Bilecik Merkez ve Bozüyük ilçeleridir. Mevcut turizm kaynakları, konaklama olanakları açısından görece olarak daha zengin sayılabilecek bu iki ilçe 1. etap gelişme alanı olarak önerilmiştir.

Osmaneli ve Söğüt ilçeleri turizm kaynakları açısından çeşitlilik göstermekte ise de bu ilçelere talebin yoğunlaşması, ancak restorasyon, koruma ve kullanma kararları, plan ve projelerin hayata geçirilmesi ile mümkün olabilecektir. Zaman gerektiren bu çalışmaların 2. etapta sonuçlanabileceği ve ancak bu dönemde potansiyel yaratabileceği düşünülerek her iki ilçenin de 2. etap gelişme alanı olarak önerilmesi düşünülmüştür.

Pazaryeri, doğal değerlerin yoğun olduğu bir ilçedir. Günübürlük ve kamping gibi açık kullanımların ağırlıkta olacağı varsayılan bu ilçenin 3. etapta gelişebileceği varsayılmıştır.

Gölpazarı, İnhisar ve Yenipazar ilçeleri gelişme alanı olarak değerlendirilmemişse de bu alanlardaki turistik değerler vurgulanmış ve il içi yapılacak tur önerisine dahil edilmiştir.

13.2.1. BİLECİK MERKEZ GELİŞMESİ

I. Etapta gelişmesi öngörülen Bilecik Merkez gelişmesinde kültür turizmi, dini turizm, günübürlük turizm, iş turizmi, su sporları ve kamp-karavan turizminin gelişmesi beklenmektedir.

Aşağıda açıklanan ayrıntılı çalışmaya yönelik önerilerin uygulanması sonucunda Bilecik Merkez gelişmesinde plan dönemi olan 15 yıl sonunda 230 kent oteli yatağı 110 motel yatağı olmak üzere toplam 340 turistik belgeli yatak ile 100 çadırılık kamping tesisleri oluşacağı varsayılmıştır.

I. Etapta mevcut yatırım belgeli tesislerin işletme belgesi alması ile 185 yatak kapasitesi gerçekleşecek bu da öngörülen kapasitenin %54'ünü oluşturacaktır.

II. Etapta ise öngörülen yatak sayısının %75'i gerçekleşmiş olacaktır.

BİLECİK MERKEZ GELİŞMESİ AYRINTILI ÇALIŞMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

- Orhangazi imaretinin restore edilmesi,
- Eski Bilecik Arkeolojik sit alanında kazı ve çevre düzenlemesi yapılması,
- İlyasbey bucağındaki cami ve hamamın restore edilmesi,
- Vezirhan'da bulunan kervansarayın restore edilerek otel olarak düzenlenmesi,
- Höyük ve ören yerlerinde kazı yapılması,
- Karasu Vadisi'nde karayolu boyunca kamping tesisleri düzenlenmesi,
- Mesire alanlarına düzenli otobüs seferleri konulması,
- Küplü köyündeki Ömer Ağa evinin restore edilerek geleneksel konut örneği olarak sergilenmesinin sağlanması,
- Küplü köyündeki Çarşı Cami'sinin ve İkiz Hamam'ın restore edilerek aslına uygun kullanımının sağlanması,

13.2.2. BOZÜYÜK GELİŞMESİ

Bozüyük gelişmesinin de Bilecik Merkez gelişmesi ile birlikte I. etapta gelişeceği öngörülmektedir. Bozüyük'de kültür turizmi, yayla turizmi, gençlik turizmi, av turizmi, yürüyüş turizmi, iş turizmi, dağ turizmi, günübirlik turizm ve kamp karavan turizminin gelişmesi beklenmektedir.

Bozüyük gelişmesinde planlama dönemi sonu olan 2008 yılında 240 kent oteli yatağı, 90 dağ oteli yatağı ve 50 motel yatağı olmak üzere toplam 380 turistik belgeli yatak ile 150 çadırılık kamping tesisleri oluşacağı varsayılmıştır.

İlk etapta işletme belgeli oteller yatırım belgeli tesislerinde eklenmesi ile oluşacak 211 yatak öngörülmektedir. Yani I. Etapta, hedeflenen yatak sayısının %56'sı oluşacaktır. II. Etapta ise bu oranın %85'e ulaşacağı varsayılmaktadır.

BOZÜYÜK GELİŞMESİ AYRINTILI ÇALIŞMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

- Kasımpaşa imaretindeki dükkanların turizme yönelik hediyelik eşya satışı ve lokanta cafe gibi kullanımlara dönüştürülmesi,
- Türbin mesire yerindeki lokantaların turistik belgeli tesislere dönüştürülmesi,
- Dodurga Barajı'nın yolunun asfaltlanması, çevresinin ağaçlandırılarak organize mesire alanı düzenlenmesi,

- Kömürsu, Sofular ve Batan yaylaları civarında kayak sporuna uygun alanların saptanarak bu alanda dağ turizminin geliştirilmesi için yatırımların teşvik edilmesi, ayrıca yaz aylarında yayla turizmine yönelik kullanımının sağlanması.
- Yaylalarda gençlik ve izcilik kampları kurularak gençlerin yöreye gelmesinin sağlanması,
- Gülalan mesire alanına kış aylarında ulaşımın kesintisiz olarak sağlanması,
- Kent merkezindeki hamamın restore edilerek aslına uygun kullanımının sağlanması,
- Sivil mimarlık eserlerinin restore edilerek turizme kazandırılması,
- Höyük, tümülüs ve nekropol alanlarının bulunduğu arkeolojik sit alanlarında kazı yapılması, buluntuların sergilenerek, ören yerlerine ulaşımının sağlanması, çevre düzenlemelerinin yapılarak, yol gösterici, tanıtıcı levhalar konulması,
- Mesire alanlarına düzenli otobüs seferleri konulması.

13.2.3. OSMANELİ GELİŞMESİ

Doğal, tarihi ve kültürel çeşitli kaynaklara sahip Osmaneli gelişmesine aşağıda açıklanan ayrıntılı çalışmaya yönelik önerilerin uygulanması turizmin gelişmesini sağlayacaktır. Osmaneli gelişmesinin II. Etapta gelişeceği düşünülmektedir.

Yörede kültür turizmi, kent turizmi, termal turizm, dini turizm, günübirlik turizm ve kamp karavan turizminin gelişmesi beklenmektedir.

Plan dönemi sonunda Osmaneli gelişmesinde 50 kent oteli, 90 termal otel ve 30 pansiyon yatağı olmak üzere toplam 170 turistik belgeli yatak ile 75 çadırlık kamping tesisleri oluşacağı varsayılmıştır.

I. etapta bu yatak sayısının %41'inin 2003 yılında ise %70'inin gerçekleşeceği varsayılmıştır.

OSMANELİ GELİŞMESİ AYRINTILI ÇALIŞMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

- Osmaneli Merkez'de koruma amaçlı imar planı hazırlattırılması,
- Kilise'nin restore edilerek, kütüphane, konser salonu, sergi salonu gibi kültürel amaçlı kullanımının sağlanması,
- Eski hükümet konağının restore edilerek otel olarak düzenlenmesi,
- Tescilli konutların kredi ve teşvikler sağlanarak restore edilmesi, bu amaçla öncelikle belli bir alanın saptanarak kent turizmine yönelik düzenlemelerin yapılması.

- Sakarya Nehri boyunca mesire ve kamping alanları düzenlenmesi.
- Selçik köyünden içmelere giden yolun asfaltlanması.
- Selçik içmelerinden Bilecik'i Sakarya'ya bağlayan D650 karayoluna direkt bağlantı sağlanması.
- Selçik içmelerindeki tesislerin turistik belgeli tesislere dönüştürülmesi ve kür merkezi olarak planlanması.

13.2.4. SÖĞÜT GELİŞMESİ

II. Eapta gelişmesi öngörülen Söğüt ilçesinde dini turizm, termal turizm, kültür turizmi, su sporları, iş turizmi, günübirlik turizm ve kamp karavan turizminin gelişmesi beklenmektedir.

2008 yılında 60 kent oteli ve 100 termal otel yatağı olmak üzere 160 turistik belgeli yatak hedeflenmiştir. Henüz hiç turistik belgeli yatağa sahip olmayan Söğüt'te I. Eapta toplam yatak sayısının %38'i, II. Eapta ise %75'inin gerçekleşeceği varsayılmaktadır. Ayrıca Söğüt'te 75 çadırılık kamping alanı oluşacağı öngörülmektedir.

• SÖĞÜT GELİŞMESİ AYRINTILI ÇALIŞMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

- Balaban Camiinin restore edilmesi,
- Halime Hatun Camiinin restore edilmesi,
- Dereboyu köyündeki Süleyman Bey türbesinin restore edilmesi,
- Borçak köyündeki İsa (Sofu) Dede türbesinin restore edilmesi,
- Borçak köyündeki caminin restore edilmesi,
- Höyüklerde kazı ve çevre düzenlemesi yapılması, çıkartılan eserlerin Söğüt Müzesi'nde sergilenmesi,
- Mesire alanlarının organize piknik alanları olarak düzenlenmesi ve buralara düzenli otobüs seferleri sağlanması,
- Çaltı kaplıcası termal planının yaptırılarak gelişmesinin sağlanması, turistik belgeli ve kür amaçlı tesislerin düzenlenmesi,

13.2.5. PAZARYERİ GELİŞMESİ

III. Etapta gelişmesi beklenen Pazaryeri ilçesinde turistik yatak arzı gerektirecek bir turizm türünün gelişebileceği düşünülmektedir. Doğal güzellikleri nedeniyle yörede doğaya yönelik turizm türlerinin gelişeceği varsayılmıştır. Bunlar; dağ turizmi, av turizmi, yürüyüş turizmi, günübirlik turizm, kamp-karavan turizmi ve gençlik turizmidir. Daha çok gençlere yönelik bu turizm türlerinde doğaya uyumlu kamping alanları düşünülmüştür. 2008 yılında yörede 150 çadırılık kamping tesisleri gelişeceği düşünülmektedir.

• PAZARYERİ GELİŞMESİ AYRINTILI ÇALIŞMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

- Karamustafa Paşa Cami'sinin restore edilmesi,
- Karasu höyüğünde kazı yapılması,
- Gölet kıyılarında ve Kamçı Yaylası'nda piknik alanları ve gençlik kampları kurulması,
- İl'in el sanatlarının tanıtımını sağlamak amacıyla Kınık köyündeki çömlek atölyelerine ve Dereköy, Arapdede ve Sarıdayı köylerindeki ağaç işlemeciliği atölyelerine kredi sağlanarak yaygınlaştırılması.

13.3. AYRINTILI ÇALIŞMAYA YÖNELİK GENEL ÖNERİLER

- Turistik tesis yapımı için özel sektörün teşvik edilmesi ve kredi sağlanması,
- Konaklama yerleri ve lokanta kafe gibi yardımcı turistik tesislerin, turistik belgeli olarak kurulmasının teşvik edilmesi,
- Turizm eğitim ve danışma merkezi gibi destek tesislerin oluşturulması,
- Tanıtım faaliyeti yapacak kuruluşların organize edilmesi,
- Yöresel el sanatlarının canlandırılması, yaygınlaştırılması için kurslar açılması, teşvik edilmesi ve hammadde sağlanması,
- İl'in doğal ve tarihi değerlerini, el sanatlarını, yemeklerini tanıtıcı film, video, kaset, broşür vb. dokümanlar hazırlattırılması,
- Tescil edilmemiş tüm eski eserlerin tespit ve tescilinin yapılması, kaçak kazılara engel olunması,
- İl'de sivil mimarlık eserlerinin tespit ve tescillerinin yapılması,

- Bu eserlerin öncelik sırasına göre onarım ve restorasyonlarının yapılması, bu amaçla ilgili kurumlardan kredi olanakları sağlanması,
- Mola noktalarında ve istasyonlarda seyahat esnasında turistlerin gereksinmelerini sağlayacak tesislerin oluşturulması,
- Nehir ve göletlerde çevre koruma önlemlerinin alınması, çevrelerinde oluşacak tesislerin arıtma önlemleri alınmasının sağlanması, sulara atık boşaltılmasına engel olunması,
- Turistik bölgelere giden yollar üzerine yol gösterici, tarihi ve arkeolojik yapılara ise açıklayıcı levhalar konulması,
- Öncelikle gelişme alanlarında nehir ve gölet kenarlarının ağaçlandırılması, buralarda suya dönük eğlence ve dinlenme alanları düzenlenmesi,
- Treking sporu için uygun olan güzergahların saptanması,
- Karasu ve Sakarya Nehri'nde kanoculuk olanaklarının araştırılması.

13.4. GELİŞME ALANLARINDA YATAK KAPASİTELERİNE AİT GERÇEKLEŞME VARSAYIMLARI

11.2.1. Bölümde öngörülen kapasitelere göre plan dönemi sonunda il'de 1050 turistik yatak olması uygun görülmüştür. İşletme ve yatırım belgeli tesislerle beraber bazı belediye belgeli tesislerin de iyileştirilip turistik nitelik kazandırılması ve yeni yatırımlarla ilk etapta kapasitenin %50'sinin gerçekleşeceği varsayılmaktadır. İkinci etapta bu oran %76'ya ulaşacaktır. Ayrıca turistik belgeli otel-motel pansiyon yatakları dışında kamping alanlarında çadır ünitelerinin de gerçekleşeceği varsayılmaktadır.

TABLO: 57
KAPASİTELERE AİT GERÇEKLEŞME VARSAYIMLARI

ETAP	GELİŞME ALANI	1998		2003		2008	
		OMP (*)	Kamping (**)	OMP	Kamping	OMP	Kamping
I	Bilecik Merkez G.	185	50	255	75	340	100
I	Bozüyük G.	211	50	310	100	380	150
II	Söğüt G.	60	-	110	50	160	75
II	Osmaneli G.	70	-	120	50	170	75
III	Pazaryeri G.	-	50	-	100	-	150
	TOPLAM	526	150	795	375	1050	550

(*) Otel, motel, pansiyon yatak sayısı

(**) Kampinglerde çadır ünitesi sayısı

13.5. ÖNCELİKLE PLANLANACAK ALANLAR

Bilecik'te belediyelerce yaptırılan imar planları dışında fiziksel plan bulunmamaktadır.

İl'de turizm gelişme alanı olarak önerilen Bozüyük'te yer alan dağcılık, kış sportlarına ve yayla turizmine yönelik tesislerin kurulabileceği düşünülen Kömürsu - Sofular ve Batan yaylalarının yer aldığı yaylalar bölgesinde yapılaşmayı denetim altına almak, koruma, kullanma dengesini sağlamak ve doğal yapıyı korumak amacıyla uygulamaya yönelik planların öncelikli hazırlanması gerekecektir.

Söğüt'te Çaltı Kaplıcası'nın ve Osmaneli'nde Selçik içmelerinin termal koruma planının yaptırılması ve gelişmenin bu plana göre yapılması önerilmektedir.

Kentsel konut dokusu ile önemli bir potansiyele sahip olan Osmaneli ilçe merkezinde öncelikli koruma amaçlı imar planı hazırlatılarak uygulamanın bu plana göre yapılması önerilmektedir.

13.6. TURİSTİK TURLAR

Bilecik, Türkiye tur güzergahı üzerinde yer almamaktadır. Komşu iller olan Bursa, Sakarya ve Bolu tur güzergahında olmasına rağmen Bilecik'te tarihi ve doğal değerlerin yeterince korunamamış ve tanıtılmamış olması nedeniyle il, yoğun bir turistik talebe konu olmamaktadır.

Turizm gelişme alanları olarak önerilen bölgelerde gerekli yatırımların yapılması, altyapı sorunlarının çözülmesi ile Bilecik de Türkiye turistik tur güzergahına katılabilir.

Ayrıca il'de günübirlik tur olanakları mevcuttur. Bunlar aşağıda belirtilen noktalar üzerinde geliştirilebilir. Bu turlar Bilecik, Bozüyük, Söğüt ve Osmaneli'nde konaklayan turistlere yönelik olarak düzenlenecektir, belirtilen yerleşmelerdeki tarihi ve turistik yerlerin ziyaretini içerecektir.

I. TUR: Bilecik Merkez - İstasyon - Küplü - Karasu Vadisi - Bozüyük - Yörükçepni - Metristepe - Söğüt - Borçak - Küre.

II. TUR: Osmaneli - Vezirhan - Bilecik - Karasu Vadisi - Bozüyük - Günnyark - Söğüt - Küre.

III. TUR: Bilecik & Osmaneli - Vezirhan - Gölpazarı - Kümbet - Kasımlar - Harmanköy - Borçak - Söğüt - Metristepe - Yörükçepni - Bozüyük - Karasu Vadisi.

IV. TUR: Bozüyük - Muratdere Atatürk Köşkü - Yaylalar bölgesi - Kamçı Yaylası - Bozcaarmut Göleti - Küçükelmali Göleti - Kınık köyü çömlek atölyeleri - Pazaryeri - Karasu Vadisi.

BILECİK İL HARİTASI

K

ölçek: 1/400 000

- il Sınırı
- ..... İlçe Sınırı
- İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Bucak Merkezi
- Köy Merkezi
- Devlet Yolu
- İl Yolu
- Köy Yolu
- DDY
- Akarsu
- Göl

DOĞAL DEĞERLER

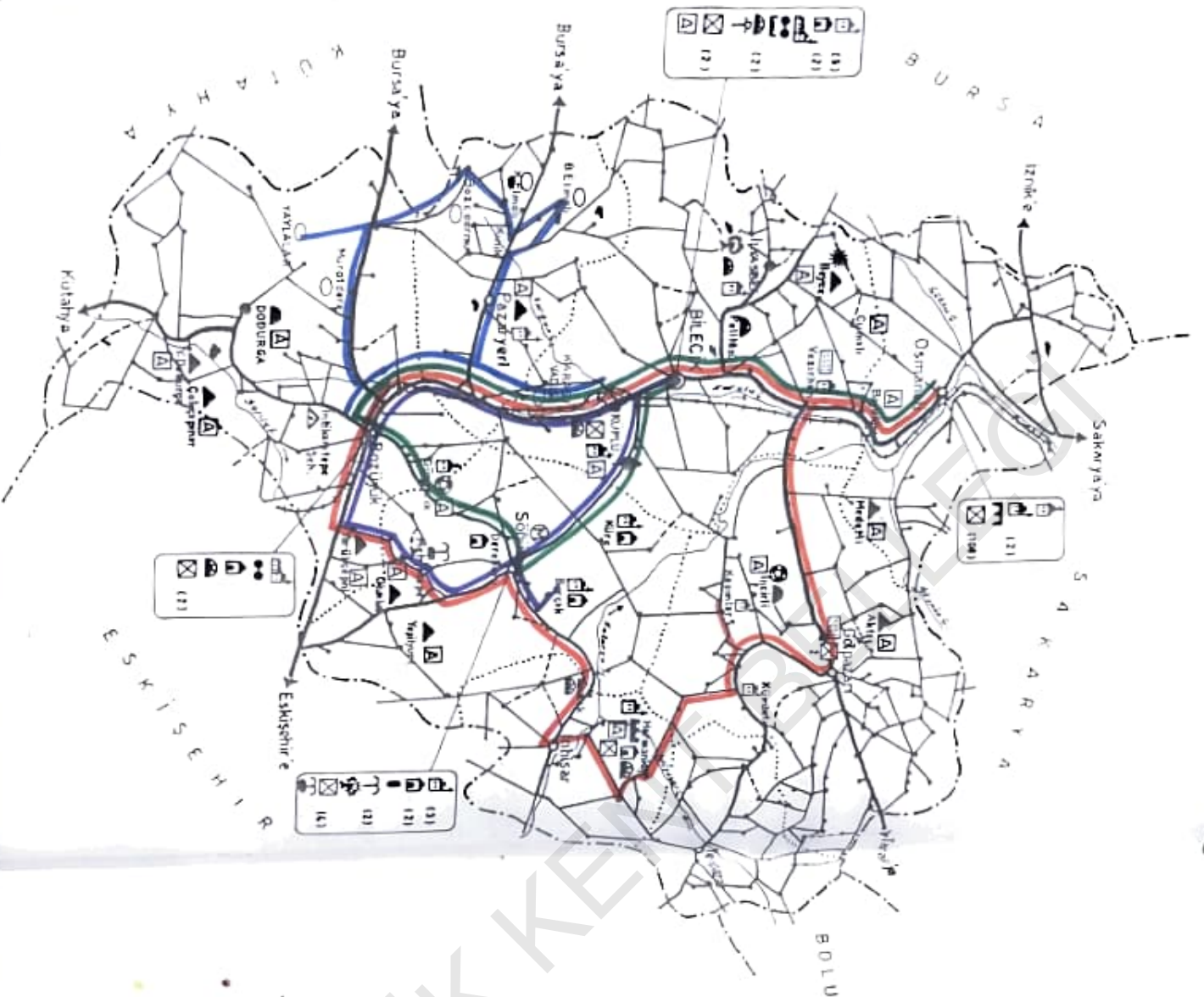
TARİHİ DEĞERLER

ULUSAL

☞ Külliye	☞ Hamam
☞ Camii	☞ Nekropol
☞ Türbe	☞ Saat Kulesi
☞ Köprü	☞ Çesme
☞ Kale	☞ Sağlık
☞ Kilise	☞ İdarî/Sivil Yapı
☞ Höyük	☞ Anıt
☞ Tımarlıca	☞ Dişlilas
☞ Mezarlık	☞ Anıtsal Ağaç
☞ Mazar	☞ Ören Yeri
☞ Han	☞ Arkeolojik Sit
☞ İmarat	☞ Müze

TUR GÜZERGAHLARI

- I TUR
- II TUR
- III TUR
- IV TUR

13.7. MOLA NOKTALARI

Bilecik il'inde gelişme alanları bağlantı güzergahları üzerinde turistik sirkülasyon sırasında turistlerin gereksinimlerini karşılayacak mola noktaları önerilmiştir.

Bunların ilki kuzeyde Sakarya il'inden Bilecik'e girişte, ikincisi Bilecik - Bozüyük yerleşmeleri arasında, üçüncüsü ise Bozüyük - İnhisar ilçeleri arasında konumlandırılmış ve bu mola noktalarının yerleri planda takribi olarak gösterilmiştir.

13.8. İDARİ VE MALİ ÖNLEMLER

Ülkemizde turizm yatırımları son yıllarda en çok teşvik gören sektörlerdendir. Turizm yatırım politikasının başarılı olabilmesi ve turizmin geliştirilmesinin sağlanabilmesi için merkezi ve yerel yönetimler ve ilgili tüm kuruluşların koordineli olarak çalışması gerekmektedir. Bunun yanısıra kamu ve özel sektör arasında iş bölümü ve işbirliği gerçekleştirilmelidir.

Kamu sektörü turizm yatırımlarını çekici kılmak amacıyla öncelikle altyapı yatırımlarını, bunun yanında da turizmin geliştirilmesinde öncü rol oynayarak gelişme alanlarında dolaysız turistik yatırımları üstlenerek öncü örnek tesisler kurmalıdır.

Ayrıca yörenin doğal, sosyal ve kültürel kaynaklarını korumak için gereken dolaylı yatırımları da gerçekleştirmelidir.

Özel sektör ise turizmin üstyapı yatırımlarını gerçekleştirmelidir. Merkezi ve yerel yönetimlerin yatırımcıya destek vermeleri zorunludur. Yatırımcıların turizm yatırım teşviklerinden yararlanmaları için öncelikle bu konuda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Kamu-Özel sektör işbölümü dışında yatırımların konaklama - dinlenme - eğlence - spor aktivitelerini içeren komple tesisler olması zorlanmalı; yatırımlarla ilgili bürokrasi önlenmeli, yatırım için gerekli formaliteler tek bir merkezde toplanmalıdır.

İl'de bulunan İl Turizm Müdürlüğü'nün görev kapsamı ve yetkileri artırılarak veya müdürlüğe bağlı bir Turizm Yatırım Örgütü öncülüğünde imar planlama, imar uygulama, projelendirme, teşvik, yatırım belgesi ve işletme belgesi gibi sorunların çözümü için yol gösterilmeli ve yatırımcıya alt yapı problemleri çözülmüş alanlarda yatırım olanakları sunulmalıdır.

İl'de turizmi geliştirme planında öngörülen gelişme alanlarında uygulamaya dönük planların kamu sektörünce yapılması, turizm parsellerinin oluşturulması, böylelikle yatırımcıya altyapısı hazır parseller sunulması turizm sektörünün gelişmesinde en önemli etkenlerden olacaktır.

Turizm yatırımı yapacaklara devletçe bedelsiz veya düşük bedelle arazi tahsisi yapılmalıdır. Bunun bir yolu, altyapısı hazır turizm parsellerinin hazırlanarak yatırımcıya 49 yıllığına kiralanmasıdır. Böylece ilk yatırım giderinin mümkün olduğunca aza indirilmesi sayesinde küçük yatırımcılara da şans tanınmalıdır.

Ayrıca turistik yatırımların elektrik, su, haberleşme, kanalizasyon gibi hizmetlerinin kamu sektöründe üstlenilmesi ve turistik işletmelerin bu hizmetlerden öncelikle ve uygun fiyat tarifeleriyle yararlandırılması sağlanmalıdır.

Turizm işletmelerinin tanıtma ve mesleki eğitimi kamu ve özel sektörün işbirliği ile yapılmalıdır. Bilecik'te en önemli eksikliklerden biri tanıtma faaliyetidir.

Bu tür finansman ve bürokrasi kolaylıkları sağlanması yörenin teşvik tedbirleri ve ucuz kredilerle turizm açısından çekiciliğini arttıracaktır.

İl'de turizmi teşvik için bazı önlemler alınmalıdır. Bu amaçla oluşturulan turizm parsellerinin alım-satım işlemlerinde bazı vergilerden bağışıklık sağlanmalı; yatırım için gerekli bazı donatım malzemelerinin ithalinde gümrük vergilerinde ödeme kolaylığı sağlanmalı; işletmelerin yıllık gelirlerinin bir bölümü veya tamamı (ilk 5-10 yıl için) ile yatırım sermayesinin bir bölümü vergiden bağışık tutulmalıdır. Yöredeki değerli tarihi ve kültürel eserlerin kazı çalışmalarının tamamlanarak yer üstüne çıkarılması, yer üstündekilerinin de restorasyonlarının yapılması gerekmektedir. Bunlar pahalı yatırımlar olup uluslararası örgütlerden yardım sağlanması gerekmektedir.

Kentsel doku içindeki bozulmalara da engel olucu önlemler alınmalıdır. Tarihi doku çevresindeki yeni yapılarında çevresiyle uyum içinde olmasının sağlanması yerel yönetimlerin denetimi ile olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- BİLECİK İL YILLIĞI (1989)
- BİLECİK 1992-BİLECİK VALİLİĞİ İL TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
- YURT ANSİKLOPEDİSİ-GELİŞİM YAYINLARI, İSTANBUL-1989
- İL İL BÜYÜK TÜRKİYE ANSİKLOPEDİSİ-MİLLİYET YAYINLARI-1991
- TURİZM POLİTİKASI VE PLANLAMASI-PROF.DR.HASAN OLALI-İSTANBUL İŞLETME FAKÜLTESİ, YAYIN NO:228-İSTANBUL-1990
- METEOROLOJİ BÜLTENLERİ-1974,1984
- GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARI-DİE
- GENEL NÜFUS SAYIMI(1985) NÜFUSUN SOSYAL VE EKONOMİK NİTELİKLERİ-DİE
- TÜRKİYE'DE YERLEŞİM BİRİMLERİNİN KADEMELENMESİ (1-2)-DPT,1982
- KONAKLAMA İSTATİSTİKLERİ BÜLTENLERİ-TURİZM BAKANLIĞI (1983-1992)
- ALTINCI 5 YILLIK KALKINMA PLANI-DPT (1990-1994)

BİLECİK İL HARİTASI
ölçek: 1/400 000

- İl Sınırı
- ..... İlçe Sınırı
- İl Merkezi
- İlçe Merkezi
- Bucak Merkezi
- Köy Merkezi

- Devlet Yolu
- İl Yolu
- Köy Yolu
- DDY
- Akarsu
- Göl

DOĞAL DEĞERLER ○
TARİHİ DEĞERLER
LJADET

	Külliye		Hamam
	Cami		Nekropol
	Türbe		Saat Kulesi
	Köprü		Çeşme
	Kale		Şehitlik
	Kilise		İdari, Sivil Yapı
	Höyük		Anıt
	Tümülüs		Dikilitaş
	Mezarlık		Anıtsal Ağaç
	Mezar		Ören Yeri
	Han		Arkeolojik Sit
	İmaret		Müze

TUR GÜZERGAHLARI

- I. TUR
- II. TUR
- III. TUR
- IV. TUR

